

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

TÜRKİYE’DE TERÖRLE MÜCADELEDE YÜRÜTÜLEN ASKERİ OPERASYONLARIN SOSYAL YANSIMALARI

İlyas AŞCI

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

TÜRKİYE’DE TERÖRLE MÜCADELEDE YÜRÜTÜLEN ASKERİ OPERASYONLARIN
SOSYAL YANSIMALARI

İlyas AŞCI

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

ÖZET

AŞCI, İlyas. *Türkiye’de Terörle Mücadelede Yürütülen Askeri Operasyonların Sosyal Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir, 2022.

Terörizm, belirli siyasi hedefleri gerçekleştirmek amacıyla şiddeti meşru gören bir anlayışın aracıdır. Terörizmdeki şiddet, belirli amaçlara yönelik ve bilinçli yapılan bir harekettir. Terörün çoğu zaman hedefini rastgele seçmesi, özellikle siyasal terör eylemlerinin önceden tahmin edilmesini zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de en önemli tehditlerden biri olan, genelde terör, özelde ise PKK terör örgütü gerek içten ve gerekse dıştan yıkıcı bir unsurdur. Böyle bir silahtan korunmak ve bu unsurlarla mücadelede başarılı olmak için sadece güvenlik güçlerinin çabası yetersiz kalabilmektedir.

Terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımalarını konu edinen bu çalışmada temel hipotez terörle mücadele operasyonlarının pozitif yönlü sosyal yansımaları olmuştur” şeklinde belirlenmiştir. Temel hipotez çerçevesinde çalışmanın amacı, terörle mücadelenin sosyal boyutunu tespit ederek terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımalarını değerlendirmektir.

Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan, 10 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu araştırmada derinlemesine görüşme (mülakat) yöntemi kullanılmıştır. Veriler 1 kadın, 14 erkek olmak üzere toplam 15 katılımcıdan elde edilmiştir. Hazırlanan sorular çerçevesinde seçilecek olan katılımcılar 18-65 yaş arasından erkek, kadın ayrımı yapılmaksızın 15 katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların bölge nüfusuna kayıtlı, bölgede yaşamış, terör eylemleri ve güvenlik operasyonları hakkında bilgi sahibi olan, ayrıca bir şekilde terörden etkilenmiş kişiler arasından belirlenmiştir. Örneklemin belirlenmesinde kolayda örneklem yöntemi uygulanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, katılımcıların ağırlıklı olarak kendileri, yakınları ya da komşularından birinin köy korucusu olduğu, bunların içerisinde en fazla akrabası olan kişilerin köy koruculuğu yaptığı, devletin terörle mücadele politikasında başarı gösterdiği, devletin askeri ve toplumsal alanda başarı gösterdiği, terörden ağırlıklı olarak maddi ve sosyal zarar gördüğü, terörün tırmadığı dönemlerde sosyal hayatta daha çok maddi ve sosyal kısıtlamalara maruz kaldığı, terörle mücadele operasyonları ile birlikte; en fazla sosyal hayatta seyahat engellerinin ve güvenlik sorunlarının çözüldüğü, sosyal değişimlerin gözlemlendiği, güvenlik güçlerinin halkla iç içe bir tutum sergiledikleri, halkın terör korkusunun eski dönemlere nazaran kalmadığı, terörle mücadele operasyonlarının ülkemize komşu Suriye ve Irak gibi örgütün barındığı ülkelerde de yapılması gerektiği, büyük oranda güvenlik güçlerinin; asker ve sivil halk birlikteliğinin güçlü olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Terör, Terörizm, Terörle Mücadele Operasyonları, PKK.

ABSTRACT

ASCI, Ilyas. *Social Reflections of Military Operations in the Fight Against Terrorism in Turkey*. Master Thesis. Nevşehir, 2022.

Terrorism is a tool of understanding that legitimizes violence to achieve specific political ends. Terrorist violence is a deliberate and purposeful act. The fact that terrorism often chooses its target arbitrarily makes it difficult to predict acts of political terrorism in particular. However, terrorism in general and the terrorist organization PKK in particular, which is one of the main threats in Turkey, is a destructive element both internally and externally. To be protected from such a weapon and to be successful in the fight against these elements, only the efforts of security forces may be enough.

In this study, which deals with the social repercussions of counter-terrorism operations, the main hypothesis is determined as "Anti-terrorist operations have had positive social repercussions". The aim of the study within the framework of the basic hypothesis is to determine the social dimension of the fight against terrorism and to evaluate the social reflections of the counter-terrorism operations.

A semi-structured interview form consisting of 10 questions designed by the researcher was used as the data collection tool in the study. In this study, the method of in-depth interview (interview) was used. Data were collected from a total of 15 participants, 1 female and 14 males. 15 participants between the ages of 18-65 years without discrimination between men and women were identified as participants to be selected within the framework of the prepared questions. Participants were identified among those who were registered with the region's population, lived in the region, had information about terrorist attacks and security operations, and were also in some way affected by terrorism. The convenience sampling method was used to determine the sample.

As a result of the research, it was found that the participants mainly themselves, their relatives or one of their neighbors are village guards, the people with the most relatives are village guards, the state has been successful in its anti-terrorism policy, the state has been successful in the military and social field, it is mainly material and social from terrorism. together with the counter-terrorism operations; Most of the time, travel barriers and security problems are solved in social life, social changes are observed, security forces display an attitude intertwined with the people, the people's fear of terrorism does not remain compared to previous periods, counter-terrorism operations should be carried out in countries where the organization is located, such as Syria and Iraq, which are neighbors of our country. security forces; It has been revealed that the unity of the military and the civilian population is strong.

Keywords:

Terrorism, Terrorism, Anti-Terrorist Operations, PKK.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL VE ONAY	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iv
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
 1. BÖLÜM.....	 5
TERÖR: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. TERÖR KAVRAMI.....	5
1.2. TERÖRİZM.....	7
1.3. TERÖR TÜRLEİ.....	10
1.3.1. Siyasal Terör.....	11
1.3.2. Etnik / Ayrılkçı Terör	12
1.3.3. Sivil Terör.....	13
1.3.4. Biyolojik – Kimyasal - Nükleer Terör.....	13
1.3.5. Ulusal Terör	15
1.3.6. Uluslararası Terör	15
1.3.7. Dini Motifli Terör	18
1.3.8. Siber Terör	19
1.4. TERÖRİZMİN AMACI	20
1.4.1. Terörün Siyasi Hedefleri.....	22
1.4.2. Terörün Sosyokültürel Hedefleri	23
1.4.3. Terörün Ekonomik Hedefleri.....	23
1.4.4. Terörün Psikolojik Hedefleri	23
1.4.5. Terörün Dışsal Hedefleri	24

1.5. TERÖRÜN SEBEPLERİ.....	24
1.5.1. Ekonomik Sebepler.....	25
1.5.2. Sosyo-Kültürel Sebepler.....	26
1.5.3. Psikolojik Sebepler.....	27
1.5.4. Siyasal Sebepler.....	28
1.5.5. Dini Sebepler.....	29
1.5.6. Eğitimsel Sebepler.....	29
2. BÖLÜM.....	31
TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ.....	31
2.1. TERÖRLE MÜCADELE	31
2.2. TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ	32
2.2.1. Askeri Yöntem.....	34
2.2.2. Siyasi ve Sosyo-Ekonomik Yöntemler.....	35
2.2.2.1. Sosyal Hizmetler Boyutunda Sosyal Politikalar.....	37
2.2.2.2. Psikolojik Açıdan Rehabilitasyon.....	38
2.2.2.3. İstihdam Odaklı Politikalar.....	39
2.2.2.4. İstihbarat	41
2.2.2.5. Diplomasi.....	41
2.2.3. Ceza Yöntemi	42
2.3. DÜNYADA TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ	44
2.4. TÜRKİYE'DE TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ	45
3. BÖLÜM.....	47
PKK TERÖR ÖRGÜTÜ VE TÜRKİYE'NİN MÜCADELESİ	47
3.1. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ'NÜN KURULUŞU	47
3.2. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AMACI	50
3.3. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ'NÜN İDEOLOJİSİ VE STRATEJİSİ.....	51
3.4. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TEŞKİLATLANMASI	53
3.5. TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELESİ	55
3.6. TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR.....	57

3.6.1. Hendek Operasyonları: 8 Ağustos 2015 – 9 Mart 2016	57
3.6.2. Fırat Kalkanı Harekâtı: 24 Ağustos 2016 – 29 Mart 2017	58
3.6.3. Zeytin Dalı Harekâtı: 20 Ocak 2018 – 24 Mart 2018.....	58
3.6.4. Barış Pınarı Harekâtı: 9 Ekim 2019 – 25 Kasım 2019	59
4. BÖLÜM.....	61
YÖNTEM.....	61
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	61
4.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	62
4.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	63
4.4. VERİLERİN TOPLANMASI	64
4.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	64
5. BÖLÜM.....	65
BULGULAR.....	65
5.1. KÖY KORUCULUĞU TECRÜBELERİNE DAİR BULGULAR	65
5.2. DEVLETİN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA DAİR BULGULAR.....	68
5.3. TERÖRÜN ÇEVREYE VERDİĞİ ZARARLARINA DAİR BULGULAR	73
5.4. TERÖRÜN TIRMANDIĞI DÖNEMLERDE SOSYAL HAYATTA KISITLAMALARLA İLGİLİ BULGULAR	81
5.5. TERÖRLE MÜCADELE OPERASYONLARININ SOSYAL HAYATA YANSIMALARIYLA İLGİLİ BULGULAR	85
5.6. DEVLETİN UYGULADIĞI TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ ÇEVREDE YAPTIĞI DEĞİŞİMLERLE İLGİLİ BULGULAR.....	89
5.7. ÇEVRENİN GÜVENLİK GÜÇLERİNE BAKIŞI İLE İLGİLİ BULGULAR ..	91
5.8. TERÖR KORKUSUNUN DEĞİŞİMİ İLE İLGİLİ BULGULAR	94
5.9. GÜVENLİK GÜÇLERİNİN SURİYE’DE VE IRAK’TA YAPTIĞI OPERASYONLARIN YANSIMALARIYLA İLGİLİ BULGULAR	97
5.10. GÜVENLİK GÜÇLERİNİN ASKER VE SIVİL HALKIN BİRLİKTELİĞİ İLE İLGİLİ BULGULAR	101
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	107

KAYNAKÇA	113
EKLER.....	122
EK 1. KATILIMCI BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU ÖRNEĞİ	122
EK 2. “TÜRKİYE’DE TERÖRLE MÜCADELEDE YÜRÜTÜLEN ASKERİ OPERASYONLARININ SOSYAL YANSIMALARI” BAŞLIKLİ TEZ ÇALIŞMASINA AİT GÖRÜŞME SORULARI	122
EK 3.ORİJİNALLİK RAPORU	125
EK 4. ETİK KURUL İZİN FORMU.....	125

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı
AK	: Avrupa Konseyi
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	: Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu
BM	: Birleşmiş Milletler
DEAŞ	: Irak ve Şam İslam Devleti
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi Cephesi
IEP	: Ekonomi ve Barış Enstitüsü
ERNK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
FETÖ	: Fethullahçı Terör Örgütü
HPG	: Halk Savunma Gücü
HRK	: Kürdistan Kurtuluş Güçleri
İŞİD	: Irak ve Şam İslam Devleti
İKÖ	: İslam Konferansı Örgütü
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
ML	: Marksist Leninist
MLKP	: Marksist Leninist Komünist Parti
MKP	: Maoist Komünist Parti
NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşma Örgütü
PDY	: Paralel Devlet Yapılanması
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PŞK	: Kürdistan Devrim Partisi
PYD	: Demokratik Birlik Partisi
SOFA	: Kuvvetlerin Durumu Anlaşması
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu

THKO	: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	: Türkiye Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TKP	: Türkiye Komünist Partisi
TMKF	: Terörle Mücadele Küresel Formu

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler	65
Tablo 2. Katılımcıların Köy Koruculuğu Tecrübelerine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler	66
Tablo 3. Katılımcıların Devletin Terörle Mücadele Politikasına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler.....	68
Tablo 4. Katılımcıların Terörün Çevreye Verdiği Zararlara Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler	73
Tablo 5. Katılımcıların Terörün Tırmandığı Dönemlerde Sosyal Hayatta Kısıtlamalara Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler.....	81
Tablo 6. Katılımcıların Terörle Mücadele Operasyonlarının Sosyal Hayata Yansımalarına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler	85
Tablo 7. Katılımcıların Devletin Uyguladığı Terörle Mücadele Politikasının Çevrede Yaptığı Değişimlere Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler	89
Tablo 8. Katılımcıların Çevrenin Güvenlik Güçlerine Bakışına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler.....	91
Tablo 9. Katılımcıların Terör Korkusunun Değişimine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler	94
Tablo 10. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Suriye’de ve Irak’ta Yaptığı Operasyonların Yansımalarına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler.....	97
Tablo 11. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Asker ve Sivil Halkın Birlikteliğine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler.....	101

GİRİŞ

Terör kavramı, önemi ve karmaşık yapısı ile dünya çapında pek çok devletin karşı karşıya olduğu temel sorunlardan biridir. Son yıllarda, terörün bazı nedenlerini ve sonuçlarını analiz eden ve aynı şekilde terör gruplarının ana hedeflerine ulaşmak için kullandıkları çeşitli yolları inceleyen birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır.

Terör eylemleri ülkeleri sosyal, siyasi, ekonomik ve daha pek çok açıdan ciddi şekilde etkilemektedir. Terör saldırıları neticesinde ülkedeki siyasi otorite zayıflamakta, toplumsal barış ve huzur sarsılmakta ve ülkelerin kaynakları terörle mücadele için harcandığından maddi hasarlar ortaya çıkmaktadır. Dünya üzerindeki hemen her ülke terörle mücadele içerisinde. Kimi ülkeler bunu askeri güç kullanarak gerçekleştirirken kim ülkeler ise siyasi yolları kullanabilmektedir.

Türkiye'nin kanayan yaralarından sayılan terör sorununun bertaraf edilmesi için bu zamana kadar meydana getirilmiş çalışmalar değerlendirilip, şimdiki tarihte oluşturulan parametrelerle daha faydalı sonuçlar ortaya çıkarılacağı düşünülmektedir. Bu alanda daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde bölgede terör mağduru olan vatandaşlarla yapılmış böyle bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu açıdan çalışmanın özgün olduğu söylenebilir. Ayrıca terörle mücadele operasyonları öncesi terörün bölgedeki durumu ile operasyonlar sonrasındaki durumu arasında kıyas yapılarak değişimin gözlenmesi açısından da özgün bir çalışma olduğu söylenebilir.

Terör sosyal bir olgu olduğundan dolayı, terörle mücadelede yalnızca güvenlik güçlerine değil, bütün devlet kuruluşları, basın, sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler ve en önemlisi de toplumun bütün bireylerine büyük görevler düşmektedir. Halkın terör örgütlerini desteklemeleri önlenerek devletin yanında yer almaları sağlanmalıdır. Terörizm, ülkelerin siyasi ve ekonomik istikrarına, bazı ülkelerde demokratik düzene ve ülke bütünlüğüne karşı potansiyel bir tehdit oluşturmaktadır. Dolayısıyla ideolojisiyle mücadele edilmeden, ideolojisi zayıflatılıp çürütülmeden veya ideolojisi silahlı eylem neticesini doğurmayacak hale getirilmeden olayların önüne geçilemeyeceği aşîkârdır.

Terörle mücadelenin sadece askeri ve operasyonel değil, ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve teknolojik bakımlardan da ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'de yıllardır devam eden terör sorununun can kayıplarına neden olduğu ve terörle mücadelenin devlet için büyük bir ekonomik yük getirdiği bilinmektedir. Bununla birlikte günümüzde terörle mücadelede için askeri hareketlerin yanı sıra teknolojik harbe de büyük önem verilmektedir. Bu açıdan çalışma, ulusal makamlar tarafından yürütülen tüm bilgi ve önleyici faaliyetleri değerlendirmek ve bunların sosyal yansımalarını görmek açısından önem arz etmektedir.

Terörle mücadele, kişileri bilgilendirme ve önleme faaliyetleri ile sınırlı değildir. Bu mücadele ülkenin tüm kurumlarıyla birlikte topyekûn müdahaleyi gerektirmektedir. Bu nedenle, bu çalışma sadece güvenlik departmanının çalışmalarının nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiği konusunda değil, aynı zamanda tüm ulusal kurumlar tarafından yerine getirilebilecek görev ve süreçlerin bir açıklamasını sağlaması açısından da önemlidir.

Bu çalışmanın nesnel faydalarının yanı sıra terörle ilgili olarak toplumun yaşadığı sorunları da ele alınmıştır. Bu sorunların ele alınması ve değerlendirilmesi, uygulanabilecek ulusal ve uluslararası politikaların ortaya konması açısından da önemlidir. Geçmişte toplumsal olarak çekilen ve gelecekte yaşanması muhtemel sorunları yansıtabilecek her türlü politik önlemin alınması için bu konudaki bilimsel araştırmaların ülkenin terör politikasına katkı sağlaması önemlidir. Problemin ortadan kaldırılmasının terörle mücadele politikalarıyla tamamen yapılabileceğini düşünmeksizin terör sorununu ortadan kaldırmak, ülkenin genel olarak güçlenmesine ve daha müreffeh bir toplumun oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle bu çalışma ile toplumsal barışın inşasına somut bir katkı sağlanması düşünülmektedir.

Terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımalarının araştırıldığı bu araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Bu çalışmada araştırma deseni olarak nitel araştırma türlerinden fenomenoloji(olgu bilim) modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler, derinlemesine görüşme (mülakat) yöntemi ile toplanmıştır. Katılımcıların ölçme aracına doğru cevap verdikleri, samimi oldukları varsayılmıştır.

Araştırma Türkiye’de 1990’dan günümüze ve PKK terör örgütü ve uzantıları ile ilgili yapılan operasyonlarla sınırlıdır.

Literatüre bakıldığında Türkiye’de terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonları ele alan pek çok araştırma bulunmaktadır (Taş, 2014 ; Beyribey, 2021 ; Çavuşoğlu, 2019). Ancak bu araştırmalarda terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonların halk üzerinde oluşturduğu sosyal yansımalar, operasyonların sosyal boyutu incelenmemiştir. Taş (2014) araştırmasında Türkiye’de terörle mücadelede yürütülen operasyonların kamu yönetiminin işleyişine etkisini ele almıştır. Çavuşoğlu (2019) araştırmasında ise Türkiye’nin terörle mücadelesini parçacı yaklaşım kapsamında ele almış ve terörle mücadelenin emniyet güçleri üzerindeki etkisine değinmiştir. Beyribey (2021) araştırmasında ise Türkiye’de terörle mücadelenin biyopolitikasını incelemiştir. Beyribey (2021) çalışmasında PKK terör örgütünün ortaya çıktığı dönemden günümüze dek izlediği stratejileri incelemiş ve Türkiye’nin bu terör örgütüyle mücadele ederken hangi politik araçları ne şekilde kullandığını ele almıştır.

Akbulut ve Beren (2012) “Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması: Suruç İlçesi Örneği” isimli çalışmalarında toplumun terörle mücadeleye bakışı ve terörle mücadele kapsamında sosyal projelerden yararlanan ve yararlanmayan kişilerle anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma yıl itibariyle güncel bir çalışma olmamakla birlikte özellikle barış süreci ve sonrasında yapılan operasyonların, yurtdışı operasyonlarının etkileri gözlenememiştir. Ayrıca çalışmanın anket olması mülakata göre daha genel fikirlerin elde edildiğini göstermektedir.

Güçlü (2019), “Terörle mücadele stratejileri” isimli çalışmasında terörle mücadelenin farklı boyutlarına değinmekle birlikte çalışmanın güncel olmaması ve terörle mücadele noktasında kuramsal bir çalışma olması dolayısıyla eksik bir çalışma olarak görülmüştür. Yüksek (2022), “Türkiye’de değişen terör algısı: PKK terör örgütü, 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-2022 yıllarının karşılaştırmalı incelemesi” başlıklı çalışmasında terörle mücadeleye güncel bir yaklaşım sunmakla birlikte terör sorununun operasyonlar çerçevesinde topluma yansımaları konusunda yetersiz kalmıştır. Ayrıca verileri bilimsel göstergeler üzerinden analiz etmesi halkın görüşlerinin de ele alınması

gerekliliği problemini doğurmuştur. Güler (2022), “PKK Terör Örgütünün 2010 Sonrası Dönemdeki İdeolojik ve Taktiksel Dönüşümü” başlıklı çalışmasında örgütün dönüşüm sürecine ve bu süreçteki gözlemine daha çok kuramsal yaklaşım sunmuştur. Çalışmanın saha çalışması olmaması ve toplumsal yansımalarının bulunmayışı çalışmadaki başlıca eksikler olarak göze çarpmaktadır.

Kıncak (2022), “Terör Saldırılarının Bireylerin Gündelik Hayatına Etkilerinin İncelenmesi: 10 Aralık 2016 Beşiktaş Saldırısı Örnekleme” başlıklı çalışmasında terörün gündelik yaşama etkilerini incelemekle birlikte çalışmanın anket olması, terörle mücadele operasyonlarının yansımalarını içermiyor olması, doğudaki halkın görüşlerini içermemesi ve yurtdışı operasyonların yansımaları konusunda bilgi içermiyor olması başlıca eksikler olarak değerlendirilebilir. Bütün bu araştırmaların ortak yönü Türkiye’de terörle mücadelenin işleyişi üzerine olmasıdır. Ancak bu araştırmalardan hiçbiri terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonların sosyal açıdan oluşturduğu etkileri, halkın bu operasyonlar karşısında neler hissettiğini, askerî açıdan başarıya ulaşan bu operasyonların halk üstünde nasıl bir etki oluşturduğunu incelenmemiştir.

Bu çalışmada ise literatürdeki bu boşluğu doldurmak için terörle mücadele kapsamında gerçekleştirilen operasyonların sosyal yansımaları ele alınmıştır. Çalışmada terörle mücadele kapsamında gerçekleştirilen operasyonların hem güvenlik birimleri hem de sivil halk üzerindeki etkilerinin birebir görüşme yoluyla incelenmesi, operasyonların halk nezdinde ne derece etkili olduğu, operasyonların psikolojik açıdan oluşturduğu etkileri de ortaya koyması sebebiyle de bu araştırmalardan ayrılmakta ve özgün bir nitelik taşımaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, 1990’dan günümüze terörün toplumsal yansımalarını ele alarak, terörle mücadelenin sosyal boyutu üzerinden askeri operasyonlarının sosyal yansımalarının değerlendirilmesidir. Araştırmada verilerin elde edilmesi için derinlemesine görüşme (mülakat) yöntemi kullanılmıştır.

1. BÖLÜM

TERÖR: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde terör kavramına ilişkin kavramsal bilgiler paylaşılacak ve terörün ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, amacının, sebeplerinin neler olduğuna değinilecektir.

1.1. TERÖR KAVRAMI

Terör, uluslararası düzeyde ortak bir tanımı olmasa da (Olca, 2014) en net tabiriyle insanlara bir düşüncüyü, ideolojiyi, benimsetmek için düzenli ve sistemli bir biçimde yıkıcı ve yıkıcı düzeyde şiddetin kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Kaplan, 2021, s.29).

Latince “terrere” sözcüğünden gelen terör kavramı “ürpermek, ürkmeye neden olmak” şeklinde ifade edilmektedir (Wilkinson, 1974, s.9). 1789 tarihli Fransız Akademisi sözlüğünde ise “terör sistemi” şeklinde ifade edilmiştir. Günümüzde yabancı kaynaklarda “şiddetli korku hissiyatı” şeklinde ya da “çoğunlukla politik hedeflerle korku oluşturan davranış” olarak tanımlanmaktadır (Oxford İngilizce Sözlük, 2018). Dilimize Fransızcadaki “terreur” sözcüğünden çevrilerek giren terör kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde de “yıldırı” manasına gelmektedir (TDK, 2015). TDK’ye bakıldığında “yıldırı” kelimesi; “korkutma, öldürme, tedhiş” anlamlarıyla kullanılmaktadır (Altıntaş, 2019, s.5).

Şahin (2019, s.3) terör kavramını politik olarak bir hedefe erişmek için geliştirilen bir davranış şekli olduğunu dile getirmektedir. İnsanları yıldırma, caydırma, korkutma amacı taşıyan terör eylemlerinin temelinde toplumu yönlendirmek yatmaktadır. Kişinin sahip olduğu öfke, nefret gibi düşmanca hisler terör olgusunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Türk Hukuku 3713 Sayılı Kanun’a göre terör, politik bir hedef uğruna örgütsel şekle bürünmek isteyen terör sempatizanlarının şiddete başvurarak sergilediği hukuk dışı eylemler şeklinde ifade edilmektedir (Türk Hukuku, 3713 Sayılı 1.Maddenin 1. Fıkrası).

3713 sayılı Kanuna göre ise, “*Terör; şiddet, caydırma, yıldırma, korkutma, bastırma ya da tehdit etme metotlarından birisiyle Cumhuriyetin temel ilkelerini, politik, toplumsal, finansal, kanuni sistemini değiştirmek için devletin ve milletin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmak, Türkiye Cumhuriyeti’nin varlığına tehdit oluşturmak, devletin otoritesini zayıflatmak a da devlet otoritesini ele geçirmek, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmak, Devletin iç ve dış güvenliğini, toplumsal düzeni ya da toplumsal barışı ortadan kaldırmak için bir örgüte üye birey ya da gruplar tarafınca gerçekleştirilen eylemlerin tümü*” biçiminde ifade edilmiştir (Öktem, 2011).

Chomsky’e göre terör, bir fikri, inancı, ideolojiyi veya siyasi hedefi kitlelere benimsetmek ve yaymak için, sözlü, fiziksel şiddet yoluyla toplumda sistemli bir şekilde korku oluşturmak olarak tanımlanmaktadır (Chomsky, 2007, s.18). Chomsky’nin görüşüne kıyasla Achcar’a göre terör olgusunun temelinde topluma uygulanan şiddet bulunmaktadır (Achcar, 2007, s.19). Achcar; “*devletlerin veya örgütlerin halkı belirli bir davranış örüntüsü içerisinde hareket etmesi için zor kullanması ve onları hedef alınması*” olarak ifade etmiştir. Achcar, terör tanımında şiddeti ön plana çıkarırken sivil halka daha çok değinmektedir. Chomsky ve Achcar’ın ortak düşüncesi ise fiziksel ya da sözlü şiddetin bir fikri, politik bir davranışı ya da inancı zor kullanarak kabul ettirmeye çalışmasıdır. Bu ifadelerden farklı olarak geçmiş dönemde iç savaşlarla ilişkilendirilen bu kavram, temelinde devleti ele geçirme ya da varlığını tehdit etme davranışı şeklinde vurgulanmıştır (Thayer, 1965, s.116).

Thornton (1964, s.73) ise terörü “şiddet ya da şiddet unsuru oluşturan anormal yollarla politik eylemleri etkilemeyi hedefleyen sembolik bir unsur olarak dile getirmektedir. Burada sembolik bir unsur olarak görülme sebebi ise fiilin taşıdığı psikolojik anlamdır.

1937 Cenevre Sözleşmesine göre terör, kanun dışı davranışlar ile devlete yönelik suç işleyen grupları tanımlamak için kullanılmıştır (Waciorski, 1939, s.71).

Geçmişi oldukça eskiye dayanan terör olgusu, 1789 Fransız Devrimi ile birlikte devrimci grupların içerdeki düşmanlara yönelik başlattıkları davranışlar ile hükümetin kurduğu baskı ile yol açtığı katliamları tanımlamak için kullanılmıştır. Bu döneme, on binlerce kişi yaşamını yitirdiği için “Terör Dönemi” ismi verilmiştir (Robinson, 2006, s.2009). O dönemki olgulardan da hareketle terör eylemlerinin, insanları korkutma ve sindirme amaçlı gerçekleştirildiği, temelinde güç gösterisinin olduğu göze çarpmaktadır.

Yıllar içerisinde farklı formlarda ortaya çıksa da terör eylemlerini gerçekleştiren grupların temel amacı toplumu isyana sürüklemek ve sahip oldukları ideolojiyi kitlelere kabul ettirmektir (Erdem, 2018, s.16). Terör eylemlerinde bireylerin can ve mal kayıpları göz önünde bulundurulmaz ve amaca ulaşmak için her türlü eylem doğru olarak görülür. Terör eylemlerini gerçekleştiren bireyler bu sebeple kendilerini doğru olarak görür ve fikirlerinden kolay bir biçimde vazgeçmezler. Terör örgütlerinin ideolojilerine bu derece bağlı kalmaları sonucunda terör, dünyadaki hemen hemen her devletin mücadele etmek zorunda olduğu bir olguya dönüşmüştür (Kalay, 2014, s.14).

1.2. TERÖRİZM

Terörizm kavramı alan yazına bakıldığında çeşitli tanımların olduğu bir olgudur. Çünkü devletlere göre neyin terör davranışı olup olmadığı ülkelerin çıkarlarına göre değişiklik gösterdiğinden bu olgunun siyasi veya akademik olarak net bir tanımının yapılması güçtür.

Schmid (2005) araştırmasında 1935 ile 1980 döneminde terörizme ilişkin 110 farklı tanımın bulunduğunu ifade etmiştir. Bugün ise terörizme ilişkin 200’den fazla tanım yer almaktadır (Kazan 2016, s.114). Ülkelere göre terörizmin tanımı değiştiği gibi, her ülkenin bünyesinde barındırdığı kurumlara göre de bu tanımlar değişebilmektedir. Çünkü kurumlar bu kavramı kendi bakış açısına göre

değerlendirmeyi tercih etmekte ve devletlerin de düşman ve düşman olmayan tanımı kapsamında terörizm tanımının değiştiği göze çarpmaktadır (Kazan 2016, s.114).

Terörizm, dünyadaki bütün sivil halkın dengesini ve yaşayışını bozan, masum kitlelerin zarar gördüğü herkesçe bilinen bir olgu olmasına karşın bu olguya yönelik ortak tanımın olmaması, terörizmle uluslararası çapta baş edilmesine engel oluşturan en ciddi problemlerden birisidir (Erdem, 2018, s.16). Ancak bu durum bilinmesine rağmen her ülke kendisine göre bir terör tanımlaması gerçekleştirmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Dış İşleri Bakanlığının tanımlamasına göre, lokal örgütler ya da istihbarat ajanları tarafınca çeşitli amaçlara ulaşmak için büyük bir topluluğu etki altına almak için öncesinden planlanmış olan siyasi motivasyona sahip şiddet eylemleri, terörizm şeklinde tanımlanmıştır (Krueger ve Maleckova, 2003, s.120).

Ekonomi ve Barış Enstitüsü (IEP) ise terörizmi, korkutmak, sindirmek amacıyla politik, finansal, inançsal ya da ideolojik bir amaca ulaşmak adına kötü niyetli kişi ya da grupların hukuk dışı güç ve şiddet kullanması şeklinde ifade etmektedir (IEP, 2018, s.6).

Larousse'ye göre terörizm, “işgal, ele geçirme amacı taşıyan örgütlerin gerçekleştirdiği şiddet içerikli olayların tamamı” şeklinde ifade edilmiştir (Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, 1973, s.83). Diğer bir tanıma göre terörizm “ temelinde fiziksel şiddet unsuru barındıran ve kitleleri korkutup sindirerek pasivize etmeye çalışan şiddet içerikli davranışlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Ergil, 1980, s.1).

Şahin (2019, s.4)'e göre terörizm, sistemli, programları bir şekilde uygulanan şiddet eylemleri olarak görülmektedir. Terörizmin amacı, çok sayıda insana zarar vermekten ziyade toplumun genelinin bu şiddet eylemlerinden etkilenmesini sağlamak ve onları zayıf düşürmektir.

Terör ve terörizm kavramları birbiriyle aynı olarak değerlendirilse de aslında bu iki olgunun birbirinden ayrıştığı söylenebilmektedir. İki kavram arasındaki temel fark ise şu şekilde açıklanabilir: Terör, bilinçsiz bir şekilde, plansız, programsız,

örgütlenmeye ihtiyaç olmadan, anlık ve kısa zamanlı ortaya çıkan bir eylem iken; Terörizm ise çoğunlukla belirli bir plan ve program dahilinde tasarlanan sistemli, bilinçli ve çeşitli propaganda teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen şiddet unsuru olarak tanımlanmaktadır (TBB, 2006, s.4). Ayrıca terörizm, devlete, sivil halka karşı saldırıları içermekte ve direkt olarak var olan devlet otoritelerini kaldırarak ülkedeki rejimi değiştirmeyi hedeflemektedir (Şahin, 2017, s.6). Ancak bütün bunların yanı sıra bu iki kavramın birbirinden apayrı olduğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü terörün bulunduğu her yerde terörizm de mevcuttur (Baharçiçek, 2000, s. 25-38).

Terör olgusuna benzer olarak terörizm temelinde korku ve panik ortamı yaratarak hedeflerine ulaşmayı, insanları salt bir şekilde öldürmek veya zarar vermekten çok gerçekleştirilen saldırılar ile toplumda güven ve barış ortamını bozup, huzursuzluk yaratarak, ideolojilerini insanlara kabul ettirmeyi hedeflemektedir (Paret, 1964, s.12-15).

Terörizmin temelinde yer alan ana özellikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Biçer, 2019, s.113) ;

a. Terörizm, bir devrim politikası veya bu politikanın bir unsurudur. Bu sayede ayrılıkçı terör örgütleri, siyasi iktidarı kendi kontrolü altına almayı hedeflemektedir.

b. Terörizm, içerisinde toplumsal ve politik şekilde onaylanmayacak biçimde şiddeti barındırır. Bu özellikler ile terörizm, kişi ya da örgütlerin ideolojisini ve eylemlerini değiştirecek ölçüde psikolojik etki oluşturmayı hedefler (Crenshaw, 2011, s.23).

Terörizm, insanların güvendiği kuralları, toplumsal huzuru bozarak etkisini göstermeye çalışır. Terörizm için asıl olan toplumdaki barış ortamının bozularak insanların kendilerini güvensiz hissetmesi, devlete olan inançların yitirilmesi ve devlet otoritesinin zayıfladığına inanmasıdır. Korku ve terör olguları, terörizmin barındırdığı şiddetin kabul edilebilir olmasına yol açmaktadır (Biçer, 2019, s.113). İlk olarak sivil halk üstünde devamlı ve sistematik şekilde uygulanan terör, bireylerde duyarsızlaşmaya ve unutkanlığa yol açmaktadır. Bu durum da terörün psikolojik açıdan yarattığı etkiye

örnektir (Biçer, 2019, s.114). Sonuç olarak terörizm bireylerde, fiziksel etkinin yanı sıra psikolojik hasar oluşturmayı ve kendisini kabullendirmeyi amaç edinir (Berkowitz, 1962, s.118).

Günümüzde terörizmle mücadele edilmeye çalışılsa da küresel çapta terörizmle mücadele oldukça güçtür. Çünkü terörizme ilişkin ortak tanımlamanın olmaması dışında uluslararası politikanın bir aracı olarak devletlerin de bu olguyu kullanması ve maddi, manevi olarak destek sağlaması terörizmle mücadeleyi engellemektedir (Arı, 2013, s.521). Bu durum eleştirilen bir konu olsa da günümüzde devletler tarafından bu konuda atılmış bir adım yoktur. Ayrıca geçmiş dönemlere kıyasla çağımızda iletişim araçlarının yaygınlaşması, lojistik desteğinin artması, ulaşımın daha kolay hale gelmesi ve sosyal medya araçları vasıtasıyla milyarlarca insana ulaşılabilmesi sebebiyle de terörizmle mücadele daha güç olmaktadır (Kaplan, 2012, s.24).

1.3. TERÖR TÜRLERİ

Toplumun yapısına, kültürüne, adetlerine göre terör farklı özelliklere sahiptir. Terörün ortaya çıktığı coğrafya, düşünsel farklılıklar, insanların yaşam biçimi terörün farklı şekilde sınıflandırılmasına da yol açmaktadır. Şiddetin bir uygulama formu olan terör, tarihsel süreçte pek çok değişik yapıya bürünerek, çeşitli türlere sahip olmuştur. Lokal ve uluslararası eylemleri bulunan terörizm, çeşitli örgütlerin sahip olduğu farklı hedefler nedeniyle birbirinden oldukça farklı faaliyetler gösterebilmektedir (Wilkinson, 1974, s.17).

Teröre ilişkin farklı sınıflandırmaların bulunma sebebi ise terör saldırılarında kullanılan enstrümanların farklı olması, hedeflerin farklı olması, kullanılan metotlar ve destek alınan kaynaklar şeklinde sıralanmaktadır (Jenkins, 2003, s.9). Bu kapsamda terör çeşitleri; siyasi terör, etnik/ayrılıkçı terör, sivil terör bireysel terör, biyolojik terör, kimyasal terör nükleer terör, dini terör, ulusal terör ve uluslararası terör şeklinde ele alınabilmektedir. Bu kısımda terör türleri ve özellikleri ele alınacaktır.

1.3.1. Siyasal Terör

Siyasal terör bir diğer adıyla devlet terörü, temelinde siyasi iktidarda bulunan ve devletin zor kullanma gücüyle ortaya çıkan bir terör çeşididir (Erdem, 2005, s.26). Bu terör türünde devlet, hedef aldığı topluluğa ilişkin kanun dışı şiddet uygular ve kanuni kısıtlamalar göz önünde bulundurulmaksızın hedef alınan bireylere zulüm, hapis, idam, sebepsiz tutuklama, sansür gibi uygulamalarda bulunur. Bu uygulamaların sonuç vermediği noktada ise direkt olarak silah gücü kullanılmaktadır (Çitlioğlu 2005; Onay 2009). Bu terör çeşidinin temelinde siyasi iktidarın sahip olduğu ideolojiyi, politikaları, kararları hedef alınan kitleye şiddet ya da zor kullanarak benimsetme olgusu mevcuttur. Bu terör türünde kendi ideolojisine, politikasına karşı gelen, isyan eden bireyler siyasi hedef uğruna zor kullanılarak bastırılır. Bu duruma en büyük örnek ise Soğuk Savaş yıllarında komünizmin yayılması için Marksist-Leninist görüşe sahip terör örgütlerinin ortaya çıkmasıdır (Demir, 2017, s.54).

Devletlerin kendi sınırları kapsamında kendi yurttaşlarına uygulamakta olduğu şiddet davranışları da siyasi terör kapsamında yer almaktadır (Kastanidou, 2004, s.18-19). Bu tanıma destekler nitelikte olan bir diğer tanıma göre siyasi terör ‘‘Baskı ve şiddeti kullanarak sivil halkı disiplin altına almayı ve kontrol etmeyi hedeflemekte, devlet kendi siyasal düzenini veya ideolojisini toplumdaki hedef kitleye dayatmaya çalışmakta ve muhalif sesleri de zor kullanarak bastırmak şeklinde ifade edilmektedir. Bu terör türünde korku ve baskı kullanılarak toplum sindirilmeye çalışılır (Bock, 2009, s.43)

Sivil halkı ürkütmek, pasivize etmek adına devletlerin şiddeti kullanması 200 yıldır mevcut olan bir olgudur. Devlet terörizmi, devlet dışındaki aktörlerin terörizminden daha ölümcül ve yıkıcı olabilmektedir. Çünkü bir devletin bütün imkanlarını kullanarak belirli bir kitleyi bastırması çok daha ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Devletlerin halka yönelik uygulamış oldukları bu terör türü, günümüzde pek çok ülkede mevcuttur. Buna en büyük örnekler İsrail devleti, Kuzey Kore olarak verilmektedir (Jackson 2008, s.377-378). Bir diğer örnek ise Jacob döneminde Fransız Devrimi süresince devrimcilere uygulanan terör olarak karşımıza çıkmaktadır (Bergesen ve Lizardo 2004, s.38)

1.3.2. Etnik / Ayrılıkçı Terör

Etnik terör, bir ülkenin belirli bir bölgesini etkilemeyi, etnik temele dayalı olarak ayrı bir devlet kurmayı hedefleyen ve bunun için de şiddeti uygulayan terör çeşididir (Cronin, 2002, s.39). Etnik kökenli grupların, yaşadıkları bölgedeki toplumun haklarına ve hürriyetlerine sahip olmadıklarını iddia ederek ya da bireysel haklarının devlet tarafından yok sayıldığını öne sürerek, devlet gücünü ve yönetimini görmezden gelip kendilerine uygun bir devlet kurmak için gerçekleştirdikleri şiddet hareketleridir (Kegley, 2003, s.19).

Etnik terör, finansal, inançsal ya da ideolojik sebeplerden farklı olarak etnik kimliklerine bağlı olarak savaşılabilecek bölgeleri saptayarak yarı hür veya çoğunlukla tam bağımsız bir ulus oluşturmayı amaç edinir (Çağlar 1997, s.125). Etnik terör, bir ülkenin tümü yerine çoğunlukla kendi bölgelerindeki grupları etkilemeyi amaç edinir. Yaşadıkları devletin kendilerine sunmuş olduğu kimlik yerine sahip oldukları etnik kimliklerini kullanmayı amaçlarlar.

Etnik terörün stratejik açıdan iki hedefi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sömürgeci grupların, yaşadıkları bölgedeki otoriteyi ellerine geçirmelerinin kendilerinin aleyhine olacağını göstermek ve insanları buradan kaçmaya zorlamaktır. Diğer amacı ise, öncelikle hedef alınan ülkenin halkını, sonrasında da dünyayı etki altına almaktır. Bu sebeple terör eylemlerinde, etnik terör hareketlerinin etkisi ön planda tutulmaktadır (Byman 1998, s.149).

Dünyanın pek çok farklı bölgesinde etnik terör mevcuttur. Sri Lanka'da Tamil, Türkiye'de PKK, Kuzey İrlanda'da IRA ve İspanya'da ETA, Ermeni terör örgütü ASALA etnik terör gruplarına örnektir (Gül 2012, s.39). Zayıfın silahı olarak görülen terör olgusu, sahip oldukları etnik kimliklere göre ayrı bir devlet kurma amacı taşıyan gruplarca kullanılmaktadır. Etnik terörün amacı yaşanan toplumda biz ve diğerleri ayrımını gerçekleştirmeyi hedefler (Baharçiçek 2000, s.24)

1.3.3. Sivil Terör

Devletin yarattığı kamu düzenini, sivil halk üzerinde şiddet ve baskı oluşturarak bozmayı amaçlayan bir terör çeşidi olan sivil terörizm en net haliyle devlete karşı terör manasını taşımaktadır. Bu teröre başvuran kişilerin hedefi, mevcut devlet otoritesini sarsmak ve huzuru bozmak, sahip olunan ideolojiyi güç kullanarak zorla benimsetmek ya da onaylattırmaktır (Yemenici, 2016, s.11).

Çağımızın dünya sisteminde devamlı şekilde değişim gösteren, her gün kendisini yenileyen, teknoloji döneminde kitleleri harekete geçirmek ve etkilemek oldukça kolaydır. Çünkü dünyanın bir başka yerinde meydana gelen ayaklanma, isyan birkaç insanın provokasyonu ile başlayarak çok kısa zaman içerisinde bütün ülkeyi etkisi altına alabilmektedir. Bir anda fitili yakılan ve kontrolden çıkan bu akımlar medya organları sayesinde bütün ülkelerin odak noktası haline gelebilmektedir (Erdem, 2018, s.32). Bir grup tarafından devletlerin, hükümetlerin hedef alındığı bu eylemler, net bir biçimde insanları sivil isyana yönlendirmekte ve sivil teröre yol açmaktadır. Bu tarz ayaklanmaların ve isyanların olduğu toplumlarda, yasal düzen fonksiyonsuz hale gelip, bütün düzen alt üst edilerek, insanlar yağmaya itilmekte, hırsızlık artmakta ve yaşanan kaos neticesinde tartışmalar ve çatışmaların artması can ve mal kaybına sebep olmaktadır (Şimşek, 2016, s.323).

Ülkeler toplumsal düzenin düzgün bir biçimde işlemesi adına yükümlülüklerini yerine getirmelidirler. Bireyler barış ve huzur içinde yaşayabilecekleri bir sistem istemektedirler. Sivil terör, toplum düzeni sarsmayı ve olabildiğince çok sayıda insana zarar vermeyi amaçlar (Erdem, 2018, s.33). Sivil terörden korunmak için devletlerin devamlı şekilde tetikte olması, toplumsal huzuru tehdit edebilecek faktörleri ortadan kaldırması gerekmektedir (Tekel, 2015, s.1354).

1.3.4. Biyolojik – Kimyasal - Nükleer Terör

Kitle imha silahları kullanılarak gerçekleştirilen terör türüne kimyasal, nükleer ya da biyolojik terör adı verilir. Bu terör türü tahribat açısından oldukça güçlü olup, insanları caydırma ve yıldırma özelliği de oldukça fazladır (Kiremitçi 2014, s.29). Bu

terör türleri arasındaki fark ise nükleer silahların daha çok askeri amaçlı, kimyasal ve biyolojik silahların da daha çok sivil saldırılarda ve geniş çaplı kullanılmasıdır. Ayrıca kimyasal silahlardan ve biyolojik silahlardan korunma şansı varken, bu durum nükleer terör için geçerli değildir (Kıbaroğlu 2006, s.128).

Kimyasal ve biyolojik terörün kullanılma sebeplerinden en önemlisi uluslararası sistemde yeri bulunmayan grupların, mevcut sistemde kendilerine yer bulmaları ve hedeflerine ulaşma isteğidir. Bu terör tehdidinde yapıcı ve yıkıcı kitle imha silahlarının bulunması sebebiyle kitleler üzerinde çok ciddi etkisi bulunmakta ve terör gruplarının amaçlarına daha kolay ulaşmasını sağlamaktadır (Onay 2009, s.83).

İki yolla gerçekleştirilebilen bu terör eylemi, ilk yolda kimyasal maddeleri, nükleer silahları ya da biyolojik hastalıkları kullanarak gerçekleşirken, ikinci yolda ise kimyasal, biyolojik, nükleer ürünleri üreten tesislere, fabrikalara saldırılarda bulunarak tahribata yol açma şeklinde kendisini göstermektedir. Bütün terör türleri içerisinde kitle imha silahları kullanılması sebebiyle en yüksek yıkım ve tahribata yol açan terör çeşidi olarak görülmektedir (Çakmak 2008, s.35). Kimyasal, nükleer ve biyolojik silahların, teröristler tarafından kolayca kullanılabilmesinin sebebi küreselleşme sonunda terör örgütlerinin artan ekonomik gücü olarak görülmektedir. Diğer bütün terör çeşitlerine kıyasla bu terör türünün arz ettiği tehlike boyutu düşünüldüğünde ülkelerin devamlı olarak bu konuda teyakkuzda olmaları gerekmektedir (Kiremitçi 2014, s.39). Bu tarz terörü kullanan örgütlerin asıl amacı, kitle imha silahları aracılığıyla insanlarda ciddi seviyede korku ve panik hissiyat oluşturmak, kitlelerin ölümüne ve onlarda yıllarca sürecektir olan izlere sebep olarak insanları zayıf ve aciz duruma düşürmek, saldırının gerçekleştirildiği ülkenin siyasi otoritesinin zayıflatmak ve bu sayede amaçlarına erişmektir (Udum 2017, s.79).

Bu terör türünün kullanılmasının diğer sebepleri Kiremitçi (2014, s.39)'ye göre, özellikle biyolojik silahların kolay ve çabuk bir şekilde üretilmesi, maddi açıdan pahalı olmaması, etkisinin belirli bir aradan sonra ortaya çıkarak uzun süre boyunca sürmesi ve en önemlisi de psikolojik açıdan oluşturacağı etkisidir.

1.3.5. Ulusal Terör

Ulusal terör, bir ülkenin toprakları içerisinde olan ve bir başka yabancı ülke ile etkileşimin olmadığı terör türüdür. Bu terör türünde devlet ya da siyasi otorite tarafından direkt olarak destek verilmemektedir (Taşdemir, 2006, s.34). Ulusal terör yalnızca bir ülkenin sınırları içerisinde kalan ve o ülkenin sahip olduğu yasaları ilgilendiren bir terör türüdür. Bu terör türü herhangi bir dış kaynağa sahip olmamakla birlikte herhangi bir devlete de bağlı değildir. Ayrıca ulusal terörün amaçları arasında bir başka devletin varlığına ilişkin tehdit oluşturmak söz konusu değildir (Şimşek, 2016, s.324).

Ulusal terör, devletin yargı yetkisi kapsamında yer alan ve cezai yaptırım uygulanmasını gerektiren bir harekettir. Ulusal teröre karışan kişiler, yasal suçlu kapsamında değerlendirilmektedir. Bu terör türü devletin bir iç meselesi olup, önüne geçilmesi için hukuki olarak mücadele gerekmektedir (İçli, 2002, s.175).

1.3.6. Uluslararası Terör

Ulusların sahip oldukları politikaları ve ideolojileri dünya arenasında korumak, daha çok kitleye yayabilmek ve diğer güçlü devletleri pasivize edebilmek için terörü kullandıkları görülmektedir. Bu sebeple devletler, kendi çıkarlarına uygun terör örgütlerini desteklemektedir. Bu terör türüne de uluslararası terör denmektedir. (Kaplan, 2021, s.30).

II Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından ülkeler arasında nükleer bir dengenin oluşması, sıcak savaştan uzaklaşılmasına sebep olmuştur. Kimi geri kalmış ülkelerde uygulama alanı olarak seçilmiş olan terörizm, bu uygulamayı gerçekleştiren ülkelere cesaret vermekte ve terörizmin alanının giderek yayılmasına ve bunun sonucunda da terörizmin uluslararası bir nitelik kazanmasına yol açmıştır. Tabi bütün bunların yanı sıra günümüzde kimi ülkelerin sahip olduğu finansal ya da siyasi çıkarları, kimi ülkelerin de sahip oldukları ideolojinin, siyasi görüşün diğer ülkelerle çatışması sonucunda terörizmin kullanımı artmıştır (Akmaral, 2004, s.17).

Günümüzde pek çok terör örgütü çeşitli ülkeler tarafından destek görmektedir. Ülkeler destek verdikleri terör örgütleri aracılığı ile rakip gördükleri diğer ülkelere saldırılar düzenlemektedir. Ülkeler arası bu terör saldırılar gerçekleştirilirken başka bir ülkelerden destek alınmadan saldırıların düzenlenmesi mümkün olmamaktadır. Terör örgütlerinin ihtiyaç duyduğu silah teminatı, iletişim araçları, askeri teçhizatlar, istihbarat unsurlarının da diğer ülkelerden temin edilmesi de terör eylemine uluslararası nitelik kazandırmaktadır (İçli, 2002, s.181). Bir önceki alt başlık olan ulusal terörizm ile uluslararası terörizm arasındaki temel fark ise şu şekilde açıklanabilir; Uluslararası terörün temel hedefi direkt olarak politik hedeflere erişmek ve gerçekleştirilen saldırılar aracılığıyla hedef alınan ülkede siyasi değişime sebep olmaktır. Bu terör türünde dünyadaki bütün insanlar etki altına alınmak istenir ve kamuoyunun dikkati çekildikten sonra, hedef alınan ülke pasivize edilerek zayıf gösterilmeye çalışılır. Ulaşılmaya çalışılan bu hedeflerin temelinde iki ülke arasında problem ortaya çıkmaktadır. Bir diğer farklılık yaratan unsur ise uluslararası terör de saldırı gerçekleştiren terör örgütlerinin işbirlikleri ulusal teröre kıyasla çok daha geniştir. (Kedikli, 2006, s.19).

Pek çok ülkenin yurttaşlarını ve sınırlarını tehdit eden uluslararası terör, hedef aldığı ülkedeki siyasileri, bürokratları, iş adamlarını öldürebilmekte ve ülke için önem taşıyan bireylerin hayatına direkt olarak suikast düzenleyebilmektedirler (Kaya, 2017: 56). Bütün bunların yanı sıra ülke sınırlarının dışında gerçekleştirilen herhangi bir saldırı, şiddet eylemi uluslararası terörizm kapsamında yer almaktadır. Ülkeler arası ilişkilere ciddi anlamda hasar veren ve büyük tahribatlar yaratan bu terör türünde, gereken savunmanın sadece ülkeler arası iş birliği ile olacağı belirtilmektedir (Ergil, 2014, s.140). Çünkü ulusal sonuçlara yol açan bu eylemler, hem diğer ülkelerin yurttaşlarını hem de saldırıyı gerçekleştiren ülkelerin yurttaşlarını direkt olarak tehdit etmektedir (Kedikli, 2006, s.17).

Çağımızda uluslararası alanda sosyal medya ve internet kullanımının artması, teknolojinin her geçen gün gelişmesi, terör örgütlerinin de bu araçları kullanmasına yol açmıştır. Ancak bu durum terör örgütlerinin hem haberleşme hem de örgüt propagandası yapması açısından önemli bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Bu sebeple uluslararası camiada terörle mücadelede iş birliğinin artırılması ve ortak hareket edilmesi zorunlu hale gelmektedir (Tekel, 2015, s.1352). Ancak ülkeler bu konuda

çıkarlarına göre hareket ettikleri için teröre ilişkin ortak bir çözüm planı üretmekten çok, terör örgütlerini kendi çıkarlarına uygun olacak şekilde kullanmaktadırlar.

Uluslararası alanda terörizmin giderek yayılmasının temel sebeplerini şu şekilde sıralamaktadır;

- Sosyal medyanın yaygınlaşması
- İnternet kullanımının artması
- Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması
- Teknolojik imkânların gelişmesi
- Gelişen teknoloji ve silahlar ile birlikte terör örgütlerinin kendileri arasında kurdukları iletişimin kuvvetlenmesi ve eğitim, ekonomi ve daha pek çok açıdan birbirlerini desteklemeleri şeklinde görülebilir (Kaplan, 2021, s.59).

Uluslararası sonuçlara sebep olan uluslararası terör de hem saldırıya uğrayan devletin hem gerçekleştiği ülkenin devletinin çıkarları zarar görmektedir. Çünkü saldırıya uğrayan ülke maddi ve manevi açıdan kayba uğrarken, saldırıyı gerçekleştiren örgütün varlığını sürdürdüğü ülkede ise direkt olarak itibar kaybı söz konusudur (Awla, 2016).

Bir terör eyleminin uluslararası nitelik kazanması için taşınması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir (Alkan, 2002):

- Planlanan terör eylemi bulunulan ülkenin dışında diğer bir ülkede gerçekleştirilirse
- Terör eylemini işleyen örgüt eylemi gerçekleştirdikten sonra başka bir ülkeye geçiş yaparsa
- Saldırıyı gerçekleştirecekleri ülkeden farklı bir ülkede kurularak burada hazırlık yaparlarsa
- Saldırının gerçekleştirileceği ülkenin dışındaki bir ülkeden askeri teçhizat, finansal yardım ve eğitim alırlarsa.

- Diğer terör örgütleri ile de ortak hareket ederlerse bu saldırılar uluslararası nitelik kazanmaktadır.

1.3.7. Dini Motifli Terör

Din, insanlık tarihinin başından bu zamana dek siyasi otoriteyi eline geçiren yöneticilerin devamlı olarak meşruiyetlerini sağlamaları ve sürekli olarak bulundukları konumu korumaları için önemli bir olgu olmuştur. Bununla beraber din sebebiyle ortaya çıkan şiddet ve terör olayları da mevcuttur. Çünkü insanlar sahip oldukları ideolojileri yaymak ve siyasi güçlerini meşrulaştırmak için dini kullanmaktan çekinmemektedirler (Onat 2004, s.26). Dini motifli terör ise, belirli bir dine sahip olan birey ya da örgütlerin gerçekleştirdikleri yasadışı saldırıları meşrulaştırmak için dini sebep olarak göstermeleri olarak tanımlanmaktadır (Aydın ve Türkoğlu 2007, s.164). Bir diğer tanıma göre ise dini motifli terör, kişi ya da örgütlerin sahip oldukları ideolojileri, siyasi görüşleri yaymak ya da sahip oldukları diğer çıkarları korumak için kendilerinden farklı dini inanca sahip kişilerde korku ve panik oluşturarak kendi dini inançlarını şiddet eylemleri vasıtasıyla yaymaları olarak da tanımlanmaktadır (Göce, 2019, s.24).

Dini motifli terörün özellikleri şu şekilde sıralanabilmektedir;

a. Yönetimdeki bireylerin en sık şekilde kullandıkları terör, dini motifli terör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dini kullanan terör örgütleri, belirli kişilerin, grupların ya da ülkelerin çıkarlarını gözetmek ve kendileri için çeşitli fırsatlar sağlamak amacıyla bu yola başvurmaktadırlar. Bu duruma en büyük örnek ise Haçlı seferleri olarak gösterilebilir.

b. Dini yöneticiler bu terör türünü kullanmakta ve hem sahip oldukları inancı korumak hem de inançları gereği sağladıkları statü ve otoriteyi muhafaza etmek amacıyla bu yola başvurmaktadırlar.

c. Gruplar arası mezhep ve inanç farklılıklarından ortaya çıkan çatışma sonucunda yaşanan şiddet, teröre dönüşmektedir.

d. Yöneticilerin siyasi statülerini koruması için kullandıkları bu terör türüne Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği'nin Afganistan'daki ilerleyişini durdurmak için Taliban'a destek vermesi örnek olabilir (Göce, 2019, s.25).

1.3.8. Siber Terör

İnternet kullanımının yaygınlaşması ve teknolojinin giderek gelişmesi ile birlikte bireylerin bilgileri ve yanı sıra birçok ülkenin ve devletin önemli bilgileri internet ortamında saklanmaktadır (Göce, 2019, s.28). Günümüzde yaşamımızın çok önemli bir parçası haline gelen ve sağlık, eğitim, endüstri, ticaret, akademi gibi alanlarda aktif olarak kendisine yer bulan teknoloji, terör örgütlerinin de ilgi alanı haline gelmekte ve başta hükümetler olmak üzere pek çok önemli kamu kuruluşlarına ciddi anlamda hasar verici davranışlar gerçekleştirmektedirler (Robinson, 2016, s.14). Gelişen teknoloji ve internet kullanımı insan yaşamını ciddi anlamda kolaylaştırırken bir diğer taraftan ise devletlerin sahip olduğu önemli bilgilerin korunmasında güvenlik açısından zafiyet oluşturmaktadır (Sönmez 2017, s.69). İnternet ortamında teknolojik aygıtların kullanılarak ülkelerin askeri teçhizatları, kamu kurum ve kuruluşları, bankacılık sistemleri ve daha pek çok sistemini tehdit eden bu terör türüne siber terör denmektedir (Çakmak 2008; Şimşek 2016).

Siber terör; inançsal, fikirsel, siyasi veya buna benzer sebeplerle pek çok açıdan sosyal olarak insanları korkutmak ya da onları pasivize etmek için sanal ortamda gerçekleştirilen saldırıları içermektedir (Dashora 2011, s.251). Siber terörde internet aracılığı ile kitlelere daha hızlı ulaşma imkânına sahip olunması sebebiyle bilgi teknolojilerinin silah olarak kullanılması durumu söz konusudur (Göçer, 2005). Siber terörü gerçekleştiren teröristlere “beyaz yakalı terörist” adı verilmekte ve ilk başta silahlı bir çatışma ortamı bulunmasa da siyasi gerilimin arttığı durumlarda iş, savaşa kadar ulaşabilmektedir (Gürkaynak ve İren 2011, s.267).

Siber terörün temel hedefi, ülkelerin ulaşım, enerji, sağlık, savunma gibi temel altyapılarına zarar vermek ve bunları kullanışsız hale getirerek insanları korkutmaktır (Weimann 2005, s.130). Terör örgütü üyeleri ya da kişilerin siber savaşı kullanması

mümkün olabileceği gibi, kimi devletlerinde kendine rakip olarak gördükleri devletleri üstünlük sağlamak için siber terörü kullanmaları olasıdır.

1.4. TERÖRİZMİN AMACI

Gelişmiş ya da az gelişmiş ülkeler fark etmeksizin terör eylemlerinin kimi ülkelerde güçlü olduğu göze çarpmaktadır. Toplumsal, sosyal, siyasi sebepler fark etmeksizin ortaya çıkan terör eylemlerinin esas amacı, siyasi otoriteyi işlevsiz hale getirmek, devleti halkın gözünde küçük duruma düşürmek ve vatandaşların devlete olan güvenini zedeleyerek mevcut sistemi ele geçirmektir (Keleş ve nsal, 1982).

Terörizmin gerçekleştirilen terör örgütünün görüşüne, coğrafyasına, ideolojisine ve isteklerine göre amaçları değişiklik göstermektedir (Tektaş, 2019, s.5). Ancak az önceki paragrafta belirtildiği gibi temel olarak terörizmin amacı barış ve huzur ortamını bozup, halkın güvenini yıkarak insanlar üzerinde korku ve panik oluşturmak bunun sonrasında insanları savunmasız bırakıp sahip oldukları ideolojilerin ve hedeflerin halk tarafından onaylanmasını sağlamaktır (itlioğlu, 2005, s.202).

Terörist eylemlerin boyutu kullanılan teçhizatlara, belirlenen hedeflere, saldırının gerçekleştirileceği zamana, şiddetin uygulanma şekline ve gerçekleştirilecek olan operasyonun büyüklüğüne göre değişim göstermektedir (Kaplan, 2021, s.41). İnsanların dikkatini var olan sistemin ve siyasi rejimin dışında başka bir fikre ve tarafa doğru çekmek isteyen terör mensupları, bu amaca ulaşabilecek bir düzen ve sistem oluşturmayı hedeflemektedir (Dede ve Tans, 2020).

İnsanlar üzerinde yaratılan korku, endişe, panik duyguları sayesinde hedeflenmiş olan siyasi amaca erişmek isteyen terör mensupları, fiziksel savaşın yanı sıra insanları pasivize etmek için psikolojik savaşı da kullanmaktadır. Çünkü insanların devlete olan güvenini ve inancını zedelemek, terör örgütlerinin hedeflerine daha kolay şekilde ulaşmasını sağlamaktadır (Kaplan, 2021, s.41). Bunun için de terör mensupları toplumu birbirine bağlamış olan değerlere zarar vererek insanların inancına ve güvenine zarar vermeyi ve bunun sonucunda da hedeflemiş oldukları siyasi neticeye erişmeyi beklemektedir (Atak, 2010, s.67).

Özdağ (2000, s.19-20)'a göre terör örgütlerinin amacı yer aldıkları ülkenin sosyal ve kültürel koşulları, gelenekleri, değerleri, sivil halkın yapısı ve bunun sonucunda ulaşmak istenen hedef farklılık gösterebilmektedir. Ancak bu hedeflerin yanı sıra terör örgütlerinin ne olursa olsun ulaşmak istedikleri şey, hedef alınmış olunan ülkedeki sivil toplumun sosyal, siyasi, inançsal, kültürel ve diğer değerlerini, var olan sistemini ortadan kaldırarak, bunun yerine terör örgütlerinin kendilerinin doğru olduğunu düşündükleri düşünce ve siyasi sistemi uygulamaları ve kurmalarıdır (Özdağ, 2000, s.19-20). Hedef alınan toplumda korku, panik, endişe ikliminin ağır basması ve bunun sonucunda toplumun psikolojik sağlığının tehdit edilmesi de terör örgütlerinin temel hedefleri arasındadır.

Şahin, (2019, s.10) terör eylemlerinin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Varlığını kanıtlamak
- Hedef alınan ülke ve dünya çapında ses getirerek kendisini ispatlamak
- Örgüt üyelerine ve ortaklarına motivasyon sağlamak
- Kendisini desteklemeyenleri pasivize etmek ve onları korkuya, paniğe sürüklemek
- Mevcut siyasi rejimin otoritesini bozmak
- Hedef alınan devletin sivil halka baskı uygulamasını sağlamak
- Terör örgütüne üye olan kişilerin eğitimini sağlamak
- Ülke çapında kargaşa ortamı yaratarak dikkat çekmek
- Örgütün oldukça kuvvetli ve yenilmez olduğunu göstermek
- Sivil halkın devlete olan inanç ve güvenini sarsmak
- Sivil halkın terör örgütüne boyun eğmesini ve onların görüşlerini benimsemesini sağlamak

Çitlioğlu (2006, s.43) ise araştırmasında terörizmin hedeflerini şöyle açıklamıştır;

- Yoğun ve sürekli şekilde gerçekleştirilen şiddete bağlı olarak halk üzerinde oluşturulan panik ve korku iklimi ile toplumun direnç gücünü ortadan kaldırmak ve halkın terör örgütünün görüşüne yönelik olumsuz algısını kırarak onları kendilerine katılmak zorunda bırakmak,

- Terör örgütünün planlarının ve stratejilerinin dünya çapında herkes tarafından duyulmasını sağlayarak geniş kitlelerin dikkatinin çekilmesini sağlamak,
- Terör örgütünün hedef aldığı ülkenin siyasi otoritesinin sarsılmasını, siyasi iktidarı zayıflatarak halkın devlete olan inancının ve bağının koparılmasını sağlamaktır.

Sonuç olarak terörizmin temel hedefinin insanların yaşamış oldukları ülkenin sistemine olan güvenini ve bağlılığını, sorgulayarak zayıflatmak, hedef alınan kitleyi korkutmak ve onları güvensizliği sürüklemek, toplumsal sistemde bir kargaşa ortamı oluşturarak insanları çaresiz bırakmak ve bunun sonucunda insanları terör örgütünün görüşlerini benimsemesini sağlamaktır.

1.4.1. Terörün Siyasi Hedefleri

Terörün siyasi amaçları incelendiğinde ise, terör örgütünün bir ülkedeki insanların dini inancından, ideolojisinden, ya da etnik kimliğinden oluşan farklılıkları kullanıldığı bilinmektedir. Bir ülkenin siyasi rejiminin baskıcı olması, ülkenin insanlarına yeterli değeri göstermemesi siyasi otoritenin yeterince güçlü olmaması, ülkedeki siyasi partilerin karmaşa içerisinde olup birbirleri ile tartışması, ülkenin terör saldırılarına maruz kalmasına zemin oluşturabilmektedir (Çapar, 2013, s.72). Eğer bir terör örgütü siyasi hedefleri doğrultusunda ilerliyorsa, hedef almış olduğu ülkenin devlet otoritesini sarsmayı amaçlamakta ve o ülkenin devlet görevlilerini tehdit etmekle birlikte, ülkedeki toplumsal düzeni bozmayı da amaçlamaktadır (Çapar, 2013, s.72). Bir diğer taraftan ise devletin var olan otoritesini bozmak adına terör örgütleri halk ve güvenlik güçleri arasında bir çatışma ortamı oluşturarak aradaki bağı zayıflatmaya çalışır. Hatta bunun için halkın güvenlik güçleri ile gerginlik yaşaması adına terör örgütü eylemlerini bu yönde hazırlar (Altıntaş, 2019, s.13). Ayrıca sivil halk ile güvenlik güçleri arasındaki bağın zayıflatılması, terör örgütlerine ilişkin gerçekleştirilen operasyonlarda teröristlerin halkın içine karışarak, halk ile terör örgütü mensupları arasındaki ayrımın zorlaşması ve bunun sonucunda uygulanan şiddetin artması ve halkın mağdur olarak devlete olan güveninin daha da zedelenmesine yol açmaktadır (Çapar, 2013, s.72).

.4.2. Terörün Sosyokültürel Hedefleri

Siyasi hedeflerinin yanı sıra, gerçekleştirdiği şiddet eylemleriyle sivil halk üzerinde ciddi hasar bırakmaya çalışan terör örgütleri sosyokültürel hedefler de barındırmaktadır (Altıntaş, 2019, s.11). Gerçekleştirilen şiddet eylemleri neticesinde devletin yeterli güvenliği sağlayamadığını gören halkın, var olan inancını kaybetmesi neticesinde, insanlar sosyal aktivitelerini gerçekleştirmek, sinemaya gitmek, alışveriş yapmak gibi günlük ihtiyaçlarını karşılamak için bile dışarı çıkmaya korkar hale gelir ve devlete olan güven giderek azalır (Çapar, 2013, s.70).

1.4.3. Terörün Ekonomik Hedefleri

Bir ülkenin finansal açıdan gelişmesi, ülke insanının refah seviyesinin artması, alım gücünün artması terör örgütlerinin arzuladığı bir durum değildir. Bu sebeple terör örgütleri hedef aldıkları ülkede ekonomik açıdan da bazı planlar bulundurmaktadır. (Altıntaş, 2019, s.12). Kalkınma planları bulunan, finansal açıdan gelişmeyi ve büyümeyi arzulayan, işsizlik ve enflasyon gibi problemleri çözmeyi hedef edinmiş ülkelere saldırı gerçekleştiren terör örgütleri, ülkenin kaynaklarını bu tarz alanlara değil de terörle mücadeleye harcayarak o ülkenin ekonomik açıdan kalkınmasının önüne geçilmesini isterler. Bu sayede ülke arzulanan seviyede gelişmeyecek, insanlar hedefledikleri refah seviyesine ulaşamayacak ve bunun sonucunda toplumsal bir çatışma yaratıp bireyler devlete küstürülerek, terör örgütünün saflarında yer almaya zorlanacaktır (Çapar, 2013, s.19).

1.4.4. Terörün Psikolojik Hedefleri

Terör örgütleri, fiziksel hedeflerin yanı sıra aynı zamanda insanların psikolojik açıdan da yıpranmasını hedeflemektedirler. Çünkü savaş cephede kazanıldığı gibi sivil halkın psikolojik açıdan zayıf duruma düşürülmesi, istenilen hedefe daha kolay şekilde ulaşılmasını sağlayacağı için terör örgütleri de sivil halkın psikolojik olarak çökmesini amaçlarlar (Altıntaş, 2019, s.12). Bunun için terör örgütleri devamlı olarak yoğun ve sürekli saldırılar gerçekleştirerek insanlarda korku ve panik duygusu oluşturup onları

duygusal ve psikolojik açıdan tüketmeye ve bunun sonucunda insanların kendilerini güvensiz hissetmelerini sağlayarak, yenilgiyi kabullendirmeye zorlamaktadırlar (Çapar, 2013, s.77-78).

1.4.5. Terörün Dışsal Hedefleri

Terör örgütlerinin eylemlerini gerçekleştirebilmeleri için hedef alınan ülkenin dışındaki ülkelere finansal, askeri, sosyal ve daha pek çok açıdan desteğe ihtiyacı vardır. Terör örgütlerinin ihtiyaç duymuş olduğu bu destek diğer bir ülkeden yapılabileceği gibi, hedef alınan ülkede bulunan çeşitli kurum ve kuruluşların yardımıyla da olabilmektedir (Altıntaş, 2019, s.13). Terör örgütüne sağlanacak bu yardımlar, maddi, manevi şekilde olabileceği gibi terör örgütü militanlarının destek sağlanan ülkede eğitilmesi, organize edilmesi ve terör eylemi gerçekleştirildikten sonra örgüt mensuplarının kaçmasına yardım ve yataklık edilmesi şeklinde de olabilmektedir (Çapar, 2013, s.78).

1.5. TERÖRÜN SEBEPLERİ

Terörün ortaya çıkış sebepleri pek çok farklı şekilde ele alınabilmektedir. Terör eylemini gerçekleştiren canlı, insan olduğu için burada değinilmesi gereken temel unsur insan faktörüdür. İnsan davranışını etkileyebilen pek çok unsur bulunmaktadır. İnsan davranışlarını çoğunlukla finansal, sosyokültürel, psikolojik, bireysel faktörler etkilemektedir (Laqueur, 2002, s.112). Terörün sebeplerini spesifik olarak etnik bir kimliğe, coğrafyaya, siyasi görüşe ya da inanca atfetmek doğru değildir. Çünkü yazının başında da bahsedildiği üzere terör kavramının ortaya çıkmasındaki temel unsur insandır. İnsanın var olduğu her yerde terör olgusu ortaya çıkabilmektedir. Ancak terörün genel olarak sebeplerini vurgulamak gerekirse çoğunlukla ülkelerde yaşanan ciddi ekonomik krizler, etnik kimlik ya da inanca dayalı farklılıklar terör olgusunun ortaya çıkmasına zemin oluşturmaktadır (Ödemiş, 2014, s.21). Bunların yanı sıra, terörün ortaya çıkmasında yer alan bir diğer önemli faktör de psikolojik etkenlerdir, bugüne dek yaşanan terör saldırılarında görüldüğü üzere terör eylemleri gerçekleştiren kişilerin çoğunlukla sağlıklı bir psikolojisinin bulunmadığı, pek çoğunun ciddi düzeyde

seyreden psikolojik rahatsızlıklarının bulunduğu görülmektedir. Bireylerin yetişip büyüdüğü sosyal ortam, ebeveynlerin tutumları, sosyo-ekonomik düzeyleri kişileri terör eylemine itebilmektedir (Erdem, 2018, s.20). Görüldüğü üzere terörün ortaya çıkmasına sebep oluşturan pek çok faktör bulunmaktadır. Ancak terör sorununun önüne geçilebilmesi için öncelikle bu olgunun neden ortaya çıktığının anlaşılması önemlidir. Araştırmanın bu bölümünde terörün nedenleri ele alınacaktır.

1.5.1. Ekonomik Sebepler

Öncelikli olarak bireylerin yetişip büyüdüğü ailelerin sosyoekonomik düzeyleri oldukça önemlidir. Çünkü terör eylemlerine katılan kişilerin büyük bir kısmı sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden gelmektedir. Bu nedenle terörün nedenleri araştırılırken ekonomik sebepler asla göz ardı edilmemelidir (Kazan, 2015, s.74).

Ekonomik sebepler terörün ortaya çıkmasına sebep olan en önemli faktör olarak görülmektedir. Çünkü bireylerin yetiştikleri toplumdaki, yüksek işsizlik, yatırımsal açıdan adaletsizlik, derin fakirlik, gelir eşitsizliği ekonomik problemlerin başında gelmektedir (Kaplan, 2021, s.51). Ekonomik açıdan ciddi sıkıntı çeken insanların bu durumla baş edememeleri neticesinde, kendilerini çaresiz hissetmelerine, ilk başta bu durumdan suçlu olarak kendilerini gösterse de ilerleyen zaman içerisinde asıl sorumlunun siyasi otoritenin kendisi olduğunu düşünmelerine yol açmaktadır. Bu durumun neticesinde de terör örgütleri çaresiz durumdaki bu insanları kendi saflarına katabilmek için çalışmaktadırlar (Şahin, 2019, s.30). Terör örgütü mensuplarının büyük bir bölümünün eğitim düzeyinin düşük olduğu, bununla birlikte bölgesel yatırımın zayıf ve halkın çoğunluğunun fakir olduğu yerlerde terör örgütlerine katılımın çoğunlukta olduğu saptanmıştır (Şahin, 2019, s.31).

Devletlerin ekonomik açıdan zayıf bir yapısının olması, terör örgütlerinin o bölgedeki sivil halkı daha kolay yönlendirmesine ve daha kolay şekilde kendi saflarına çekmesine yol açmaktadır. Bunun neticesinde de halkta korku ve panik duygusu ile birlikte isyan davranışı da ortaya çıkmaktadır (Erdem, 2018, s.22). Kimi araştırmacılara göre terörün ekonomik problemler sebebiyle mi ortaya çıktığı yoksa ekonomik

problemlerin terör sebebiyle mi ortaya çıktığı büyük bir soru işaretidir. Ancak araştırmacıların ortak fikri ise iki değişkenin de birbirini etkilediği yönündedir (Altay ve ark., 2013, s.267 ; Çelik, 2017, s.67 ; Demir, 2018, s.65).

Terör örgütlerinin halkın ekonomik zaafından faydalanarak destekçilerini artırmamaları için, devletlerin ülkedeki gelir eşitsizliğini düzenlemesi, maddi durumu yeterli olmayan vatandaşlara sosyal yardımlar yapması, bölgesel yatırımın adaletli bir şekilde gerçekleştirmesi bu konuda ortaya çıkabilecek problemlere çözüm olacaktır. Bu sayede hem bölge halkı ülkesindeki siyasi otoriteye karşı bir tepki geliştirmeyecek, hem de bu duruma bir koz olarak kullanmaya çalışan terör örgütlerine fırsat bırakmayacaktır (Çetinkaya, 2010: 24).

1.5.2. Sosyo-Kültürel Sebepler

Bir ülkenin sahip olduğu sosyal yapısı, terörün ortaya çıkmasına yol açan bir diğer faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ülkedeki sosyal ve kültürel farklılıkların iyi yönetilemediği durumlarda, bu durumun terör örgütleri tarafından kullanıldığı bilinmektedir (Şahin, 2019, s.15). Çağımızda toplumlarda göç sayısının fazla olması sebebiyle pek çok farklı etnik gruptan ve dini inançtan insan bir arada yaşamaktadır (Erdem, 2018, s.23). Ancak toplumlarda meydana gelen bu sosyokültürel değişikliklere uyum sağlayabilen insanlar olduğu gibi adapte olamayan insanlar da sayıca fazladır. Kendisini sosyokültürel açıdan dışlanmış, benimsenmemiş hissetmeleri bu kişilerin kendilerini sorgulamalarına ve ilerleyen zaman içerisinde terör örgütleri tarafından kullanılarak kendi saflarına çekilmesiyle sonlanabilmektedir (Erdem, 2018, s.23).

Terör örgütleri için bir toplumun sahip olduğu inançsal, dilsel, geleneksel, tarihsel değerler ayırıcı unsurlar olarak da kullanılabilir. Çünkü sosyal kültürel açıdan farklılıkların fazla olduğu toplumlarda eğer halk arasında fıkırsel açıdan bir çatışma yaşanır bu terör örgütlerinin o toplum içerisindeki etkinliğini artırabilmesi için önemlidir (Erdem, 2018, s.24). Bu sebeple devletlerin ülke içindeki sosyokültürel farklılıkları doğru politikalar eşliğinde yönetmesi ve bu unsurların insanları birleştirici yönüne vurgu yapması gerekmektedir.

1.5.3. Psikolojik Sebepler

Doğduğu zamandan itibaren düşünen ve yaşamı boyunca öğrenme süreci devam eden bir varlık olan insan, sergilediği davranışları ve edindiği tutumları belirli öğrenimler çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Gerçekleştirilen terör saldırılarının mensubu olan üyeler de bu davranışlarını belirli öğrenimlerin sonucunda sergilemektedir (Erdem, 2018, s.24). Teröristlerin, terör örgütlerine katıldığı andan terör eylemlerini gerçekleştirdiği zamana kadar psikolojik açıdan oldukça farklı bir ruh hali içerisinde olduğu bilinmektedir. Çünkü bir başka insanın hayatına kastedebilmek sağlıklı bir psikolojinin ortaya çıkarabileceği bir ürün değildir (Demirli, 2011, s.68).

Psikolojik, antropolojik ve sosyolojik açıdan önemli bir yere sahip olan anarşi ve şiddet olguları tek bir disiplin ile açıklanması mümkün olmayan kavramlardır. Bazı insanlar şiddetten tamamıyla uzak durmaya çalışırken, bazılarının ise neden şiddete eğilimli olduğunu incelemek bilimsel açıdan oldukça önemlidir (Çayır ve Çetin, 2011, s.6).

Kendisini toplumun diğer üyelerinden ayrı ve yetersiz gören insanlar zaman içerisinde kendi dilini diğer insanlardan soyutlamak da ve sosyal açıdan izole hale gelmektedirler. Bu durum geçen zamanla birlikte bireylerin yeterli düzeyde sevgi ve ilgi ihtiyacını gideremediklerini ve bu sebeple yeterli doyuma ulaşamadıkları için de topluma ve insanlara karşı bir nefret duygusu geliştirmelerine sebep olduğunu göstermektedir (Şahin, 2019, s.17). Terör örgütü mensupları tarafından bu durumu fark edilen bireyler kendilerine verilen öğretiler neticesinde sahip oldukları saldırgan davranışları sergilemek için bunu meşrulaştırabilecek mecralar aramaya başlamaktadırlar. Bunun neticesinde de kendilerini, kimlikleri ile özdeşirebilecekleri çeşitli terör örgütlerine katılarak, terör eylemine dönüştürmektedirler (Çayır ve Çetin, 2011, s.18). Ayrıca toplum tarafından dışlanmışlık hissiyatı yaşayan bireyler zaman içerisinde sahip oldukları bu eksiklik duygusu neticesinde psikolojik açıdan bu duyguyu bastırabilmek adına terör saldırılarına katılmaktadırlar (Erdem, 2018, s.25).

1.5.4. Siyasal Sebepler

Kişilerin siyasi açıdan temel hak ve özgürlüklerine ulaşamamaları terörün ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Demokratik ortamın bulunmadığı ve kişinin özgürlüğünün sınırlandırıldığı bölgelerde, bireyler özgürlüklerini elde edebilmek adına terör örgütlerine üye olabilmektedirler (Ketenci, 2020, s.27).

Terör olayları genel hatları ile bakıldığında sosyoekonomik seviyenin inişli çıkışlı seyrettiği toplumlarda kendini hissettirmektedir. Ekonomik sebeplerin altında ezilen vatandaşın bir çıkar yol olarak yıkıcı faaliyetlere bulaşması gibi teröre başka bir nedende siyasal ortamdır. Siyasi partiler günümüzde yapıcı ve kapsayıcı nitelikte oldukları gibi içlerinden bazıları ise aşırı radikalleşme çerçevesinde yapısını oluşturmakta ve söylemlerinde radikal bir dil kullanmaktadır. Bir diğer açıdan iktidar partisi seçim vaatlerini yerine getirmeyip başka konulara eğildiğinde bu senaryoyu çok iyi kullanabilen radikal sağ veya sol partiler devreye girip insanların siyasi eğilimlerini manipüle edebilmektedir. Bunun sonucunda ise toplumsal yapıda bozulmalar meydana gelerek insanlar iki farklı kutupta zıtlaşmaya gitmekte ve birlik beraberlik açısından bakıldığında huzur ortamı bozulmaya başlamaktadır. Tabii ki huzur ortamının bozulduğu yerde güvenlik sorunları artacak ve birtakım gruplar bunu kendi lehlerine çevirirken düzeni sağlamak isteyen tarafın işi de oldukça zorlaşacaktır. Sosyal açıdan yaşanan dengesizliklere eğer ki bir siyasal rejim yol açıyor ise terör örgütleri bu manevra alanını kullanarak halktan yana gözükme ve terör kimliklerini gizleyerek onlara daha sempatik görünme yolları aramaya başlamaktadır. Siyasal eşitsizliğin yaşandığı durumlarda bazı kesimler terör gruplarına daha meyilli olabilmekte ve terör örgütleri de bu gruplar içerisinde kendine hem piyon hem de taraftar kazandırabilmektedir.

Devlet bir noktadan sonra terör gruplarına kendi eliyle de yön verebilmektedir. Toplumda belli bir kesimi devlet karşıtı olarak tanıtmaya ve siyasal hükümete uymadığı için terörist ilan etme durumları yaşanabilmektedir. Bu tür siyasi olayların ise halkın bir bölümünü devletten uzaklaştırmakta ve terör gruplarının yandaş hedefi haline getirmektedir. Siyasi boyutta bu tür söylemler toplumu ikiye bölmekte, teröre zemin hazırlamaktadır (Şimşek, 2016, s. 329).

1.5.5. Dini Sebepler

Çeşitli terör örgütlerinin inançsal açıdan mevcut olan farklılıkları kullanarak terör saldırılarını gerçekleştirmesi terörün dini nedenlerine zemin hazırlamaktadır (Krueger ve Laitin, 2007, s.21). Çoğunlukla intihar saldırılarını kullanan örgütler, bu eylemlerini kitlelere yayabilmek için dini inançları da emellerine alet edebilirler. Çünkü bu sayede dini inançları kullanarak kendilerini meşru bir kılıfa sokmaya çalışmaktadırlar (Pape, 2003, s. 347).

Din olgusunun terör örgütleri tarafından kullanılması şu şekilde sıralanabilir (Sosis ve Alcorta, 2008) :

- Terör örgütleri, dini kullandıklarında ahlaki açıdan meşru bir iş yaptıklarını düşünerek kitleleri kendi saflarına çekmeye çalışırlar.
- Kimi terör örgütleri amaçlarını dini olarak ifade ederek daha fazla insanı sempatzanı yapmaya çalışır.

1.5.6. Eğitimsel Sebepler

İnsan yaşamının şekillenmesinde en önemli unsurlardan birisi hiç şüphesiz eğitimidir (Erdem, 2018, s.47). Kişinin yaşamı boyunca iyi bir eğitim alması onun psikolojik ve sosyal açıdan sağlıklı bir yaşama kavuşmasına katkı sağlamaktadır. Ancak tam tersi durumda ise yeterli eğitim alamayan bireyler toplum adına kimi zamanlarda tehdit unsuru oluşturabilirler (Erdem, 2018, s.47).

Eğitimin ilk başladığı yer olan aile ortamında yeterli düzeyde eğitim göremeyen kişiler ilerleyen zaman içerisinde toplumsal düzene de problem yaratabilmektedir (Kazan, 2015, s.68). Çünkü aile içerisinde kuvvetli ilişkiler geliştiremeyen okulda da yeterli ve doğru eğitimi alamayacakları için ilerleyen dönem içerisinde hem sosyoekonomik düzeyi açısından çeşitli problemlerle karşılaşacaklar hem de toplumsal sınıf açısından ayrıma uğrayabileceklerdir. Bu durumda da birey yaşadığı yalnızlık ve çaresizlik neticesinde terör örgütlerinin hedefi haline gelebilmektedir (Kazan, 2015, s.69). Okul ortamında ya da aile ortamında dünyadaki ideolojileri, siyasi görüşleri doğru bir biçimde öğrenemeyen bir birey, çevresinde kendisine yanlış bir bilgi verildiğinde bu

bilginin doğruluğunu sorgulayamayacak ve bu bilginin doğruluğuna inandığı durumda da çeşitli terör örgütleri tarafından manipülasyona açık hale gelebilecektir (Kazan, 2015, s.70).

2.BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Bu bölümde terörle mücadelenin nasıl olması gerektiği, terörle mücadele metotları, terörle mücadelenin sosyal yönleri ele alınacaktır.

2.1. TERÖRLE MÜCADELE

Suç kavramı insanların toplu şekilde yaşamaya başlamasından sonra ortaya çıkmışken, terör kavramı da devletlerin oluşması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bir devletin güvenliğine ve bütünlüğüne yönelik bütün saldırılar terör eylemi şeklinde ifade edilmektedir (Hacıtahtiroğlu, 2012, s.198). Terör eylemlerini önlemek adına devletler saldırılar olmadan önce önlem alsa da, çoğunlukla terör eylemleri gerçekleşikten sonra terörle mücadele edilmektedir. Buna sebep oluşturan en büyük faktör ise terör saldırılarının birbirinden farklılık göstermesi ve ne şekilde ortaya çıkacağını tahmin edilememesidir (Bahar, 2014, s.65).

Terörle mücadele denilince akla direkt olarak silahlı ve askeri müdahale gelse de günümüzde terörle mücadelede pek çok yöntem kullanılmaktadır. Buna örnek olarak finansal, toplumsal, politik ve kültürel mücadele verilebilir (Erdem, 2018, s.54). Terörle mücadelede uluslararası faaliyetler çok fazla ön plana çıkmazken çoğunlukla terörle yerel mücadele örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi ise dünyada ortak bir terör tanımının bulunmaması ve ülkelerin terör örgütlerini kendi çıkarları doğrultusunda değerlendirmesidir (Robinson, 2012, s.41).

Terörle mücadelede tarihsel sürece bakıldığında terör kavramının ortaya atıldığı 19. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar askeri müdahale ön planda olmuştur. Ancak ilerleyen zaman içerisinde sadece askeri müdahalenin terörü ortadan kaldırmada yeterli olmadığı görülmüş, terörle mücadele ederken ekonomik, siyasal ve sosyal adımların da atılması gerektiği bilincine varılmıştır (Adams, 2008, s.61). Ayrıca ilerleyen zaman ve gelişen teknolojiye terörle mücadelede yeni yaklaşımların ve metotların kullanılması gerektiğini

göstermiş ve devletleri yeni yollar aramaya itmiştir (Baharçipek ve Tuncel, 2016, s.1-15).

Terörle mücadelenin başarıya ulaşmasının yolu, terör örgütlerinin davranışlarının doğru bir biçimde takip edilmesi ve yorumlanmasından geçmektedir. Çünkü terör örgütlerinin davranışları doğru bir biçimde izlenir ve analiz edilirse elde edilen veriler bilimsel yollarla incelenecek ve çok daha sağlıklı, güçlü, hedefe yönelik çözümler üretilecektir (Beren, 2012, s.90). Terörle mücadelenin temel unsurlarından birisi de güvenlik güçlerinin doğru ve aktif bir şekilde kullanılmasından geçmektedir. Terör örgütlerinin amacının ne olduğu tespit edildikten sonra, bu amaca yönelik davranışların neler olabileceği hakkında bilimsel metotlar aracılığıyla tahminlerde bulunulup bu davranışları engellemeye yönelik stratejiler geliştirilebilir. Bu sayede olası davranışları engellemeye yönelik geliştirilen stratejilerle yüzbinlerce insanın canı kurtarılabilir (Kaplan, 2021, s.63-64). Ancak her şeyden daha önemlisi devletlerin olası terör saldırılarına yönelik gerekli tedbirleri ve önlemleri alması, çevresindeki mevcut riskleri doğru şekilde analiz etmesi terörle mücadelede çok daha önemli bir yere sahiptir. Terörle mücadelede bir diğer önemli nokta ise daha öncesinde terörle mücadele etmiş ve bu konuda başarılı olmuş devletlerin stratejilerinin ve politikalarının izlenerek doğru uygulamaların geliştirilmesidir (Altındağ, 2020, s.33)

2.2. TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Terörle mücadelede pek çok yöntem bulunmaktadır. Geçmişten günümüze kadar, askeri, siyasi, ekonomik, sosyal vb. birçok açıdan terörle mücadele edilmektedir. Bütün bu mücadele yöntemlerinin temel amacı, terör örgütlerinin ordu gücünü ve politik becerilerini pasivize etmektir (Ross ve Gurr, 1989, s.408). Literatürde terör örgütleriyle askeri olarak mücadele etmeye terörle mücadele denilmektedir (Erdem, 2018, s.50).

Pek çok farklı boyutu bulunan terörizmle mücadelenin örnekleri şu şekilde verilebilir; Pillar (2003)'a göre terörizmle mücadele, bürokrasi, askeri güç, ekonomik denetim ve diplomasi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Wilkinson (2006) ise Terörle mücadeleyi üç başlıkta toplamaktadır. Bu başlıklar sırasıyla; ceza hukuku, asgari güç ve bürokratik denetim şeklinde sıralanmaktadır. Bu konudaki kimi çalışmalarda (Aytaç

ve ark., 2018 ; Ross ve Gurr, 1989) ise yukarıda bahsedilen mücadele yöntemlerinin yanı sıra, psikolojik araçlar, savaş hukuku, iç güvenlik ve dış yardım gibi unsurların da yer alması gerektiği vurgulanmıştır (Cronin ve Ludes, 2004).

Terör örgütlerinin tümüyle ortadan kaldırılması ne yazık ki mümkün değildir. Buna örnek olarak ise 1967-2007 arasında faaliyet göstermiş olan ve sonrasında eylemlerini sonlandıran 269 terör örgütü özelinde gerçekleştirilen bir araştırma verilebilir. Bu çalışmada tümüyle ortadan kaldırılan terör örgütlerinin oranının %40 olduğu saptanmıştır (Jones ve Libicki, 2008, s.18). Yine aynı çalışmada terör örgütlerinin sona ermesine yol açan olayların ne olduğu da incelenmiş ve şu sonuçlar elde edilmiştir; terör örgütlerinin %43,0'u siyasal metotlarla, %40,0'ı kolluk kuvvetleriyle, %10,0'u terör örgütlerinin amacına ulaşmasıyla, %7,0 askeri gücün kullanılmasıyla sonlandırılmıştır (Jones ve Libicki, 2008, s.19). Bir diğer çalışmada ise askeri gücün kullanılmasının, terör örgütlerinin daha çabuk çözülme yaşamasına ve bu sayede daha çabuk sona ermesine yol açtığı saptanmıştır (Crenshaw, 1991, s.69-87).

Cronin (2009, s.8) çalışmasında, terör örgütü yöneticilerinin ele geçirilmesi veya etkisiz hale getirilmesi, terör örgütlerinin bürokrasiye dahil edilmesi, sivil halkın destek vermekten vazgeçmesi, askeri güç kullanılarak pasivize edilmesi gibi eylemlerin terör örgütlerinin sonunun gelmesinde etkili olduğunu vurgulamıştır.

Yukarıda ele alınan terörle mücadele yöntemlerini beş kategoride ele almak mümkündür. Bu kategoriler sırasıyla; siyasi ve sosyal ekonomik yöntemler, ceza adalet yöntemi, askeri güç kullanımı, istihbarat ve diplomasi şeklinde belirtilmektedir (Demir, 2017, s.131). Bu yöntemlerin yanı sıra teknolojik yöntemlerin de terörle mücadelede oldukça ciddi bir öneme sahip olup, gelecek yıllarda bu alanda kendisine daha fazla yer bulması beklenmektedir. Terörü ortadan kaldırmak için bu beş kategorideki yöntemlerin hepsinin tamamlayıcı şekilde kullanılması gerekmektedir. Tabi ki bütün bunların kullanımı devletlerin gücüne göre değişmektedir (Wilkinson, 2006, s.197-199).

Sarı ve Demir (2018), terörle mücadelede askeri, siyasi, sosyo-kültürel ve ceza sistemi olmak üzere üç mücadele yönteminin olduğunu vurgulamıştır.

2.2.1. Askeri Yöntem

Devletler terörle mücadele edebilmek için çoğunlukla askeri gücü kullanmaktadır. Günümüzde çoğunlukla ceza adalet yöntemi, siyasi araçlar, diplomasi ve istihbarat yolu ile terörle mücadele edilse de kimi durumlarda bu unsurlar yeterli olmayıp devletler çözüm olarak askeri güce ihtiyaç duymaktadırlar (Pillar, 2003, s.100). Askeri güce ihtiyaç duyulan durumlar çoğunlukla teröristlerin fiziksel olarak şiddet uyguladığı ve terör tehdidinin ülke sınırlarını aştığı durumlarda artmaktadır (Wilkinson, 2006, s.85). Ayrıca sivil halkın ve basın, devletin terör saldırılarına karşı zayıf ve yetersiz olduğunu düşündüğü durumlarda da askeri güce duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu nedenle devletler askeri gücü kullanarak hem teröre karşı sert bir tepki vererek bu durumu ciddiye aldığını göstermekte ve aynı zamanda yurttaşların da motivasyonlarını yükseltmektedirler (Pillar, 2003, s.101).

Askeri gücün sağladığı avantajlardan birisi de terör örgütlerine maddi ve manevi olarak ciddi anlamda hasar vermesi ve caydırıcı gücünün yüksek olması sebebiyle terör örgütü mensuplarının moralini bozmasıdır (Pillar, 2003, s.102; Wilkinson, 2006, s.90-91). Bahsedilen bu avantajların yanı sıra askeri gücün kullanılmasının ortaya çıkardığı bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajlarından bir tanesi terör saldırılarını gerçekleştirenlerin kimliklerinin ve lokasyonlarının bilinmemesinden ortaya çıkabilmektedir. Terör örgütü mensuplarının ne zaman, nerede ve kimler tarafından saldırıya geçecekleri doğru şekilde tespit edilemezse askeri gücün kullanımı sonucunda sivil vatandaşlar da bu saldırılardan etkilenebilir. Bunun sonucunda da hem vatandaşlar devlete karşı olumsuz bir tutum edinir hem de insan haklarının çiğnendiğine ilişkin dünyada olumsuz bir kamuoyu oluşur. Bu durum terör örgütlerini haklıymış gibi gösterebilir (Pillar, 2003, s.105-106).

Post (1998, s.38) araştırmasında ise askeri güç kullanımının sadece diğer terörle mücadele araçları da kullanıldığında etkili olabileceğini diğer türlü tek başına askeri güç kullanımının terör örgütünün intikam duygusunu artıracak ve bunun sonucu olarak da örgüte yeni bir amaç kazandıracağını belirtmektedir.

2.2.2. Siyasi ve Sosyo-Ekonomik Yöntemler

Geçmiş yıllardan günümüze değin meydana gelen terör saldırıları sadece insan yaşamına zarar vermeyip, ülkelerin sosyal yapıları üzerinde de çok ciddi tahribatlar oluşturmaktadır (Şahin, 2019, s.76). Terörün sosyal açıdan yarattığı problemler ekonomik hayatı ve toplumsal düzeni de etkilemekte ve bunun sonucunda ülkeye yapılan yatırımların azalması, sigorta şirketlerine olan talebin artması, terörü önlemek için yapılan güvenlik harcamalarının artması gibi başka problemlere de neden olmaktadır.

Rapoport (2003, s.282) ise terör eylemlerinin sosyal açıdan oluşturduğu etkilerin incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Teröre ilişkin net bir tanımı bulunmamasının temel sebepleri arasında; terörü ortaya çıkaran çevresel etmenlerin ve sosyal araçların yeterince incelenmemesi olduğunu dile getiren Rapoport, terör eyleminin ortaya çıkmasındaki ana unsur insan olduğu için, insanları bu davranışa iten temel sebeplerin sosyal faktörler çerçevesinde ele alınması gereken hassas bir olgu olduğuna değinmiştir (Rapoport, 2003, s.284).

Terör, hukuk devletini ortadan kaldırmayı, politik, finansal ve sosyal sistemleri değiştirmeyi amaçlayan bir şiddet türüdür. İnsan hakları, temel özgürlükler ve daha birçok unsuru hiçe sayan terör örgütleri, ülkelerdeki barış ve huzur ortamını bozmayı ve insan hayatını tehdit etmeyi hedeflemektedir. Terörün toplum içerisinde yarattığı; finansal, kültür, psikolojik, hasarların ortadan kaldırılması için sosyal politikalara önem verilmelidir (Keskin, 2007, s.202).

Terör örgütleri siyasi hedefler güden bir yapıya sahipse hiç şüphesiz ki siyasi yöntemlerin kullanılması bu konuda oldukça etkili olacaktır (Jones ve Libicki, 2008). Siyasi problemleri ele alan Wilkinson (2006), terör örgütlerinin ortaya çıkışının, liberal demokrasilerin halk üzerindeki hukuki gücünü kaybetmesi ile olduğunu belirtmektedir. Bu tarz bir durumda terör örgütlerinin belirtilen durumdan faydalanmasını engellemek adına, devletler vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini kısıtlamamalıdır. Bunun yanı sıra iyi bir devlet yönetimi, demokrasinin mutlak hakimiyeti, hukukun üstünlüğü

ve sosyal adaletin de terörle mücadelede siyasi açıdan önemli olduğu bilinmektedir (Schmid, 2005, s.226).

Siyasal araçların önerdiği unsurlardan birisi de terör örgütleri ile siyasi alanda görüşmelerin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Ancak bu konu kimileri tarafından terör örgütlerinin meşru hale getirileceği, devletin zayıf duruma düşeceği kaygısıyla eleştirel bir şekilde ele alınmaktadır (Gurr, 2003, s.210; Pillar, 2003, s.142). Pillar ve Gurr (2003) ise terör örgütleri ile görüşme yapmanın, terör örgütlerinin hazırlanması için bir fırsat sağlayacağını düşünmektedir. Bu görüşlerin aksine Cronin'in terör örgütleri ile siyasi görüşmelerin gerçekleştirilmesinin terörle mücadele konusunda olumlu etkisinin olacağını savunanlar da bulunmaktadır. Bu görüşü savunan araştırmacılar, terör örgütleri ile görüşme yapılmadığı durumda onların sorunlarının barışçıl yöntemlerle çözülemeyeceğini ve bunun sonucunda da terör örgütlerinin şiddete başvurmaktan başka şansının kalmayacağını dile getirmektedir (Cronin, 2009, s.40). Bir başka görüşe göre ise terör örgütleri ile görüşme yapılmasının örgütün içerisindeki radikal grupları yalnızlaştıracak ve bunun sonucunda ise barış için daha ılımlı olan kesimin güç kazanmasına katkı sağlayacağı savunulmaktadır (Clark, 1990, s.2). Bir diğer görüşe göre terör örgütleriyle görüşmelerin gerçekleştirilmesinin, onların şiddete başvurmalarının önüne geçeceğini ve mevcut sorunların barışçıl yöntemlerle çözülebileceğini ifade edilmektedir (Byman, 2006, s.403-414). Gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde terör örgütlerine ilişkin daha fazla bilgi toplanarak istihbarat açısından da kazanımlar elde edilebilir (Byman, 2006, s.406; Richardson, 2006, s.258-259).

Siyasal araçların yanında sosyo-ekonomik tedbirler de gündeme getirilebilir. Bunlar genel olarak sosyal, kültürel, eğitim ve yoksullukla ilgili alınan tedbirlerdir. Sosyo-ekonomik araçlar, terörle mücadelede eğitim, ekonomi, sosyal ve kültürel olguların kullanılmasını vurgulamaktadır. Fakat bu olgular kısa vade içerisinde çözüm üretebilecek olgular değildir.

Terörün finansman kaynaklarının kurutulması mücadelede bir diğer önemli tedbirdir. Terör örgütlerinin lojistik destek alması, eğitim kampları oluşturmaları ve çeşitli altyapı unsurlarını inşa etmesi için ekonomik desteğe ihtiyacı vardır (Buckley ve

Meese, 2004, s.51). Terör tehdidi yaşayan devletler de mücadeleyi sürdürürken terör örgütlerinin finansal destek almasının önüne geçmek için terör örgütünün mal varlıklarını dondurur, teröristlere yönelik malzeme teminini engeller ve terör örgütüne yardım ve yataklıkta bulunan kişilere cezai yaptırım uygular (Pillar, 2003, s.93). Ancak bütün bunlar yalnızca devletlerin aldığı önlemlerle değil uluslararası alanda da terör örgütlerine yönelik desteğin kesilmesi ile sonuca ulaşabilir.

Terörizmin temel amacının, toplumu kendi siyasal hedefleri doğrultusunda seferber etmek olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Önceki bölümde de vurgulandığı üzere terörizmin temel hedefi, sahip olduğu ideoloji ve siyasi görüşü hedef aldığı topluluğa yaymaktır. Bunun için terör örgütleri sadece fiziksel şiddetle kalmamakta aynı zamanda hedef alınan sivil halkın psikolojik açıdan yıpratılması için de çeşitli saldırılarda bulunmaktadır (Ganor, 2005, s.258). Terör örgütlerinin psikolojik saldırılarının önüne geçebilmek için devletler, basın mensuplarına, sivil halka, siyasi partilere ve yetkili mercilere terör örgütlerinin yapabileceği fiziksel ve psikolojik saldırılara ilişkin bilgilendirmede bulunmalıdır. Terör örgütlerinin hedeflerini, taktiklerini ve motivasyonlarını barındıran bu bilgilerin içinde aynı zamanda halka, bu saldırılara karşı nasıl mücadele edebilecekleri de anlatılmaktadır (Ganor, 2005: 260-262). Halka verilecek olan bu bildiride tamamıyla işlevsellik barındıran net bilgiler içermelidir. Bu sayede terör örgütlerinin hedeflerine ulaşması hem daha zor hale getirilecek, hem de toplumun farkındalığı artacağı için saldırıların etkinliği düşecektir (Ganor, 2005: 260).

2.2.2.1. Sosyal Hizmetler Boyutunda Sosyal Politikalar

İnsan, yaşadığı toplumdan dışlandığı, hatta “ikinci derecede vatandaş” olduğu hissine kapılırsa, kendisine ait bir sosyal grup içinde hareket ederek topluma kendini kabullendirmeye alışır (Keskin, 2007, s.239).

Terör örgütü mensupları, demokrasinin bulunmaması veya işlevsizliği, yoksulluk, işsizlik, sağlık hizmetlerinde yetersizlik gibi sosyal sorunları sebep göstererek meşru olmaya çalışmaktadırlar. Bu kapsamda, toplumun tümüne hitap edebilecek ve insanlar arasında sosyal diyalogu temin edebilecek koruyucu sosyal politikalar oluşturulmalıdır.

Türkiye’de, teröre zemin oluşturan sosyal sorunların çözülmesi için, sosyal diyalog zemininin oluşturulması ve sağlamlaştırılması gerekmektedir. Özellikle geri kalmış bölgelerin toplumsal, finansal ve kültürel bakımdan gelişmiş bölgelere adapte edilmesinde sosyal içerme politikaları oldukça mühimdir. Türkiye’de Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), ülkenin geri kalmış bölgeleri olarak görülen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nin diğer bölgelerle adaptasyonunu ciddi oranda sağlayabilecek bir proje olarak kurulmuştur (Dikbaş, 2006, s.3).

Sosyal içerme politikalarında istihdam probleminin aşılması da oldukça önemli görülmektedir. Nitekim iş sahibi olma, insanın sosyal katılımında en ciddi unsurlardan birisidir. İstihdam politikalarının yanında, eğitim, sağlık, yoksullukla mücadele gibi projeler de çok önemlidir. Söz konusu projeler ile toplumdan marjinalleşerek terör örgütlerine katılma eğilimi olan kişilerin topluma kazandırılması sağlanacaktır. Sosyal bütünleşmenin sağlanması, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyecek olup, insan haklarına saygılı ve demokratik bir toplumun meydana getirilmesi için önemli bir zemin oluşturacaktır (Keskin, 2007, s.241).

2.2.2.2. Psikolojik Açıdan Rehabilitasyon

Terör örgütünde yer alan alt kademedeki üyelerin büyük bir çoğunluğu eğitimsiz, yoksul, çoğunlukla kırsal kesimden gelen, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin fertleridir (Keskin, 2007, s,247). Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerde dünyaya gelen bu çocukların, toplum tarafından dışlanması da oldukça olası olup yaşadıkları bu dışlanma neticesinde kendilerini karamsar, dışlanmış ve yoğun mağduriyet duygusunun bulunduğu bir psikolojinin içinde bulmaktadırlar (Hekimoğlu, 2007, s.1). Bu kapsamda teröristlerin sosyal rehabilitasyonunun gerçekleştirilerek onların topluma tekrar kazandırılması oldukça önemlidir. Bu noktada sosyal politikaların değeri ortaya çıkmaktadır (Keskin, 2007, s,247).

Sosyal politikalar kapsamında teröristlere çeşitli eğitim imkanlarının sunulması, toplumla entegrasyonun sağlanabileceği sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, istihdam olanaklarının artırılması ve meslek sahibi edilmesi toplum ile bütünleşmeye

katkıda bulunacaktır. Kişilerin insani yönlerinin gelişmesi ve sosyal olarak içinde yaşadıkları çevreye adapte olabilmelerine ilişkin oluşturulan faaliyetlerin içerisinde yer almaları toplumsal huzur açısından da önemlidir (Keskin, 2007, s.247). Bu kişilerin eğitim, sanat, iş, siyaset, spor gibi pek çok sosyal faaliyet alanında oluşturacağı alt kimlikler, topluma daha sıkı ve güçlü bir şekilde bağlanmalarını sağlayacak ve aynı zamanda onları, bu zayıf yönlerinden vurmaya çalışan terör örgütlerine de büyük bir darbe olacaktır. Psikolojik sağlıklarının yerinde olmadığı bilinen teröristlerin uzman psikolog ve psikiyatrlar tarafınca rehabilitasyon sürecinde tutulmaları, onların sahip olduğu dışlanmışlık ve mağduriyet psikolojisinden kurtulmalarını ve bunun neticesinde de toplumla daha barışık, sosyal değerlere daha bağlı kişiler olmalarını sağlayacaktır (Hekimoğlu, 2007, s.1).

2.2.2.3. İstihdam Odaklı Politikalar

İnsanların terör örgütlerine katılmasına sebep oluşturan faktörlerden birisi hiç şüphesiz ki ekonomik sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizlik, yoksulluk, gelir eşitsizliği gibi konularda dezavantajlı olan ve bu sebeple yaşadığı ülkeye ve topluma küsen bireyler terör örgütleri tarafından kolay bir şekilde manipüle edilerek örgüt üyesi olmaktadır (Keksin, 2007, s.247). Bu sebeple terörle mücadele edilebilmesinin bir diğer yönü hiç şüphesiz ki ülkedeki ekonomik refah seviyesinin artırılması ve yoksulluğun minimize edilmesidir.

Gelişmişlik düzeyi düşük olan bölgede yaşayan insanlar yoksul olmaya ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerde büyümeye daha yakındır. Bu sebeple bireylerin yetiştikleri bölgede gelişmişlik düzeyinin az olması istihdam olanaklarının da azalmasına bu sebeple o bölgede yaşayan insanların farklı arayışlara girmesine yol açmaktadır. Terör saldırıları gerçekleştikten sonra ise zaten ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan insanlar, saldırılardan korktukları için bu bölgeleri terk etmek zorunda kalacaklar ve sonrasında şehirlere göç ederek burada daha fazla problemlerle karşılaşacaklardır (Şahin, 2019, s.83).

Devletlerin, bu noktadaki mağduriyeti giderebilmek adına çeşitli istihdam politikaları oluşturması gerekmektedir. Bu politikalar; işsizlik problemini ortadan

kaldırmak, yoksulluğu azaltmak, yeni istihdam alanları oluşturmak, ülkede gelir eşitsizliğini ortadan kaldıracak uygulamalar geliştirmek şeklinde sıralanabilir (Keskin, 2007, s.248).

Yatırımın yetersiz olması sonucunda ortaya çıkan düşük istihdam, işsizlik, yoksulluk gibi problemler gelişmekte olan ülkelerin ana problemlerinden bazılarıdır (Akdemir, 2007). Bu noktada toplumda sosyal barışın tesis edilebilmesi ülkedeki ekonomik refahın yükseltilebilmesine bağlıdır. Ülkedeki üretim kapasitesinin artırılması, yatırım miktarının artması, girişimcilerin teşvik edilmesi istihdam politikaları çerçevesinde yer almaktadır (Akyol, 2007, s.3). Ayrıca yoksul kesime yönelik olarak, mikro kredi uygulamalarının geliştirilmesi, mesleki eğitim ve mesleki beceri kurslarının hayata geçirilmesi, sürekli üretime ve istihdama yönelik eğitim ve beceri programlarının oluşturulması, tarım, sanayi, bilişim, turizm ve sanat alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri mesleki rehberlik ve danışmanlık programlarının oluşturulması bu konudaki mağduriyetin giderilmesine yardımcı olacaktır (Seyyar, 2007, s.7).

Terör saldırıları gerçekleştirildiği bölgede insanları korku ve paniğe sürüklemesi sebebiyle göçe sebep olmaktadır. Yaşadıkları bölgeyi terk eden insanlar çoğunlukla daha büyük şehirlere göç etmekte ve bunun sonucunda da şehirleşmeye sebep olmaktadır. Gerçekleşen bu göç sonucundan ilerleyen zaman içerisinde işsizliği ve ekonomik problemleri meydana getirmektedir. Bu durum bölgesel kalkınmanın önüne geçmekte ve devam eden yoksulluk neticesinde kimi insanların isyankâr bir yapıya bürünmesine sonrasında da terör örgütlerine katılmasına sebep olmaktadır (Newman, 2006, s.749).

Gelişmiş ülkelerin temel hedefi, kırsal alanlarda ekonomik açıdan gelişmeyi sağlamak ve o bölgedeki insanların refah düzeyini artırarak hem şehirleşmenin önüne geçmek hem de nüfusu kontrol edebilmektir (Şahin, 2019, s.78). Ancak gerçekleştirilen terör saldırıları, bu hedeflere ulaşmayı engelleyerek hem mevcut bölgede istikrarsız bir yapı oluşturarak sosyal ve ekonomik hayata zarar vermeyi, hem de insanların yüksek nüfuslu şehirlere göç etmesini sağlayarak o bölgelerde yeni sorunların ortaya çıkmasını hedeflemektedir (Şahin, 2019, s.78-79).

2.2.2.4. İstihbarat

Terörle mücadele yöntemlerinin tamamını destekleyen bir yapıya sahip olan istihbarat bu yönüyle diğer yöntemlerden farklıdır. İki aşamadan meydana gelen istihbaratın, ilk aşamasında bilgi edinme ikinci aşamasında ise elde edilen bilginin analizi yer almaktadır. Teknolojik imkanlar vasıtasıyla bilgi edinilebilirken, insan yoluyla da bu işlem gerçekleştirilebilmektedir. Analiz aşaması ise bu konuda yeterli eğitim almış olan uzmanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Terörle mücadele konusunda istihbarat taktik ve stratejik olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. Taktik istihbaratta, terör eylemleri meydana gelmeden tespit edilerek önlenmesi, eylem gerçekleşikten sonra da suçluların yakalanmasına ilişkin süreci içermektedir. Stratejik istihbaratta ise terör örgütlerinin asıl amaçları ve gerçekleştirdikleri saldırılarla ne yapmak istediklerini ilişkin bilgilerin toplanması ve elde edilen bu bilgilerin yorumlanması faaliyetleri yer almaktadır (Pillar, 2003).

İstihbarat, terörle mücadelede çok önemli yere sahip olan bir olgu olup, amaca yönelik ve net bilgilerin toplanması çoğunlukla kolay olmamaktadır. Bunun yanı sıra elde edilen bilgilerin yanlış olma ihtimali, güvenlik güçlerinin devamlı şekilde yanlış ihbarlarla meşgul edilmesi bu konuya yeterli düzeyde edilememesine sebep olmaktadır (Crenshaw, 2001, s.14). Ortaya çıkan bu durum terörle mücadele eden departmanlarda motivasyon kaybına sebep olabilmektedir. Terörle mücadelede elde edilecek istihbaratın insan kaynağına dayanması gerekmektedir. Bu bilgi terör örgütü içerisine sızmış olan istihbarat personellerinden alınabileceği gibi, çeşitli yöntemler kullanılarak örgüt elemanlarından da alınabilmektedir (Crenshaw, 2001, s.15).

2.2.2.5. Diplomasi

Günümüz toplumlarında terör örgütleriyle mücadele sadece ulusal sınırlar çerçevesinde ele alınan önlemlerle mümkün değildir. Çünkü terörle ulusal sınırlar çerçevesinde mücadele edilse de terör örgütlerinin hedef alınan ülke dışındaki pek çok ülkeden maddi ve manevi yardım aldığı için bu mücadele yetersiz kalmaktadır. Tam olarak bu noktada terörle mücadelede uluslararası boyutu da işin içine katmak

gerekmekte ve terörle mücadele konusunda diplomasisinin oldukça önemli bir husus olduğu vurgulanmaktadır (Demir, 2017, s.169).

Ceza adalet sistemi içerisinde uluslararası sahada diğer güvenlik güçleri ile iş birliği halinde bulunulması, uluslararası sözleşmelerin imzalanması, diğer ülkelerle istihbarat paylaşım yapılması diplomasinin en önemli unsurlarındandır. Bunların yanı sıra terörle mücadelede hem ulusal hem de uluslararası alanda yasaların hazırlanması ve var olan yasaların da daha caydırıcı hale getirilmesi de önem taşımaktadır. Bunun için de ülkeler gerçekleştirdikleri ortak anlaşmalar neticesinde yayınlamış oldukları terör örgütleri listesine mücadele edilmekte olan terör örgütlerini mutlaka eklemelidir. Bu sayede uluslararası alanda terör örgütlerinin faaliyet alanları olabildiğince azaltılmalıdır. Ancak bütün bunların hepsi yine terörle mücadelede tek başına yeterli olmamaktadır. Nitekim uluslararası alanda pek çok anlaşma imzalanırsa da terör suçlularının diğer ülkeler tarafından iade edilmesinin güç olduğu durumlar terörle mücadele sürecine zarar vermektedir (Taşdemir, 2006, s. 65).

Devletlerarası yasal zeminin oluşturulmasının ardından devletlerin kamu, kurum ve kuruluşları arasında da iş birliği anlaşmaları imzalanmalıdır. Bunun için terör örgütlerini hedef alan özel iletişim kanalları ve bu hedefe yönelik olan geçici kurullar kurulmalıdır. Ancak oluşturulacak bu iş birliği üç veya dört ülkeden fazla olmamalıdır. Çünkü terörle mücadelede iş birliği kurulan ülke sayısının artması mücadelenin etkinliğinin azalmasına sebep olmaktadır (Pillar, 2003, s.75 ; Crenshaw, 2001 ; Şahin, 2019).

2.2.3. Ceza Yöntemi

Ceza yönteminde ise terör örgütü mensuplarının ele geçirilmesi için kolluk kuvvetlerinin gösterdiği çaba, yakalanan suçluların yargıya çıkarılması, yargı neticesinde suçlu olduğu kararına varılan örgüt mensuplarının hapse gönderilmesi, ceza alanların infazı ve daha öncesinde hapisten çıkmış olan terör örgütü mensuplarının da tekrar topluma adapte edilmesi gibi devlet yönetiminde gerçekleştirilen süreçleri kapsamaktadır (Demir, 2017, s.167). Bunların yanı sıra güvenlik güçlerinin, yargı mekanizmalarının ve ceza infaz kurumlarının eskiden hüküm giymiş olan suçluların

tekrar toplumun bir parçası haline getirilmesi ile ilişkili kuruluşların eylemleri de bu yöntem çerçevesinde ele alınabilir. Bu yöntemin asıl hedefi, hukukun üstünlüğü ilkesi göz önünde bulundurularak terör örgütlerinin pasifize edilmesidir (Wilkinson, 2006, s.62).

Ceza adalet sistemi çerçevesinde terör örgütleri ile gerçekleştirilecek mücadelede yasal ve askerî açıdan gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Bu önlemler ise teröristlerce gerçekleştirilen suçların belirtilmesi, daha öncesinde belirlenen terör suçlarının cezalarının artırılması, terör eylemlerini incelemek için özel departmanların kurulması ve bu departmanların yasal sorumluluklarının belirlenmesi ve güvenlik güçleri arasındaki iş birliği gibi konuları barındırmaktadır (Clutterbuck, 2004, s.144). Ancak bütün bu önlemler uygulanırken bazı kısıtlamaların olacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Buna örnek olarak terör suçlarının cezalarının artırılmasının terör örgütüne katılımın önüne geçerken diğer taraftan ise daha öncesinde katılmış olanların örgütten ayrılmasını güçleştirebilmektedir (Crenshaw, 2001, s.25). Bunların yanı sıra teröristlerin hapse gönderilmesi de terör sempatanlarının ya da terör örgütü üyelerinin bu durumu caydırıcı olarak görmesine sebep oluşturmaz. Kimi zaman bu durum teröristlerin kendilerini kahramanlaştırmasına da yol açabilir (Pillar, 2003, s.81).

Teröristler hapisten çıktıktan sonra hapse ilk girdiği hale göre terör örgütünün ideolojisine çok daha bağlı olarak dışarı çıkabilmektedir. Ceza adalet sisteminin oluşturduğu bir diğer kısıtlama ise, terör örgütü mensuplarının ele geçirilmesinin sonucunda örgütün intikam saldırıları gerçekleştirebileceği şeklindedir (Pillar, 2003, s.82). Bu durum devletleri, önemli olan kurumların güvenlik seviyelerinin artırılması zorunda bırakmaktadır. Bu konuya ilişkin bir diğer problem ise, ele geçirilen ve yargıya teslim edilen teröristlerin çoğunlukla terör örgütünün en alt kademesindeki üyeleri olmasıdır. Oysaki terör eylemlerini planlayan asıl kişiler üst kademede yer alan yöneticilerdir. Bu uygulamadaki bir başka kısıtlama ise, ele geçirilen suçluların yargılanmadan veya yargılandıktan hemen sonra yetkili merciler tarafından serbest bırakılmasıdır. Çoğunlukla delil yetersizliği sebep gösterilerek gerçekleştirilen bu uygulamalar güvenlik güçlerinin motivasyonlarını negatif bir şekilde etkilemektedir (Pillar, 2003, s.81-84).

2.3. DÜNYADA TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ

Dünyada terör kelimesi ilk olarak 19. yüzyılda kullanılmaya başlansa da terör eylemlerinin İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki soğuk savaş döneminde arttığı belirtilmektedir (Bilgiç, 2014, s.95). Batı-S.S.C.B çelişkileri ise Dünya Savaşı'nın soğuk savaş türevini doğurmuştur. Soğuk savaş döneminde Amerika Birleşik Devletleri ile S.S.C.B arasında oldukça ciddi bir güç yarışı olmuş ve bu iki devlet birbirini pasivize edebilmek adına çeşitli terör örgütlerini kullanmışlardır (Bilgiç, 2014, s.96).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin 1979'da Afganistan'ı işgal etmesi dünya tarihi açısından ciddi bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri, S.S.C.B'nin bu işgal girişiminden oldukça rahatsız olmuş ve S.S.C.B'ye karşı bir direniş başlatmak adına Afganistan'da Müslüman militanları harekete geçirmeyi planlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri, bu dönemde dünyanın pek çok yerinde yaşayan Müslümana hem askeri teçhizat hem de lojistik desteği sağlayarak direniş güçleri oluşturmuş ve S.S.C.B'ye karşı bir yapılanmayı hayata geçirmiştir. Bu tarz bir müdahaleyi beklemeyen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ise geri çekilmek durumunda kalmıştır (Bilgiç, 2014, s.98-100). Takip eden yıllar içerisinde Suudi Arabistanlı Usame Bin Ladin, İslamiyet dışındaki bütün dini inançlara karşı cihat düşüncesini savunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin isteği üzerine Usame Bin Ladin, Suudi Arabistan'dan sınır dışı edilmiş ve bu durum “kutsal cihat fikrini” tetiklemiştir. Usame Bin Ladin, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne karşı Amerikan ordusu tarafından eğitilen Afganistan ordusundaki El Kaide üyeleri ile 11 Eylül 2001'de Washington' da ki ikiz kulelere terör saldırısı düzenlemiştir. Bu saldırı aynı zamanda küresel terörizmin de başlangıcı şeklinde görülmektedir (Tamer, 2005, s.15-36). Amerika Birleşik Devletleri ise kendisine yönelik gerçekleştirilen bu saldırılar sonucunda öncelikle ceza ve hukuk sistemini sonrasında da askeri gücünü kullanarak 2003 yılında Irak'ta operasyona başlamıştır. Yaklaşık 6 yıl süren askeri müdahalenin sonunda Amerika, El Kaide terör örgütünü ortadan kaldırmış ve SOFA anlaşması ile birlikte Irak'tan çekilmiştir. (Tamer, 2005, s.46).

1865 yılında ABD'de ortaya çıkmış olan Ku Klux Klan örgütü de dünyadaki terör örgütlerine örnek olarak gösterilebilir. Bu örgütün temel hedefi beyaz ırk üstünlüğünü

kanıtlamak ve siyahilere karşı ırkçı bir tutum sergilemektedir. Örgüt 20 yüzyılda Afrikalı siyahilere ve beyaz olmayan Amerikalılara karşı çeşitli işkenceler yaparak ortaya çıkmış ve kurulduğu ilk dönemlerden bu zamana kadar milyonlarca üyeye sahip olmuştur. Bu örgütün ortadan kaldırılması için Amerika'da cezai sistem başta olmak üzere pek çok yolla mücadele edilmiştir. Ancak günümüzde bu örgütün hala varlığını gizli bir şekilde devam ettirdiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır (Wikipedia, 2020b).

Dünyadaki istihbarat örgütlerinin kendi çıkarları doğrultusunda terör örgütlerini desteklemeleri terörle mücadele sürecini güçleştirmektedir. Bu durum günümüzde terörün oldukça ciddi bir probleme dönüşmesine sebep olmuştur. Terör örgütlerine açık bir şekilde destek sağlayan ülkelerden birisi hiç şüphesiz ki Amerika Birleşik Devletleri'dir (Kan, 2018, s.7). Ülkemizin yıllardır mücadele etmekte olduğu Amerika ve Avrupa ülkelerinin yanı sıra pek çok ülkenin terör örgütü listesinde yer alan terör örgütü PKK'nın, bir uzantısı olan YPG, Amerika tarafından açık bir şekilde yardım almaktadır (Hürriyet, 2018).

Terör saldırılarıyla mücadele edebilmek için küresel bir hukukun oluşturulması oldukça önemlidir. Başta BM, AGİT ve AK gibi küresel örgütler bu konuda ciddi bir role sahiptir. Dünyada terörle mücadele edebilmek için öncelik olarak terör örgütlerine sağlanan finansmanın önüne geçilmesi, terör örgütlerinin askeri gücünün ortadan kaldırılması veya teçhizatlarına el konulması, terör örgütü liderlerinin hedef alınarak yapının tamamı ile çökmesinin sağlanması gereklidir. Bunun sağlanması için de ülkelerin ortaklaşa hazırlamış olduğu geniş çaplı operasyonların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

2.4. TÜRKİYE'DE TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ

1960'lardan bu zamana kadar ideolojik, stratejik ve taktiksel açıdan farklılık gösteren pek çok terör örgütüyle mücadele eden Türkiye MLKP, DHKP/C, MKP gibi devrimci radikal sol terör örgütlerinden, FETÖ/PDY, DEAŞ, Hizbullah, El-Kaide gibi radikal dinci ve de PKK ile ASALA gibi etnik terör örgütlerine kadar terörün her haliyle mücadele etmektedir (Alptekin, 2018, s.2). Türkiye o zamandan bu zamana kadar terörle mücadele için pek çok farklı yöntem kullanmış ve çoğu terör örgütünü de

ortadan kaldırmıştır. Ancak günümüzde FETÖ, PKK gibi terör örgütleri ülkemiz için halen tehdit unsuru oluşturmaktadır (Alptekin, 2018, s.3).

Terörle mücadelesinde ilk yıllarda askeri güç odaklı olarak hareket eden Türkiye, bu alanda yeterli deneyimi elde ettikten sonra askeri gücün yanı sıra siyasi, sosyo kültürel, hukuki ve ekonomik alanda da mücadele etmeye başlamıştır (TBB, 2006, s.585). Bugün Türkiye'nin aktif olarak mücadele ettiği en ciddi tehdit unsuru PKK terör örgütüdür. 1978 yılında kurulan ve 1984 yılında ilk eylemini gerçekleştiren PKK terör örgütüne karşı Türkiye, o yıllardan bu yıllara kadar pek çok farklı strateji geliştirmiştir. 1990'lı dönemde askeri güç kullanılarak mücadele edilen PKK, 1999 yılında sona erme noktasına gelmiştir. Fakat 2003 yılında Amerika'nın Irak'ı işgal etmesi sonrasında yaşanan kaostan beslenen terör örgütü, saldırılarına tekrar başlamıştır (Alptekin, 2018, s.4). Bu noktada toplumun genelinde etnik teröre karşı mücadelede tek başına askeri gücün yeterli olmayacağı fikri yaygınlaşmaya başlamış ve mücadele için yeni çözümler aranmıştır. Türkiye terörle mücadeledeki stratejisini siyasi alana kaydırmaya çalışmış ve ‘‘Çözüm Süreci’’ adı altında bu sorunu demokratik yollarla çözmek istemiştir. Ancak ilerleyen zaman içerisinde terör örgütünün kaygılarının siyasi olmadığı ortaya çıkarmış ve ‘‘Hendek’’ operasyonları ile birlikte siyasi mücadele sona erdirilerek, tekrar askeri güç kullanımına dönmüştür. Fakat bir önceki mücadeleden farklı olarak Türkiye askeri müdahalesini, Suriye ve Irak üzerinden gerçekleştirmiştir (Yalçın, 2018, s.34). Bütün bunların yanı sıra Türkiye uluslararası alanda da terör örgütü PKK'ya yönelik farkındalığı artırmak için, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ‘‘Kapsamlı Terörizm Sözleşme Taslağı’’ ile ‘‘Nükleer Terörizmin Önlenmesine ilişkin Sözleşme Taslağı’’na yönelik çalışmalarda yer almıştır. Türkiye Cumhuriyeti bununla birlikte Avrupa Terörizmle Mücadele Sözleşmesi ile Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Örgütlü Suçla Mücadele Sözleşmesine taraftır.

3.BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜ VE TÜRKİYE’NİN MÜCADELESİ

Araştırmanın bu bölümünde PKK terör örgütünün kuruluşu, amacı, ideolojisi, yapılanması ve Türkiye’nin PKK ile mücadelesine ilişkin bilgiler açıklanmıştır.

3.1. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ’NÜN KURULUŞU

19. yüzyılda literatüre giren ve dünyada Soğuk Savaş döneminden sonra giderek artan terör faaliyetleri geçmişten günümüze kadar varlığını korumaktadır. Pek çok türü bulunan terör örgütlerinin ortak amacı hedef aldıkları ülkenin siyasi otoritesini sarsmak ve şiddet kullanarak ideolojilerini kitlelere yaymaktır. Bu noktada ülkelerin karşılaştıkları terör örgütlerinin türü farklı olsa da her devletin temel amacı bu örgütlerle mücadele edebilmektir (Pehlivan, 2022, s.76). Türkiye uzun yıllardır pek çok terör örgütüyle mücadele etmekte ve bunun sonucunda çeşitli politikalar geliştirmektedir. Bu örgütlerden birisi de PKK terör örgütüdür.

PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sözde “Kürdistan” şeklinde tanımlanan bölgenin Türkiye tarafından sömürge altında tutulduğu, bölgedeki insanların varlıklarının yok sayıldığı ve katledilmeye çalışıldığı iddiasında bulunan ve bu sebeple bağımsız bir Kürt Devleti kurmak amacıyla Kürt halkının özgürlüğüne erişebileceği görüşünü benimseyen Marksist-Leninist ideoloji kapsamında kurulmuş olan bir terör örgütüdür (Keskin, 2007, s.109). 27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır/Lice-Fis Köyü’nde gerçekleştirilen toplantı neticesinde kuruluş bildirgesini açıklayan PKK terör örgütü, bu bildirmede Türkiye’de yaşayan Kürt halkını temsil eden yegâne örgüt olduklarını ilan etmişlerdir (Demirel, 2002, s.650).

Kuruluşu 1978 yılında olsa da PKK’nın faaliyetlerinin 1973 yılında Abdullah Öcalan tarafından Ankara’da başlatıldığı bilinmektedir (İmset, 1993, s.33). Gerçek adının “Artin Apogyan” olduğu bilinen Abdullah Öcalan 1947’de Şanlıurfa’nın Halfeti

ilçesinin, Ömerli Köyünde doğmuş, Üveyiş (Türk) ve Ömer (Suriye asıllı Ermeni) isimli anne babanın yedi çocuğundan biri olarak dünyaya gelmiştir (Şehirli, 2004, s.377). Öcalan, 7 Nisan 1973'te üniversiteden arkadaşı olan 21 kişiyle beraber PKK'yı kurmak adına ilk toplantılarını Çubuk Barajı'nda gerçekleştirmişlerdir. Bu toplantı sonucunda gerilla metotlarıyla isyan etmenin gerektiği kararını vermişlerdir (İmset, 1993, s.33).

PKK kuruluş aşamasını tamamladıktan sonra bölge halkının örgüte destek vermesi için halka büyük bir gözdağı verilerek, korku yoluyla meşruluk elde edilmeye çalışılmıştır (Manaz, 2006, s.24). Bunun için 1984 yılının 15 Ağustos gecesinde Hakkari'nin Şemdinli ve Siirt'in Eruh ilçesindeki Jandarma karakolları ve subay lojmanlarına baskın gerçekleştirilmiştir. Dönemin iktidarı PKK'nın gerçekleştirdiği eylemleri “bir avuç eşkıyanın marifeti” ya da “adi birer zabıta vakası” olarak yorumlamış, terörle mücadelede gereken stratejik hareketler zamanında başlatılamamıştır. Bunun neticesinde PKK terör örgütü, her geçen gün büyüyen kitlesel yapısı, dış güçlerin desteği ile güçlü bir terör örgütü haline gelmiş ve Türkiye'nin son kırk yıldır mücadele ettiği bir yapıya dönüşmüştür (Keskin, 2007, s.109).

Terör örgütü silahlı eylemleriyle asker, memur, yaşlı, kadın ve çocuk olup olmadığına bakmaksızın katliamlar gerçekleştirmiştir. Daha sonra örgüt ilk eylem alanları olarak Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep şehirlerini hedef almışlardır (Manaz 2006, s.25). Özellikle bu şehirlerde yoğun şekilde eylem yapmalarının nedenleri Diyarbakır'ın geçmişte pek çok ayaklanmaya öncülük teşkil etmesi ve bu sebeple de isyancı bir geleneğe sahip olması, Şanlıurfa'daki feodal yapının çözülememesi, yoksul köylü halkı ile devlete yakın aşiret reislerinin arasında çatışmalar yaşanması, Gaziantep'i tercih etme sebepleri de endüstrinin gelişmesiyle yoksul işçi sınıfının buraya akın etmesi, örgütün bu gibi avantajları olan illeri hedef almasına sebep olmuştur (Çora 2008, s.182).

PKK terör örgütü eylemlerini etnik bir çatışma şeklinde göstermeye çalışmıştır. 1990'dan sonra eylemlerini etnik temel üzerine tasarlamıştır. Bu çerçevede, ayrımcılığı ve bölücülüğü kullanarak ve bu yönde halkı da tetikleyerek terör eylemlerini yürütmüştür. Kültürel farkları kullanarak terörist faaliyetler gerçekleştirmiştir (Başbuğ, 2014, s.19-23). PKK terör örgütü, Kürtçü bir ideolojiye sahiptir. Örgütün ana amacı

Suriye, Irak, İran ve Türkiye'nin de bir kısmını kapsayan alanda Büyük Kürdistan' ı kurmaktır. Örgütün kuruluş amacı bu şekilde belirlense de 2008'deki parti tüzüğünde devlet kurma hedefinden vazgeçildiği göze çarpmaktadır. Bu tüzükte hedefin Kürt kimliğini tanıtmak ve yerel yönetimlerdeki özerk yönetim anlayışını benimsetmek şeklinde değiştiği belirtilmiştir (Tektaş, 2019, s.12). Örgüt bu amacını gerçekleştirmek için “Uzun Süreli Halk Savaşı” olarak tanımladığı stratejiyi benimsemiş ve örgütlenmesini “Parti-Ordu-Cephe” biçiminde belirlemiştir (Kaya, 2013, s.114).

PKK terör örgütü ilk döneminde temel hedeflerini dört aşamada gerçekleştirme iddiasında bulunmuştur. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir (Alan, 2016, s. 15):

Birinci aşama: Sözde Doğu, Batı, Güney ve Kuzey Kürdistan bölgesinde yaşayan Kürt halkı içinde sosyokültürel gelişmeyi sağlamaktır. Burada bahsedilen bölgeler ise; Güney Kürdistan: Kuzey Irak, Kuzey Kürdistan: Doğu, Güneydoğu Türkiye, Batı Kürdistan: Kuzey Suriye, Doğu Kürdistan: Kuzeybatı İran olarak tanımlanmıştır (Alan, 2016, s. 16).

İkinci aşama: örgütün bulunduğu ülkede özerklik elde etme yöntemidir.

Üçüncü aşama: Otonomi ve özerklikten sonra örgütün bulunduğu Türkiye, Irak, Suriye ve İran'da bağımsız Kürt devleti kurmaktır.

Dördüncü Aşama: Dört ülkedeki bu Kürt devletlerini entegre ederek sözde bağımsız büyük Kürdistan kurmaktır (Alan, 2016, s. 16).

PKK'nın kurulduğu günden bu zamana kadar olan süreç üç dönemde ele alınabilir. İlk dönem kuruluş yılları olan 1973-1983 yıllarıdır. Bu dönem birinci dönem şeklinde de tanımlanmaktadır. Bu dönem örgütlenme dönemi olup örgütün ideolojik çizgisinin doğduğu ve halkla ilişkilerin kurulup, direnişin ortaya çıktığı kendisine özgü bir taban bulmaya çalıştığı dönemdir (Pehlivan, 2022, s.75). İkinci dönem ise 1984-1993 arasındaki partileşme dönemi olarak da adlandırılan süreçtir. “Gerilla direnişi” olarak da adlandırılan bu dönemde örgütlenme tamamlanmış ve “gerillalaşma” ile “halk direnişi” kavramları ortaya çıkmıştır (Erdoğan, 2013, s.373).

Üçüncü ve son dönem ise 1993 yılından günümüze kadar olan süreçtir. Bu dönemin ana özelliği, örgüt içindeki tasfiyelerin ve çözüm sürecinin meydana geldiği dönemdir. Terör örgütü bu dönemde tekrar yapılanma sürecine girmiş ve siyasi arenada yer almayı da gündemine almıştır. Ancak 1999'da Abdullah Öcalan'ın ele geçirilmesi bu sürecin kırılma noktası olarak görülmektedir. Çünkü Öcalan'ın yakalanmasının ardından örgüt Marksist-Leninist ideolojiye dayalı "Kürdistan" devleti hedefinden vazgeçip, Kürt kimliğinin tanınarak, idamın yürürlükten kaldırıldığı ve Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması gibi isteklerin bulunduğu "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adında bir stratejiyi kabul etmiştir. Günümüzde de örgütün bu görüşü devam etmektedir (Zengin ve Demir, 2011, s.15-16).

3.2. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AMACI

PKK, Türkiye'deki siyasi otoriteyi sarsıp, devleti yok etmek amacıyla kurulmuş olan bir terör örgütüdür (Cantenar ve Tümlü, 2016, s.4). PKK terör örgütünün, kurulmasıyla beraber Orta Doğu başta olmak pek çok Avrupa ülkesinde aktif olmak için çaba göstermiştir. PKK'nın kuruluş dönemlerinde ön plana çıkmak için ortaya attığı iddia ise; zulüm gören, işkence edilen ve hakları yok sayılan Kürtlerin hak ve özgürlüklerini savunmaktır. Örgütün politik eylemleri çoğunlukla Avrupa'nın farklı ülkelerinde yoğunlaşmıştır. PKK terör örgütü; AB, ABD, BM ve NATO tarafınca yasa dışı terör örgütleri listesinde yer almaktadır (Törel, 2002, s.36).

Kurulduğu günden 2000'li yıllara değin PKK terör örgütü, Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde, Kuzey Irak, Kuzeydoğu Suriye ve Kuzeybatı İran topraklarının bir kısmında, devletin finansal, toplumsal, siyasal ve askeri tüm varlığını son erdirmeyi ve sonunda bölgede bağımsız bir Kürt devleti oluşturmayı amaç edinmiş ve bu hedef doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmiştir (Keskin, 2007, s.258).

PKK hedefini, Kuzey Kürdistan olarak adlandırdığı Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ile İran, Irak ve Suriye'nin belirli topraklarını kapsayacak şekilde, "Devrimci, Sosyalist ve Bağımsız Birleşik bir Kürt Devleti" kurmak şeklinde belirlemiştir (Tağma, 2008, s.154). 1978'de yazılan Kuruluş Bildirisi'nde PKK hedefini; "...çöken emperyalizm ve yükselen proletarya devrimleri çağında, Kürdistan halkını

emperyalist ve sömürgeci sistemden kurtarmak, bağımsız ve birleşik bir Kürdistan'da demokratik bir halk diktatörlüğü kurmak ve nihai olarak sınıfsız toplumu gerçekleştirmek” olarak ifade etmektedir. Aynı bildiride “...PKK, Kürdistan toplumu adına sosyokültürel ve politik gelişmenin sadece bir savaş atmosferi içinde olabileceğine inanır ve bu hedefle bütün ideolojik ve siyasi eylemlerinde bağımsızlığı adına mücadele eden halk oluşturmayı hedefler” denilerek bu hedefi gerçekleştirmek için savaşmayı ve silahlı mücadeleyi tek yol olarak açıklamıştır (PKK Kuruluş Bildirisi, 1978).

3.3. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ'NÜN İDEOLOJİSİ VE STRATEJİSİ

İdeoloji, politik ya da sosyal bir öğreti oluşturan, bir devletin, siyasal partinin, sosyal grubun davranışlarını yönlendiren, siyasi, hukuki, bilimsel ve ahlaki düşüncelerin tamamı olarak ifade edilir (Öztürk, 2014, s.117).

PKK, kurulduğu günden bugüne kadar pek çok farklı strateji geliştirmiş ve bu süreçte ideolojisinde değişimler meydana gelmiştir. PKK ilk olarak Marksist-Leninist çizgide kurulmuştur (Yemenici, 2016, s.45). PKK'nın temel görüşü Stalinist bir önderlik anlayışı çerçevesinde gerilla taktiğini kullanılarak uzun süreli halk savaşı verme, siyasal tabana oturma, eylemlerini meşru hale getirerek destek alma ve kamuoyu oluşturmaktır (Yemenici, 2016, s.47).

Marksist-Leninist yapının PKK tarafından benimsenmesinin ardındaki temel amaç, mevcut siyasi, sosyal ve ekonomik yapıdan memnun kalmayarak, mevcut düzeni yıkarak silahlı bir halk savaşı başlatmak, sınıfsız ve sömürden arınmış bir düzen kurmaktır (Acar, 2012, s.121).

Abdullah Öcalan'ın 16 Şubat 1999'da Kenya'da yakalanmasının ardından, PKK 5.Kongresinden sonra stratejisini ve ideolojisini sosyalist tabanlı, orak sembolü yerine meşale sembolünün yer aldığı bir şekilde değiştirmiş, siyasi çalışmalarını hızlandırmış ve yeni düzende PKK'nın görüşü, bağımsız Kürdistan oluşturmak yerine Kürt halkının kimliğini tanıtmak ve özerk konfederasyon yapısı oluşturmak şeklinde değişmiştir (Yemenici, 2016, s.51). PKK terör örgütü faaliyet gösterdiği coğrafyanın insanları

üzerinde dinin etkisini bilmesine rağmen, uzun yıllar yerel halkın inançlarını görmezden gelerek hareket etmiştir. Ancak zaman Öcalan'ın yakalanması örgütün stratejisinin değişmesine sebep olmuştur.

Stratejik değişikliklerin ardından PKK, aşiret ve mezhep yapılarına benzer faaliyetlerde bulunarak bireylere odaklanmaya çalışmaya başlamıştır. Bu çerçevede örgüt dergi ve gazeteler çıkarmış, özel eğitim kurumları açmış ve dernekler kurmaya devam etmiştir. Örgüt, bulunduğu bölgelerde dini istismar çabalarını hızlandırmıştır ve hatta 1991'de ilk örgütü olan Kürdistan Müslüman Birliği'ni kurmuştur (Alkan, 2013, s.22).

Yeni stratejide “Demokratik Özerklik” kavramı kendisine yer bulmuştur. Bu kavram ilk olarak Öcalan tarafınca 2005'te “yol haritası” şeklinde açıklanmış ve buna paralel şekilde 2010'un sonlarında DTK (Demokratik Toplum Kongresi) tarafınca “Öz Savunma Güçleri” biçiminde ifade edilmiştir. Kaynağı post modern özellikteki çeşitli tezlere ve özellikle 1960'ların sonlarına kadar Murray Bookchin tarafından ortaya atılan “Toplumsal Ekoloji akımına dayanan bu görüş, PKK'nın yeni stratejisinin temelini oluşturmuştur (Mutlu, 2011, s.1-2).

Demokratik özerklik temel tezinin Öcalan'ın "demokratik konfederasyonculuk" fikrinden, Öcalan'ın düşüncesinin de Bookchin'in toplumsal ekoloji, yerel yönetim özgürlükleri ve şehir ittifaklar fikrinden beslendiği açıktır. Başka bir deyişle Bookchin'in düşüncesi, demokratik özerklik fikrine temel ideolojik referansı oluşturur. Halka yönelik ortak bir yönelime sahip demokratik özerklik fikri, sosyal ekosistemin temel öngörülerıyla büyük ölçüde örtüşse de açıkça yerinden edilmiş ve zaman zaman çelişkili noktalar barındırmıştır (Onat, 2015, s.25). Bu görüş, Mezopotamya uygarlığı için demokratik özerkliğin tarihsel köklerine dikkat çekerek; konfederasyon tarzı organizasyon; özerklik ve verimliliğe dayalı öz-yönetim modeli; yöredeki en küçük birimden ilçe düzeyine kadar şubeler kurmak; her bölgeye elektrik dağıtımı; barış politikası; komün düzeyindeki kuruluşlar; ulus-devlet, baskı ve tahakkümün doğum yeri olduğunu ve yerelden küresel düzeye ittifaklar çağrısında bulunduğunu dile getirmekte ve sosyal ekoloji üzerine bindirilmiş demokratik özerklik vurgusu üzerinde durmaktadır (Mutlu, 2011, s.14).

Sosyal ekolojiden esinlenen terör örgütü PKK'nın petrol boru hatlarını patlatması, toksik atık yüklü gemileri batırması ve şehir yaşamını terörize etmesi ise ekolojik hassasiyetle çelişen eylemleridir (Mutlu, 2011, s.15). Aslında terör örgütü PKK/KCK'nın kuruluşundan bu yana insan, barış, demokrasi, özgürlük, eşitlik, vicdan ekolojisi, cinsiyet dengesi gibi olumlu küresel kavramlar, çeşitli paradigma oluşturucu girişimler veya söylemler üzerinde durmuştur. Ancak bu söylemlerin arka planında silahlı unsurları ile Türkiye'yi politik, askeri ve finansal açıdan zayıf düşürecek, devlet düzeni ve güvenliğini bozacak, her çeşit şiddet, terör ve propaganda taktik ve yöntemlerini kullandığı ifade edilebilecektir (Mutlu, 2011, s.15).

3.4. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TEŞKİLATLANMASI

Terör örgütü PKK, 1978 yılında (Partiya Karkeren Kürdistan - Kürdistan İşçi Partisi) adıyla kuruldu (Başbuğ, 2014, s.56). PKK terör örgütü kendisini parti, cephe ve ordu şeklinde örgütlemiştir.

Parti; burada ideolojik ve siyasal açıdan öncüdür. Parti; örgütün belirli bir amaç doğrultusunda oluşturacağı siyasi örgüttür. Mücadelenin ideolojik ve siyasi rehberidir (Aydın, 1992, s.162). Partinin organizasyonu siyasi daire, merkezi hükümet, ilçe parti komitesi, mahalli, köy komitesi ve hücre şeklindedir. Yapı içindeki komiteler, bir alt komitenin gözetiminden sorumludur. 1995 yılına kadar partinin lideri genel sekreterdi. Kongre sırasında genel sekreterlik görevi kaldırılarak yerine parti başkanlığı görevi getirildi. Başkan, merkez komite ve merkez disiplin komitesi üyelerini seçmeye yetkilidir (Bahar, 2013, s.91-96).

Cephe; ERNK (Eniya Rızgariya Netawiya Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) 1985'te kurulmuştur. Cephe bütün halkın temsil edildiği ve yönetildiği politik bir kuruluştur (Demirel, 2005, s.90).

Ordu; ARGK (Arteşe Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) 1986'da ki aşamalı olarak hayata geçirilmiştir. HRK (Hezen Rızgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) ordunun ilk aşaması olarak 1984'te kurulmuştur. Cephe ve ordu, partinin oluşturduğu plan dahilinde hareket etmektedirler (Aydın, 1992, s.165)

Ordu - ARGK (Artese Rızgariya Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu): PKK, 15 Ağustos 1984'te gerçekleştirdiği Eruh ve Şemdinli saldırılarıyla HRK (Hezen Rızgariye Kürdistan - Kürdistan Kurtuluş Birliği) adlı askeri birimin kuruluşunu ilan etmiş, sonrasında 1986'da gerçekleştirilen 3. kongrede askeri birimin adını ARGK (Artese Rızgariye Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) şeklinde değiştirmiştir. ARGK'nın tüm eylemleri, Abdullah Öcalan kontrolünde gerçekleşmektedir (Aydın, 1992, s.166). Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu adıyla bilinen birim, PKK terör örgütünün silahlı kanadıdır. PKK'nın tüm silahlı eylemleri ARGK tarafından yürütülmektedir. Güneydoğudaki tüm saldırılar da ARGK tarafınca gerçekleştirilmiştir (Demirel, 2005, s.92)

ARGK'nın üst birimleri; Başkomutanlık, Yüksek Askeri Konsey ve Genel Kurmaylık şeklinde adlandırılmıştır. Yüksek Askeri Konsey; Ana karargâh sorumluları, eyalet komutanları, tabur düzeyindeki bölge birlik komutanlarından meydana gelmektedir. Genel Kurmaylık; Yüksek Askeri Konsey üyeleri arasından seçilen bir yürütme ekibidir. Ana karargâh ise silahlı eylemlerin sevk ve idaresi bakımından bütün yardımların organize edilmesinden sorumludur (İnanç ve Polat, 1999, s.64).

ARGK gerçekleştirdiği eylemleri ERNK militanları vasıtasıyla halka olduğundan abartılı şekilde aktararak onları etki alanına almak istemektedir (Çeşme, 2005, s.149). Fakat örgüt lideri yakalanıp Türkiye'ye getirildikten sonra yapılan 7. kongrede ARGK'nın adı değiştirilerek HPG (Hezen Partisina Gel; Halk Savunma Güçleri) olmuştur (Demirel, 2005, s.328).

Cephe-ERNK (Eniya Rızgariya Netewa Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi): ERNK, 21 Mart 1985 tarihinde toplumun farklı sektörlerinde cephe örgütlemek amacıyla kurulmuş olup, Avrupa ülkelerindeki eylemleri ERNK ve alt birimleri tarafından gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu süreçte ERNK bünyesinde birçok cephe örgütü kurulmuştur. Bu birim organizasyonda cephe olarak bilinen birimdir. ERNK, Abdullah Öcalan tarafından 21 Mart 1985 tarihinde Yunanistan'ın başkenti Atina'da kurulmuş ve kuruluş bildirgesi yayınlanmıştır. Örgüt içi cephe faaliyetleri, mitingler, basın toplantıları, açlık grevleri vb. eylemler yürütülmektedir

(Aydın, 1992, s.166) PKK'nın siyasi kanadı ERNK, yani Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi, çeşitli Kürt örgütlerini tek çatı altında toplamayı hedeflemektedir. Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği, Kürdistan Yurtsever Gençlik Birliği ve Kürdistan Yurtsever Birliği isimli örgütlerin bir araya gelmesinden doğmuştur (Demirel, 2005, s.93)

ERNK örgütü, terör örgütü PKK'nın siyasi kanadını oluşturarak ulaşım, militan para, halk desteği vs. gereksinimlerini karşılamaktadır. ERNK'nin bir diğer misyonu ise, öğrenciler, gençler, işçiler ve memurlar gibi toplumun çeşitli kesimlerinden destek almak, yurt içi ve yurt dışında siyasi faaliyetlere katılabilmektir (Çeşme, 2005, s.149). ERNK'de faaliyet gösteren örgütün savaşçıları, önce gençleri gruba çekerek sempatan yapmakta, ardından beyin yıkama faaliyetleri ile onları savaşçı haline getirmektedir (Çeşme, 2005, s.298-299).

3.5. TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELESİ

Terörle mücadele konusu her devlet için farklı hamleleri beraberinde getirmektedir. Türkiye'deki terör örgütlerini ve faaliyetlerini incelediğimizde, çoğunun ideolojik temellerini Marksizm'den aldıklarını ve bu bakış açısıyla mevcut düzeni yıkmayı, sınıfsız ve sömürücü olmayan bir düzen kurmayı hedefledikleri göze çarpmaktadır (Altıntaş, 2019, s.73). Türkiye'de 27 Mayıs darbesinin tarih akışındaki sonuçlarını incelediğimizde liberal bir yapıda olan 1961 Anayasası'nın grupların bu ideolojiyi benimsemelerine meşru bir zemin sağladığı görülmektedir. İlerleyen zamanda 1960-1970 döneminde pek çok sayıda marjinal örgüt meydana gelmiştir (Kurubaş, 2004, s.4). Örneğin, Kürt kökenli, genellikle şiddete ve ayrılıkçı siyasi hareketlere meyilli olan PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan, grubunun Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği'nin adı altında 1974-75 döneminde geliştiğini dile getirmiştir (Öcalan, 2004, s.353).

Türkiye, PKK terör örgütünün faaliyetlerine 1984 yılından sonra maruz kalmıştır. PKK'nın ilk silahlı eyleminin ardından terörle mücadele için askeri operasyonlar düzenlenmiş ve PKK'ya karşı terörle mücadele yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır (Pehlivan, 2022, s.82).

26 Mart 1985'te Türkiye Cumhuriyeti, 442 sayılı Köy kanununun 74. maddesinde değişime giderek Geçici Köy Koruculuğu Sistemini kurmuştur (Resmî Gazete, 1985). Silahlı birliklerin terörle mücadeledeki rolünü dikkate alan Türkiye, terörle mücadele için Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay bünyesinde yeni birimler kurmuştur. 1986'da Harekât ve Terörle Mücadele Daire Başkanlığı'nın kurulması ve 1987 yılında Polis Özel Harekât biriminin buraya bağlanması, terörle mücadelenin etkin bir şekilde başlaması açısından iyi bir hamle olmuştur (Yüksek, 2022, s.65).

PKK kurulduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti ile PKK arasındaki müzakereler çerçevesinde ilk adım Turgut Özal'ın önderliğinde atılmıştır (Güller, 2015, s. 25). 1991 yılında Cumhurbaşkanı Turgut Özal, "Benim de anneannem Kürt'tü" sözleriyle ilk kez Kürt açılımında kendi açılımını başlatmıştır. Özal, 14 Ekim 1991 tarihinde "Kürt sorununu mutlaka çözeceğim. Bu benim milletime yapacağım son hizmetim olacaktır" diyerek hazırlıklara başlanılması için düğmeye basmıştır (Altıntop, 2011, s. 188). Özal daha sonra Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kaya Toper ve yardımcısı Arslan Güner'den 1992'de Kürtler hakkında 10 sayfalık bir rapor hazırlamalarını istemiştir (Altıntop, 2011, s. 188-212).

1994-97 arasında güvenlik güçleri PKK'ya yönelik operasyonları ülke içinde ve dışında sürekli şekilde devam ettirmiş, operasyonlar neticesinde örgüt çaresiz bir duruma düşmüştür. PKK'yı o dönemde çöküş sürecine sürükleyen iki önemli harekât, 1997'nin Mayıs ayında düzenlenen "Çekiç" operasyonu ve 1997'nin Eylül ayında düzenlenen "Şafak" operasyonudur (Pehlivan, 2022, s.79). Şafak ve Çekiç operasyonları uzun süreli operasyonlardır. 1998'e yakın bir zamanda gerçekleştirilen bu iki operasyon, PKK'yı askerî olarak çok zayıflatmıştır. Askerî açıdan büyük darbe alan örgüt, bitme noktasına kadar gelmiştir (Alan, 2016, s.53-54).

1999-2002 döneminde PKK, Abdullah Öcalan'ın da 1999'da Kenya'da yakalanmasıyla adeta yerle bir olmuş ve yalnızca mevcut askeri güçlerini korumaya çalışmışlardır (Alan, 2016, s. 189). Bu süreçte ülkedeki emniyet güçlerinin harekâtları sürmeye devam etmiş ve örgütün halk üzerindeki terör baskısı oldukça azalmıştır. O dönemde ülkedeki şehit sayısı 2000'de 29, 2001'de 20, 2002'de ise 7'ye kadar düşmüştür. 2002 yılı sonu itibariyle PKK terör örgütü bitme noktasına gelmiştir (Alan,

2016, s. 65). Fakat Türkiye Abdullah Öcalan'ın yakalanmasını fırsata çevirememiş, PKK terör örgütünün yaşadığı bu çöküntüden yeterli düzeyde faydalanamamış ve bu örgütü sonlandıramamıştır.

2003'te Amerika'nın Irak'ı işgali sonucu yaşanan kaostan beslenen ve tekrar alevlenen terör sonucunda durum tersine dönmüştür. Siyasi otoriteler bu olayın ardından terörle mücadelede siyasi, sosyal, kültürel ve finansal politikalar geliştirmeye başlamıştır. Bu politikalar terörle mücadelede önemli bir adım atılmasını sağlamıştır (Çetin, 2009). Bu dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecine ilişkin incelemeler olduğu için mevcut hükümet terörle mücadele sürecini "Kürt Sorunu" olarak ele almış ve bu sorunun demokratik yöntemlerle çözülmesi gerektiğini vurgulamıştır (Erdoğan, 2013, s.374). Fakat Türk milletinin sahip olduğu milliyetçi görüş ve terör örgütünün eylemleri sonucunda bu sorunun demokratik ve barışçıl yollarla çözülmesi 2009 yılını bulmuştur. Barış ve refah ortamı oluşturmayı arzulayan hükümetin Kürt Açılımı politikası, Habur Sınır Kapısı'ndan 34 PKK'lının ülkeye girmesi neticesinde ertelenmiş ve bu sürecin ardından istihbarat ve devlet yetkilileri çözüm için "Oslo Görüşmeleri" girişimlerine başlamıştır (Pehlivan, 2022, s.85). O dönem ülkedeki milliyetçi grubun devletin halkla değil terör örgütü ile görüştüğünü iddia etmesi üzerine bu süreç sekteye uğramıştır. Hükümet yetkililerince yapılan açıklamalar sonrası terör örgütü PKK, eğer hükümet barış istiyorsa bizimle görüştüğünü reddetmemeli ve bu güven ortamını onaylamalıdır söylemlerini kullanınca açılım süreci başarısız olmuştur (Erdoğan, 2013, s. 373-376). Bu süreç başarısız olduktan sonra ise terörle mücadelede tekrar askeri yollara dönülmüş ve birçok askeri operasyon gerçekleştirilerek terörle mücadeleye devam edilmiştir.

3.6. TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR

3.6.1. Hendek Operasyonları: 8 Ağustos 2015 – 9 Mart 2016

Çözüm sürecinin başarısız olması neticesinde Türkiye Cumhuriyeti terörle mücadelede tekrar askeri güç kullanmaya başlamıştır. Bu dönemde ilk askeri müdahale

8 Ağustos 2015 yılında Hendek operasyonları ile başlamıştır. Bu operasyonların temel hedefi Sur, Cizre ve Nusaybin’de yer alan terör örgütü üyeleridir. Operasyonun başlama sebebi terör örgütü PKK’nın çözüm süreci sırasında çeşitli Doğu ve Güneydoğu illerinde silah ve mühimmat depolaması ve barikatlar kurmasıdır. Operasyon esnasında bazı bölgelerde sokağa çıkma yasağı uygulanmış ve kimi bölgeler askeri güvenlik bölgesi ilan edilmiştir. Yaklaşık 7 ay süren çatışmaların sonucunda terör örgütü mensupları etkisiz hale getirilmiş, hendekler kapatılıp barikatlar kaldırıldıktan sonra bölgede güvenlik sağlanmıştır (BBC, 2016).

3.6.2. Fırat Kalkanı Harekâtı: 24 Ağustos 2016 – 29 Mart 2017

Fırat Kalkanı Harekâtı, Türkiye’nin 1974 yılındaki “*Kıbrıs Barış Harekâtı*” ardından gerçekleştirdiği en kapsamlı operasyon olarak ifade edilmektedir. Ayrıca bu harekât Suriye’deki ABD ve Rusya gibi devletlerin de ikna edilmesi bakımından siyasi, neticesi açısından da askeri ve stratejik bir başarı olarak görülmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin eğitmiş olduğu Özgür Suriye Ordusu ile birlikte gerçekleştirdiği bu operasyonun hedefi, Türkiye’nin varlığına tehdit oluşturan ve terör örgütü olarak tanımlanan grupların (İŞİD, YPD, PYD, PKK) bölgeden uzaklaştırılması, göç probleminin ortadan kaldırılması ve sınır hattında güvenliğin sağlanarak kontrolün ele geçirilmesidir (CNN, 2022).

3.6.3. Zeytin Dalı Harekâtı: 20 Ocak 2018 – 24 Mart 2018

Türk Silahlı Kuvvetlerince 20 Ocak 2018’de, sınır güvenliğini sağlamak için, Suriye’nin Afrin bölgesinde, PKK, PYD, KCK, YPG ve İŞİD terör örgütlerinin pasivize edilmesi ve bununla beraber bölgede yaşayan halkın, terör örgütlerinin baskı ve işkencesinden kurtarılması adına “*Zeytin Dalı Harekâtı*” başlamıştır. Zeytin Dalı Harekâtı, Türkiye’nin Suriye sınırında güvenliğini sağlamak adına yürütülen en önemli adımdır (MSB, 2020). Bu operasyon aynı zamanda Suriye’nin toprak bütünlüğünü korumaya da destektir (Şahin, 2017, s.4). Türkiye bu harekât ile devletler arasındaki sorun alanlarını doğru şekilde kullanarak başarı elde etmiştir. 24 Mart 2018’de ise

Afrin'in tamamen ele geçirilmesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri ve Suriye Millî Ordusu'nun askerî zaferi ile sonuçlanmıştır.

3.6.4. Barış Pınarı Harekâtı: 9 Ekim 2019 – 25 Kasım 2019

“*Barış Pınarı Harekâtı*” ise 9 Ekim 2019’da Türkiye’nin, Suriye’nin kuzeyinde yaşayan vatandaşların güvenliğini tesis etmek ve kendi sınırlarındaki tehdidi sona erdirmek için başlatılmıştır (Erol, 2019, s.7). Barış Pınarı Harekâtı, terör örgütü PYD/YPG hedeflerine yönelik askeri operasyonlar ile başlamıştır (Polat, 2020, s.78). Operasyon sonucunda Türk ordusu kesin zaferi elde etmiştir.

Bu operasyonların dışında yer alan bazı operasyonlar aşağıda verilmiştir.

- Kararlılık Harekâtı: 11 Mart 2018
- Pençe Operasyonları (1-2-3): 28 Mayıs 2019 – 13 Temmuz 2019 – 23 Ağustos 2019
- Kıran Operasyonları: 17 Ağustos 2019 – 8 Ocak 2020
- Kapan Operasyonları: 8 Ocak 2020
- Bahar Kalkanı Harekâtı: 27 Şubat 2020 – 5 Mart 2020
- Barış Fırtınası Operasyonu (Libya): 25 Mart 2020
- Pençe – Kartal Operasyonu: 15 Haziran 2020 (TRT Haber, 2022).

Sonuç olarak Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde gerçekleşen terör saldırılarının önlenmesine ilişkin günümüze kadar siyasi otoriterler tarafından ülke imkânları ölçüsünde önlemler alınmış ve uygulanmıştır. Terörle alakalı alınan bu tedbirlere rağmen Türkiye’de terör faaliyetleri halen sürmektedir (Aktaş, 2006). Türkiye’de terör problemine çoğunlukla askeri odaklı çözüm getirilmiş ve sorun sadece askeri operasyonlar ile çözülmeye çalışılmıştır. Fakat PKK problemi sadece askeri alanda değil sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda da farklı mücadele politikası gerektiren bir problemdir.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından PKK terör örgütüne karşı mücadelede askeri yöntemlere başvurulmuş fakat sonrasında hükümet değişikliği ile ekonomik, siyasal,

sosyal ve kültürel yöntemler de kullanarak mücadele edilmiştir. Terörle mücadele zaman ve kararlılık göstermelidir ki bunu bu örgütün hala varlığını koruduğunu ve örgüte katılımların devam ettiğini söyleyerek destekleyebiliriz. Politikalarda gerekli zamanlarda revizyonlar yapılması ve stratejinin canlı olması son derece önemlidir (Altındağ, 2020, s.39-42). 40 yıla yakın bir süre varlığından bahsedilen bu örgüt, Türkiye'ye maddi anlamda büyük zarar vermiştir. 40 bine yakın insan kaybı, yüz milyar dolarları bulan ekonomik kayba sebeptir. Ailelerin kayıpları yüzünden çektikleri üzüntüler ve daha uzun yıllar bu üzüntülerin vermiş olacağı travmalar da külfet olarak gider bölümüne ilave edilmelidir (Bilgiç, 2014, s.86).

4.BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımalarının araştırıldığı bu araştırmada kullanılan yöntem derinlemesine görüşme (mülakat) yöntemidir. Derinlemesine görüşme yöntemi: sosyal gerçekliğin anlaşılması ve algılanması esasına dayalı yapılan bilimsel çalışmalarda nitel araştırmaların bir parçası olarak kullanılmaktadır (Tekin, 2006, s. 101).

Tekin (2006, s.102)’e göre derinlemesine görüşme ifadesindeki “derin” sözcüğü; “Görüşülen kişinin günlük aktivitelerin, olayların ve gerçek hayattaki yerlerin tüm yönlerini anlama girişimidir”. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir veri toplama tekniği olan görüşme, görüşülen kişiye kendini ifade etme fırsatı verirken, araştırmacıya anlam, bakış açıları, duygular, düşünceler ve deneyimler dünyasını anlama fırsatı sunmaktadır. Derinlemesine görüşme, nitel yöntemde özel bir yer tutmakta ve nitel yöntemin en güçlü tekniklerinden biri olarak kabul görmektedir (Tekin, 2006, s.102). Nitel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği, sosyal dünyadaki pek çok olgunun, sürecin ve ilişkinin görünen kısımlarından ziyade ayrıntılarda saklı gerçeğin anlaşılmasını sağlayan bir veri üretme sürecidir (Tekin, 2006, s. 108).

Derinlemesine görüşme, araştırma konusunun tüm boyutlarını içine alan bir veri toplama tekniğidir. Çoğu zaman açık uçlu sorular sorulabilir, ayrıntılı cevaplar alınabilir, yüz yüze görüşme yoluyla bilgi toplanabilir. Bir görüşme ile karşıdaki kişinin duygularına, bilgilerine, deneyimlerine ve gözlemlerine ulaşılabilir. Görüşmeler, başta sosyal bilimlerin tüm araştırma alanlarında olmak üzere gazetecilik, hukuk, iş dünyası, tıp gibi birçok alanda profesyonel bir teknik veya yardımcı uygulama aracı olarak kullanılmaktadır. Derinlemesine görüşme, araştırmacının görüşülen kişiden alınan yanıtlara dayalı olarak yeni soruları sınıflandırarak konuyu olabildiğince ayrıntılı olarak araştırdığı esnek ve keşfedici bir veri toplama tekniğidir (Tekin, 2006, s.103).

Bu çalışmada araştırma türü olarak nitel araştırma türlerinden fenomenoloji modeli kullanılmıştır. Fenomenolojik modeller, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı olarak anlaşılamayan fenomenlere odaklanmaktadır. Bir çalışma birden fazla kişinin deneyimlerinin öyküsünü aktarırken, fenomenolojik araştırma, bir olgu veya kavram için birkaç kişinin canlı deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaktadır (Özet, 2014). Fenomenolojik araştırmanın temel amacı, fenomenlerin kişisel deneyimlerini daha genel bir düzeye getirmektir (Creswell, 2007). Fenomenolojik araştırmalar genel olarak bireylerin fenomenlere ilişkin algılarını açıklamayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada, katılımcılar nezdinde “terörle mücadele operasyonlarının toplumsal yansımaları” ayrıntılı olarak incelenmiştir.

4.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu çalışmanın evreni Tunceli, Hatay ve Bitlis çevresinde yaşayan kişiler olarak belirlenmiştir. Araştırmada söz konusu illerin seçilmesi, özellikle bu illerde PKK terör örgütünün eylemleri ve buna bağlı terörle mücadele operasyonlarının olmasıdır (Jandarma, 2022). Örneklemi ise bu kişiler arasından gönüllü olarak katılan 15 kişiden oluşmuştur. Hazırlanan sorular çerçevesinde seçilen katılımcılar 26-55 yaş arasından erkek, kadın ayrımı yapılmaksızın 15 katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların bölge nüfusuna kayıtlı, bölgede yaşamış, terör eylemleri ve terörle mücadele operasyonları hakkında bilgi sahibi olan ve terörden etkilenmiş kişiler arasından belirlenmiştir. Örneklemen belirlenmesinde kolayda örneklem yöntemi uygulanmıştır.

Nitel araştırmalardaki geçerliğin ve anlamlılığın önemi, örneklem büyüklüğünden çok seçilen durumların bilgi yüklü olması ve araştırmacının gözlemsel ve analitik becerilerinin yeterli olmasına bağlıdır. Nitel araştırmalarda örneklem sayısı ister bir (N=1), ister elli (N=50) veya yüz (N=100) olsun, ideal bir örneklem büyüklüğü için temel kural, bilgilerin doyuma ulaşmasıyla oluşan tekrarlanma döngüsüdür (Baltacı, 2018).

Bölgede icra edilen terörle mücadele operasyonlarında hedef terör örgütü PKK ve uzantılarıdır. 1990'dan günümüze bölgede etkili olan terör unsuru ise PKK olduğu için

örnekleme alınan bölgede terör unsuru olarak PKK terör örgütü üzerinden çalışma yürütülmüştür.

4.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımaları ile ilgili yapılan çalışmada temel hipotez ve bu temel hipotezi destekleyici alt hipotezler şunlardır;

H1: Bölge halkına göre terörle mücadele operasyonlarının pozitif yönlü sosyal yansımaları olmuştur.

H1a: Bölge halkına göre devletin terörle mücadele politikası başarılıdır.

H1b: Bölge halkına göre bölge halkı terörden zarar görmüşlerdir.

H1c: Bölge halkına göre bölge halkı, terörün tırmandığı dönemlerde sosyal hayatta kısıtlamalara maruz kalmışlardır.

H1d: Bölge halkına göre terörle mücadele operasyonlarının sosyal hayata pozitif yansımaları olmuştur.

H1e: Bölge halkına göre devletin uyguladığı terörle mücadele politikası çevrede pozitif yönlü değişimler yapmıştır.

H1f: Bölge halkına göre terörle mücadele operasyonları ile birlikte bölge halkının güvenlik güçlerine bakışında pozitif yönlü değişimler olmuştur.

H1g: Bölge halkına göre terörle mücadele operasyonları ile birlikte bölge halkının terör korkusunda pozitif yönlü değişimler olmuştur.

H1h: Bölge halkına göre güvenlik güçlerinin Suriye’de ve Irak’ta yaptığı operasyonların bölge halkı üzerinde pozitif yansımaları olmuştur.

H11: Bölge halkına göre terörle mücadele operasyonları ile birlikte bölge halkı açısından asker ve sivil birlikteliği güçlenmiştir.

4.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu çalışmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden mülakat yöntemi ile toplanmıştır. Bu şartlar dahilinde; kişilerin bölge konusundaki bilgileri, yaşadıkları tecrübeler ve tarafsızlıkları göz önünde bulundurularak, seçilen bölgelerde toplam 15 kişi ile görüşme yapılmıştır. Kişilerin tespitinde ayrıca yaşadıkları bölgeye bağlı güvenlik birimlerinin ve muhtarlıkların da bilgilerine başvurulmuştur.

Görüşmeler yazı ile kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme için ortalama 40 dakika zaman belirlenmiştir. Görüşme öncesinde 2 pilot görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan ve geçerlilik güvenirlik testi yapılmış olan, 2 bölümden oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun ilk bölümü, 6 sorudan oluşan kişisel bilgi formudur. İkinci bölümü ise 10 sorudan oluşan, terörle mücadele operasyonlarının sosyal yansımalarına dair sorulardır.

4.5. VERİLERİN ANALİZİ

Görüşme sonrası kayıt altına alınan görüşmeler deşifre edilerek yazılı ortama aktarılmıştır. Sonrasında çözümlenerek temalar ve alt temalar oluşturularak deşifre edilen metin değerlendirilmiştir. Görüşme sorularının analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz tema analizinin devamı ve daha ayrıntılı bir şekilde verilerin analizidir. Betimsel analizde görüşme transkriptleri, doküman metinleri ve gözlem notları doğrudan alıntılarla probleme ilişkin veriyi üst tema, kategori ve alt tema altında anlamak ve sunmak esastır (Creswell, 2007).

Katılımcıların kişisel bilgilerinin etik kurallar çerçevesinde ortaya çıkmasının önlenmesi amacıyla katılımcılara kodlar verilmiştir. Bu kodlar K1, K2, K3,..., K15 şeklinde sunulmuştur.

5. BÖLÜM

BULGULAR

Katılımcılara ait bulgular ve yorumlar bu bölümde verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	14	93,3
	Kadın	1	6,7
Yaş	26-35	4	26,7
	36-45	7	46,7
	46 ve üstü	4	26,7
Medeni Durum	Evli	14	93,3
	Bekar	1	6,7
Öğrenim Durumu	İlkokul	4	26,7
	Ortaokul	4	26,7
	Lise	5	33,3
	Üniversite	2	13,3
Görevi	Korucu	6	40,0
	Muhtar	2	13,3
	Şoför	1	6,7
	Çiftçi	1	6,7
	Esnaf	2	13,3
	Memur	1	6,7
	Müteahhit	1	6,7
	Muhabir	1	6,7
	Tunceli	6	40,0
Yaşadığı Bölge	Bitlis	5	33,3
	Hatay	4	26,7

Tablo 1'e göre, katılımcıların ağırlıklı olarak; erkek oldukları, 36-45 yaş aralığında bulundukları, evli oldukları, lise mezunu oldukları, korucu oldukları ve Tunceli nüfusuna kayıtlı oldukları söylenebilir.

5.1. KÖY KORUCULUĞU TECRÜBELERİNE DAİR BULGULAR

Tablo 2.'de katılımcıların köy koruculuğu tecrübelerine dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Köy Koruculuğu Tecrübelerine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Var	K1, K3, K4, K5, K8, K9, K10, K11, K13, K15	10
Kendisi	K3, K5, K8, K9, K11, K15	6
Yakını	K1, K4, K10, K13	4
Komşusu	K10	1
Yok	K2, K6, K7, K12, K14	5

Tablo 2'ye göre katılımcıların ağırlıklı olarak kendileri, yakınları ya da komşularından birinin köy korucusu olduğu, bunların içerisinde en fazla akrabası olan kişilerin köy koruculuğu yaptığı sonucu çıkarılabilir. Bu durum değerlendirildiğinde;

K1 katılımcısı iki yakınının köy koruculuğu yaptığını ifade etmiştir. Eskiden köy korucu olmak değil, nefes almanın dahi zor olduğunu ifade eden K1 katılımcısı, devletin yanında olduğunu öğrendiği kişilerin terör mensupları tarafından öldürüldüğünü, bunların onlarca örneğinin mevcut olduğunu ifade etmiştir.

K3 katılımcısı ise köy koruculuğu sürecini şöyle aktarmıştır;

Ben tekim zaten yeni bir oluşum olduğu için Hatay bölgesinde daha yani ailede sadece ben varım. İstanbul'da çalışıyordum. Ben böyle bir şey olunca dedim ki memleketimize hizmet hem de kendi memleketimizde devletimize bir nebze yardımcı olmak amacıyla girdik. Aynı zamanda dernek aracılığı ile de güvenlik korucularına ve şehit ve gazi ailelerine yardımcı olmaya çalışıyorum. Bizde zaten bunun için hep uğraşıyoruz işte korucu arkadaşlarının taleplerini komutanlarımıza, bakanlarımıza, Cumhurbaşkanımıza, meclise iletiyoruz.

K4 katılımcısı, yakınlarından ziyade arkadaşlarının koruculuk yaptığını ifade ederken, K5 katılımcısı; “kardeşim köy korucusu, bir fiil bu işle terörle mücadele kapsamında görevli” ifadesini kullanmıştır.

K8 katılımcısı, kendi yakınlarında koruculuk yapanın olmadığını beyan ederken arkadaş çevresinde koruculuk yapan kişilerin olduğunu ifade etmiştir. Koruculukla birlikte bölgenin durumu ile ilgili süreçten bahsederken şu ifadelerle yer vermiştir;

“Geçmiş dönemlere de vardı. Yani Nazımiye küçük bir yer. Çünkü burada herkes birbirini tanıyor ama şimdi geçmiş dönemde koruculuk sıkıntılıydı. Eskiden örgüt baskındı burada insanlar rahat hareket edemez, koruculuk yapamazlardı ki. Ama şu an şu süreçte insanlar rahat isteyen, istediği yere gidebiliyor, gelebiliyor, gezebiliyor, güvenlik korucusu olabiliyor. Yani sonuçta koruculuk kötü bir meslek değil. Belki de eskiden bize hep böyle anlatılır koruculuk kötü falan şu mevzudan dolayı koruculuk kötüdür derdi bazılarımız. Eskiden tanıdığınız bizim beraber oyun oynadığımız korucular vardı. Mesela Ramazan ayınca vurulan, şehit edilen, teröristler tarafından. Sene kaç bilmiyorum ama. Mesela aramız çok iyiydi adamla. Gençleri çok severdi. Hep beraber oyun oynadık. Yani öyle bir adamdı. Eylül (2008) ayıydı. Burada biri vardı, emekli oldu. O korucu olmuştu. Onun kız kardeşini kaçırdılar. 10 gün 15 gün alıkoydular. Evlerini falan yaktılar. Bu kişi koruculuğu bıraktıktan sonra kızı bıraktılar. Kız kardeşini davardan alıp götürdüler. Hayvanları vardı”.

Kendi köyünde ve yakınları arasında köy korucusu olan kişinin bulunmadığını ifade eden K9 katılımcı, TSK’ya hizmet etmeyi sevdiğini, bu yüzden köy koruculuğunu seçtiğini ifade etmiştir. Eskiden köy koruculuğuna katılımın az olduğunu, bunun nedeni olarak da kişilerin tehdit, baskı ve korkudan bu mesleğe yönelmediklerini beyan etmiştir. Benzer şekilde K10 katılımcısı; *“Yakınlarımdan eş-dost olarak yakın çevremde 15-20 güvenlik korucusu mevcut. Bunlar güvenlikte çok etkili mi bilmiyorum, onlar da memur gibi çalışıyorlar”.*

Akrabaları arasında köy koruculuğu yapan kimsenin olmadığını ifade eden K11 katılımcısı şehirde koruculuk yapan arkadaşlarının olduğunu beyan etmiştir. Terörle mücadele operasyonları öncesinde insanların köy koruculuğu yapmakta çekindiklerini, karakolda işleri olan insanların işlerini yapamadıklarını ifade eden katılımcı, bugün artık insanlarda böyle bir korkunun kalmadığını beyan etmiştir.

Bitlis'in köyünde köy koruculuğu yapan K13 katılımcısı, kendisi dışında iki akrabasının da köy korucusu olduğunu, devletin terörle operasyonları ile birlikte köy koruculuğu yapmanın kolaylaştığını ifade etmiştir.

Bölüm değerlendirildiğinde; katılımcıların kendilerinin veya yakınlarından birinin köy koruculuğu yaptığı, bu sürecin öncesinde koruculuğu bir meslekten çok teröre karşı duruş, devletin terörle mücadele operasyonları ile sağladığı durumun bir neticesi olarak seçtikleri söylenebilir. Bölgenin durumu dikkate alındığında köy koruculuğunu yapabilme durumunun bölge insanının teröre karşı tutumu arasında pozitif ilişki kurulabileceği söylenebilir.

5.2. DEVLETİN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA DAİR BULGULAR

Tablo 3'te katılımcıların devletin terörle mücadele politikasına dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Devletin Terörle Mücadele Politikasına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Başarılı	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Askeri	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Siyasi	K1, K2, , K8, K9, K10, K11, K14, K15	8
Toplumsal	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15

Tablo 3. incelendiğinde; katılımcıların tamamının, devletin terörle mücadele politikasında başarı gösterdiğini ifade etmiştir. Yine katılımcıların ağırlıklı olarak ise, devletin askeri ve toplumsal alanda başarı gösterdiği söylenebilir. Buna göre H1a hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

Özellikle 2016'dan bu yana olan politikanın çok güzel olduğunu ifade eden K1 katılımcısı, terörün hemen hemen bitme noktasına geldiğini şöyle ifade etmiştir;

“Şu anda Tunceli'de terör bitti. Ben hala inanamıyorum vatandaş olarak. Çünkü yaşadığımız sıkıntılardan, sorunlardan, eziyetler eden yani Allah devletimize zeval

vermezsin. Hele hele o barış süreci memleket için büyük bir kayıptı. Her daim böyle olmasını istiyorum. Her zaman vatandaşın yanında vatandaşa güven vermesini istiyoruz”.

Aynı şekilde K2 katılımcısı; *“şu anda çok iyi. Çok başarılı ama önceden böyle değildi. Örgüte karşı terörle mücadele operasyonları arttı. En azından bir duyum bir bilgiyi dahi hemen değerlendiriyorlar”* ifadeleriyle terörle mücadele operasyonlarının bölge insanı üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu beyan etmiştir.

Terörle mücadele operasyonlarına bağlı olarak halkın bilinçlendiğini, devletin ise daha güçlü konumda halkının arkasında olduğunu belirten K3 katılımcısı bu durumu şöyle ifade etmiştir;

“İletişim çok gelişti. Her şeyden haberdar oluyorum. Normal bir vatandaş iken her şeyi duyarsın ama şimdi ben güvenlik korucusu olduğum için oturduğumda bile dikkat ediyorum. Kim geçiyor, kim geldi yolda giderken beni sollayan aracın bile plakasına bakıyorum. Şu an da hat safhada çok iyi. Ama halk biraz daha bilinçlendi. Bu devletle bitecek bir şey değil. Halkın da bunun bitmesini istemesi lazım. Bir an önce. Doğru oldu yani güvenlik güçleri olarak yapılan mücadelenin hepsi doğru ama eksikimiz olan bir durum var. Gerekirse herkesin evinde televizyon var, herkeste internet var. Devlet bunlarla ilgili halka, bu terörün ülkeye çok büyük zararlar verdiğini açık ve detaylı bir şekilde anlatmalı bence halk bunun kötü bir şey olduğunu artık kabullenmeli. Son dönemde terörle mücadele operasyonları biraz daha arttı eskiye göre. Mesela çözüm sürecinde hiçbir şey yapılmıyordu. Bir operasyon dahil belki yoktu. Örgüt daha çok aktif istediğini yapabiliyor şeklinde hareket ediyordu. Baktık bu iş öyle olmuyor. Daha sonra operasyonlar arttırılmaya başlandı. Şu an yaz kış terörle mücadele operasyonları yapılıyor. Bu politika şöyle çok durumda, şu anda bizde zaten gidip geliyoruz, başarılı yani. Böyle devam ederse zaten çok fazla uzun sürmeyecek inşallah”.

K3 katılımcısı, terörle mücadele operasyonlarının tamamlayıcı unsuru olarak halkın teröre karşı bilinçlendirilmesi gerektiğini, böylelikle zamanla oluşabilecek farklı terör unsurlarına karşı halkın daha bilinçli davranabileceğini ifade etmiştir.

Halkın terör örgütü mensuplarını ihbar edemediklerini, bu konuda bir korku ve çekince yaşadıklarını dile getiren K4 katılımcısı ise bu durumu;

“Fakat bunlar da terörle mücadelede birebir teröristleri ele veremiyorlardı. Yani kendi çadırlarının bulunduğu noktada. Çünkü terör biliyordu, diyordu ki, seni ihbar ettin gibi, onun da hayati tehlike altında. Evet, en azından diyor ki mesela geliyordu terör biraz peynir yapın, acele işimiz var falan deyince bunlar artık öğrenmişti. Ha bir grup gelecek. İstihbarata görüşüyordu ama nereden baksan 10 kilometre önde pusu atıyorlardı. Öyle yardımcı oluyorlardı. Son dönemde bir tanesi bunların keskin nişancısı 3 kişiyi vurdu” şeklinde ifade etmiştir. Terörün bu bölgede en çok çözüm sürecinde oluşum gösterdiğini ifade eden K4 katılımcısı bu konuda sözlerini şöyle sürdürmüştür;

“En azından sıkıntı yapmayın diye artık gelmesin bu olayı onlar da biliyordu. En çok çözüm sürecinde burada çoğaldılar. Bölgede kaçakçılık, sigara ve vergi toplama işleri yapmışlardı. Maalesef günlük 40-50 araç. Buradan işte Kilis bölgesinden, Afrin bölgesinden gelip sigara ya da çay kaçak içki getiriyorlardı. Ama bunun içerisinde silah kaçakçısı da vardı. O zaman çözüm süreci olduğu için kimse karışmıyordu. O dönemde kiralık araba ile takip olmasın diye dolaşıyorlardı”.

Benzer düşüncelerle, terörle pazarlık olmayacağını, onu yuvasında bulup imha edilmesi gerektiğini savunan K5 katılımcısı bu konuda şunları ifade etmiştir;

“Yani bu işin istişare ile ya da görüşmelerle ya da işte açılım süreci gibi bunun gibi safsatalarla olacağını düşünmüyorum. Terör kimse yuvasında bulup gidip kafasını ezmek tarafındayım. Sonuçta bu ülke bugüne kadar yıllardır onlarca şehit verdi, yüzlerce binlerce ve binlerce insanımızın gazi. Yüreği yanmış binlerce on binlerce anneler var. Bunların yüreğindeki sancılarının acıların dinmesi için kafalarının bir yılan gibi ezilmesi tarafındayım. Bu kadar net”.

Yaşadıkları bölgede köy ortamından bahseden K6 katılımcısı ise köylerinde terör sempatzanının da devlet yanlılarının da olduğunu ifade ederek bu bölgede görev yapmanın zorluğunu şu sözlerle anlatmıştır; *“Burada görev yapmak zor olabiliyor. Yani*

bu gibi tip yerlerde can tehlikesi bile vardır yani. Daha çok bu seçim dönemlerinde yani işte hem korucu hem muhtarımız bizim üzerimize bir az tedirginlik baskı var...”

Devamında, terörle mücadelenin sağlıklı bir şekilde sürdürüldüğünü ifade eden K6 katılımcısı devletin bu konudaki tutumu hakkında şunları aktarmıştır;

“Yani şu anda terörle mücadele yani iyi gidiyor, biz beğeniyoruz. Şu andaki devletin terörle mücadele şeyini beğeniyoruz. Yani bu halk arasında mesela köylerde hem kendini devlet yanlısı gösterip teröre destek verenler var. Yani böyle şahısların incelemeye tabi tutulması gerekir kesinlikle. Yani şu anda mesela pek çok adam var. Köyde başka yerlerde de adam var. Her iki tarafı da oynuyor. Yani mesela terör yanlısıdır ve kendisini devlet yanlısı gösterip teröre çalışıyor”.

Buna göre K6 katılımcısı teröre destek veren kişilerin de terörle mücadele operasyonları kapsamında deşifre edilmelerini, bölgenin huzuru için bu durumun önemli olduğuna işaret etmiştir.

Terörle mücadele operasyonlarının kırsal alanda ve şehirde ayrı yürütülmesi gerektiğini ifade eden K7 katılımcısı operasyonlarla ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır;

“Politika olarak medyaya baktığınızda iyi görünüyor. Yani bizim gördüğümüz kadarıyla yok. Temizlenir ama eskiye göre şu an şu anda çok güzel onun işte. Yani eskiden insanların rahat olmadığı dönemde şu anki dönem insanlar bir oh çekiyor. Mesela şu an çok çok güzel. Bence devlet biraz daha elini fazla taşın altına soktu. Evet, şu anda çok güzel”.

Buna göre K7 katılımcısı insanların terörden büyük mağduriyet yaşadıklarını, bu nedenle terörle mücadele operasyonlarının insanları önemli ölçüde huzura kavuşturduğunu ifade ettiği söylenebilir.

Günümüzde devletin askeri teknolojisinin güçlü olduğunu ifade eden K8 katılımcısı terörle mücadele operasyonları öncesinde teknolojik destek konusunda devletin sorun yaşayabildiğini ifade etmiştir. Sözlerinin devamında;

“Şimdi terörist kafasını gösterse yeter yani. Yani şimdi o zamanlar gözlem kuleleri yoktu. Mesela Nazımiye ile için söylüyorum, kulelerimiz yoktu. Yani şimdi tabi ki olumlu. Teknolojik bakımdan şimdi çok iyi. Ben de 15 ay askerlik yaptım. 2 ay eğitim gördüm. Bu eğitimle dağdaki teröristle çatışma tecrübem olamaz yani. Ama şimdi profesyonel ordu var. Daha başarılılar...”

İfadeleri ile günümüzde artık terörle mücadelenin profesyonel ordu ve yüksek teknoloji ile yürütüldüğünü, böylelikle operasyonlarda güvenlik güçlerinin daha başarılı olduğunu beyan etmiştir.

Bu doğrultuda, bugün artık terörün olmadığını, insanların daha huzurlu olduğunu ifade eden K8 katılımcısı, terörle mücadele operasyonlarının en azından bir süre daha devam etmesi gerektiğini beyan etmiştir. Bugün terörün azalması hiç artmayacağı anlamına gelmediğini beyan eden katılımcı, bu hususta terörle mücadele operasyonlarının bir süre daha devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Halkın 30-40 yıldır terör belası ile uğraştığını ifade eden K9 katılımcısı ise, devletin terörle mücadele operasyonları sayesinde terörün etkisinin azaldığını, halkın daha huzurlu olduğu ifade etmiştir. Benzer açıklamalarda bulunan K10 katılımcısı ise şu an terörün bitme noktasına geldiğini, geçmişte ise, özellikle çözüm sürecinde terörde artış yaşandığını, bu şekilde ondan önceki dönemlerde de zaman zaman uygulanan politikalarla terörün tırmandığını ifade etmiştir.

K11 katılımcısı, 1997 yıllarında teröristlerin köylerde dolaştıklarını, kendi evlerine grup halinde gelip erzak istediklerini, annesinin erzak vermemeye direnmesi üzerine evi aradıklarını belirtmiştir. Hayvanlarını otlatmak için uzak mesafelere gidemediklerini, gündelik işleri yapmakta zorluk çektiklerini, buna karşın teröristlerin köylüden erzak vb. şeyler istemesine köylülerin bazı kesimlerinin direndiğini, direnenlerin ise teröristler tarafından, devletle birlik olmuşlar şeklinde fişlendiklerini ifade etmiştir. İnsanların bu şekilde göçe zorlandıklarını, terör korkusu ile sosyal yaşamlarına devam edemediklerini ifade etmiştir. Buna karşın terörle mücadele operasyonlarının insanların üzerinde olumlu etkiler bıraktığını, artık terör korkusunun

azaldığını, devletin arkalarında olduğunu hissettiklerini, güvenlik koruculuğu dahi yapabilecek duruma geldiklerini beyan etmiştir.

Özellikle çözüm sürecinde, köylerinde terör örgütüne katılımın yüksek olduğunu belirten K13 katılımcısı, devletin mücadele stratejisinin yerinde olduğunu beyan etmiş özellikle terör örgütüne yardım ve yataklık yapan, onun adına para toplayan kişilere, ihbarı neticesinde müdahale edildiğini de ifade etmiştir. Bu konuda çok titiz davranılması gerektiği belirten katılımcı, terörün köylerdeki yapılanmasında bu insanların önemli bir etkisi olduğunu dile getirmiştir.

Katılımcılara göre devletin terörle mücadele politikası değerlendirildiğinde özellikle 90'lı yıllarda tırmanan terör olaylarının bölge halkı üzerinde huzursuzluk, can ve mal kaybına neden olduğu, 2000'li yıllardan sonra kimi zaman şiddetini arttıran terörün çözüm sürecinde de etkisini gösterdiği görülmektedir. Terörle mücadele operasyonları ile birlikte devletin profesyonel askeri gücünü arttırması, askeri teknolojisine ve muharebe sistemlerine ağırlık vermesi ile birlikte etkili bir terörle mücadele operasyonu sergilediği, bu operasyonların toplum üzerinde olumlu yansımalarının olduğu söylenebilir. Toplumsal yansımalarının terörle mücadele operasyonlarının sonucu olduğu düşünüldüğünde, operasyonların devamında yalnız topluma yönelik uygulamaların da arttırılması, görüşmeler doğrultusunda söylenebilir.

5.3. TERÖRÜN ÇEVREYE VERDİĞİ ZARARLARINA DAİR BULGULAR

Tablo 4.'te katılımcıların terörün çevreye verdiği zararlara dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Terörün Çevreye Verdiği Zararlara Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	<i>f</i>
Maddi	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Psikolojik	K1, K5, K6, K7, K10, K13, K14, K15	8
Sosyal	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Siyasi	K4, K7, K11, K14	4

Tablo 4. incelendiğinde katılımcıların terörden ağırlıklı olarak maddi ve sosyal zarar gördüğü söylenebilir. Buna göre H1b hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

Çözüm sürecinin olumsuz etkilerinin olduğu kadar olumlu etkilerinin de konuşulması gerektiğini ifade eden K1 katılımcısı, özellikle çözüm sürecinde örgütün eteğindeki taşları döktüğünü, akla karanın daha belirgin olduğu beyan etmiştir. O dönemde ağabeyinin taksicilik yaparken örgüt tarafından kaçırıldığını ifade eden katılımcı, başlangıçta kendisine hiçbir şekilde ulaşamadıklarını, sonra bazı girişimlerle haber aldıklarını, örgütün ağabeyini serbest bırakacaklarını, bunun iki tarafın görüşme sonunda yapacaklarını bildirdiğini ifade etmiştir. Görüşme sağlandığında ağabeyinin ölü olarak kendilerine teslim edildiğini, barış süreci olması dolayısıyla silah kullanmadan öldürüldüğünü ve üzerinde ağır işkence ibarelerinin bulunduğu işaret eden katılımcı, bu görüşmenin bir tuzak olabileceğine, askeri çekmek için bahane olabileceğine de dikkat çekmiştir. Sonraki dönemde kendisinin de kaçırıldığını ifade eden katılımcı, günlerce işkence çektiğini, türlü hakaretlere, aşağılanmalara maruz kaldığını ifade etmiştir. Günlerce ölümü beklediğini, türlü işkencelerle, hazırlanan suçlamaları kabul etmesinin sağlandığını söyleyen katılımcı, bunlara direndiğini, günler sonra güvenlik güçlerinin arazi taraması sırasında kendisini bırakmaya karar verdiklerini beyan etmiştir. Kendisini bırakmalarında, halk tarafından sayılan, iyi tanınan biri olmasının da etkili olduğunu beyan eden katılımcı, yine de her an kendi içinde çatışan bir terör yapısının ne yapacağının belli olmaması dolayısıyla her an ölümü beklediğini de beyan etmiştir. Kendisini, sürgün edilmek şartı ile serbest bıraktıklarını dile getiren katılımcı, serbest kaldıktan kısa süre sonra 5 yıl bulunduğu yerden uzaklaştığını, bu süre zarfında yine askere her türlü erzak konusunda yardımcı olduğunu, güvenlik güçlerinin yanında olduğunu ifade etmiştir.

Devamında, bir anısını paylaşan K1 katılımcısı, terör örgütünün tanık olduğu ilk eyleminin ilkökul döneminde 1989 yılında olduğunu, o dönemde karakol baskını yaparak bir emniyet mensubunu şehit ettiklerini ifade etmiştir. O dönemden sonra bölgenin yüzünün terörden yana hiç gülmediğini beyan eden katılımcı sol örgütlerin 50'şerli 100'erli gruplar halinde bölgede kol gezdiğini ifade etmiştir. Vatandaşların güvenlik konusunda büyük sıkıntıları olduğunu, sık sık güvenlik nedeniyle devletin

yolları trafiğe kapatmak zorunda kaldığını, bu durumun 90'ların sonuna kadar benzer şekilde devam ettiğini ifade etmiştir;

“2000’lerden sonra terör konusunda biraz gevşeme oldu. Fakat bu mağduriyetler yine devam etti. Bugün artık terör bölgede ve memleketimizde yok denecek kadar azaldı. Terörle mücadele operasyonlarından önce, o dönemlerde örgüt gençleri ailelerden topluyordu. Vermek istemeyen aileler çocuklarını şehre göndermeye çalışıyordu. Tarlasını ekip biçemiyordu korkudan. Bu sırada kimin öldürdüğü belli olmayan vatandaşlar oldu. Sonradan bunların örgütün öldürüp başka süs vermeye çalıştığı ortaya çıktı”.

İş makinelerini terör örgütü mensuplarının ateşe verdiklerini ifade eden K2 katılımcısı ise bu durumu şöyle ifade etmiştir;

“Yaklaşık on sene önce orman işi yaparken, zemini hazırlıyorduk. Yani fidan dikilecek yerleri hazırlıyorduk. İstihbarata da söyledim. Bu bölgede, biz yol da yapınca telsiz kullanıyoruz. Küçük telsiz, yani telefonun çekmediği yerde biz telsizle haberleşiyorduk. Telsizden haberleşince Kürtçe konuşma sesi geldi. Ve bunu söylerken de beraber evimde çay içiyorduk. Bir haber geldi, konteyneri yaktılar orada. Bizim makinalarımız da yanındaydı. Makinemi yak diye talimat vermişler. Orada madencinin biri bunu söylüyor bana. Ekibinden adam gönderdi, yakın diye. Çocukluktan beri biriktirdiğim makinalarımdan başka bir şeyim yok benim. Diğer makinaları bir arkadaşım sayesinde gidip önce makinaların etrafına baktık. Tuzaklama falan var mı diye ve hemen makinemizi çalıştırıp köye yerleşim yerine yakın yere indirmeyi başardık. Telsiz konuşmasında bu makinenin bu aracın yakılması talimatını verdiklerini söylediler...”

Terörle mücadele operasyonları ile birlikte günümüzde böyle bir durumun yaşanmadığını ifade eden K2 katılımcısını, operasyonlardan önce sosyal yönden terör sorunu yaşadıklarını ifade eden K3 katılımcısı desteklemektedir. Yaylalara, Amanoslara gezmeye gidemediklerini ifade eden K3 katılımcısı bu durumu şöyle anlatmaktadır;

“Zaten normalde yaylaya en çok giden mahallelerden biri bizim mahalle. Yani Amanosların her yerine giderler. Gitmez oldular en çok bahçesi olan mahallede bizim mahalle, gitmez oldular, bıraktılar”.

Devamında, 2017 yılında ıhlamur çiçeği toplamaya giden köylülerle birlikte kardeşinin, eniştesinin, akrabalarından birinin ve ağabeyinin de o gruba katıldığını ifade eden K3 katılımcısı, sonrasında terör mensupları tarafından yakalandıklarını şöyle aktarmıştır;

“Bunları terör örgütü mensupları yakaladı. İkisini rehin aldı, ikisini erzak diye gönderdi. Sonra işte arkadaşlar sonra geldiler bize haber verdiler. Karakola haber verdiler. Sonra da götürdüler. Ondan sonra bu olayı herkes duyuyor. Kimse gitmez oldu, ister istemez gitmez oldular. Yani gitmiyor bana da denk gelecek diye gitmiyorlar. Bahçeleri, fındıkları elmaları her şeyler aslında onlar gitmez oldu, bakımlarını yapamadılar”.

Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte bölgenin daha sıkı koruma altında tutulduğunu beyan eden K4 katılımcısı ise, teknolojinin de bu konuda önemli ölçüde yardımcı olduğunu ifade etmiştir. 90’lı yıllarda terörün bölgedeki durumundan söz eden K4 katılımcısı terörün bölge insanına verdiği zararları şöyle aktarmıştır;

“Şimdi burası Amanoslar kritik bir nokta. Ben Amanoslara turistik gezi ve haber babında da gidiyorum. 1992 yılında Amanoslara teröristler geldi. 2 tane büyük katliam oldu. O zamanlar İslî Mağara diye bir yerde yaşayan insanlar TRT’de yayınlanan perde arkası programına çıkmışlardı. Biz garibanız fakiriz ama devletimize bağlıyız diye bir röportaj vermişlerdi. O dönem hani doğuda hep şunu diyorlar işte aklıktan teröre gitti. Gariban kıtlıktan o zaman büyük bir yankı uyandırmıştı daha sonra. O dönem bunlardan takriben 9 kişi katledildi. Terör tarafından ilk terör şehitleri orada 93 ya da 94’te. Ben özellikle ilk operasyon olan yerde işte terörün katliam yaptığı, insanları devlet onları gerek Payas bölgesine gerekse Hassa bölgesine yerleştirdi. Onlar diyor ki, teröristler önce define bahanesiyle geldiler, sonra 45 kişi silahlı bir şekilde geldi. Silahlı gelince diyor o zaman biz diyor ilçe jandarmaya haber gönderdik. Bize de silah verin ya da bizi koruyun gibi daha sonra bundan haberdar olmuşlar falan diyor daha

sonra geldiler diyor topladılar diyor bizi katlettiler. 2 kişi kurtuldu. Bunlar İslî Mağara bölgesinde ilkel şartlarda yaşayanlar, sonra bunları devlet Hassa bölgesine yerleştirdi. Onlardan onu dinledim. Maalesef o dönem 1993'ten 2002'ye kadar burada aktif rol oynadılar ama bir ara boşalttılar''.

2002'de bir bekçiyi şehit ederek tekrar eylemlerine başladıklarını ifade eden K4 katılımcısı, insanların yazın yaylalarda terör korkusundan gidemez olduklarını, devletin ise belli çobanlarla, hatta oduncularla avcılarla irtibata geçtiğini, terör mensuplarını ihbar edeceklerini düşündüklerini ifade etmiştir.

Yaklaşık 30 yıldır terörün çevrede büyük zararlar verdiğini dile getiren K5 katılımcısı ise;

“Bir söz vardır, gitmediğin yer senin değildir diye yıllarca mesela bizim yaylalarımız var. Çok güzel ormanlarımız var, piknik alanlarımız var. Amanoslar 'da. Yine vatandaş bunlardan dolayı gidemediği yıllarca bu güzelliklerden mahrum kaldı”.

İfadeleri ile terör nedeniyle kısıtlandıklarını dile getirmiştir. Devamında köylerinin geçmiş dönemlerde terörden etkilendiğini dile getiren K5 katılımcısı;

“Köyümüzün başına badireler geldi. Biz terörle ilk 94-95 yıllarında tanıştık. Ondan önce hep televizyondan görüyorduk işte. Askerimiz şehit oldu işte bu kadar. Terörist etkisiz hale getirildi falan ilk olayları olunca terörün gerçek yüzünü gördük. Bize yakın 2 km. kadar. Amanosların eteğinde komşu köyümüz. Orada 8-9 tane sivil vatandaşımızı katletti, terör örgütü”.

İfadeleri ile terörün 90'larda köylerinde yaşattığı tahribatı anlatmıştır. Sonraki süreçte köyünün yakın köylerle birlikte zorunlu göç ettiğini, o dönemden sonra terörle mücadele operasyonlarına kadar terörü enselerinde hissettiklerini beyan etmiştir. Son dönemlerde ise terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte bölge insanının daha huzurlu olduğunu ve operasyonların devam etmesinin gerekliliğine işaret etmiştir.

Terör örgütünün günümüzde, eskiye göre gücünü yitirdiğini ifade eden K7 katılımcısı ise çözüm sürecinden günümüze değişimi öyle aktarmıştır;

“Mesela terör her tarafta serbestçe gezilebiliyordu, görüyorduk. O zaman köylü bir şey yapamaz ki. Bir tarafta terörün verdiği bir baskı vardı. Aynı şekilde devlete söylediğinde. Kolluk güçlerine söylediğinde çözüm süreci olduğu için rahat hareket edemiyorlardı. Terör çok göç yaptırdı Doğu Güneydoğuda. O dönemde örgütün aktif olduğu dönemde insanlar etkileşimden konuşmaktan çekinirdi. Herkes birbirine gidemez, gelemezdi. Neyi etkiledi zarar verdi şimdi şöyle bir şey var zaten PKK yandaşı. O dönemde başını aldı gitti, yani güçlendi”.

Bu doğrultuda, çözüm sürecinde terör örgütünün güçlendiğini ifade eden K7 katılımcısı, serbestçe bölgede dolaşabildiklerini beyan etmiştir. Aynı şekilde, terörle mücadele operasyonları öncesinde halkın sosyal açıdan gördüğü zararları ifade eden K8 katılımcısı;

“Nazımiye iki kez üst üste baskın yemiş bir ilçe. Burada mesela üniversite vardı, kapandı. Hepsi ona bağlı. Şurada insanlar özellikle yabancı insanlar, yurt dışındaki insanlar rahat buraya gelemiyorlardı. Çünkü geldiği zaman önünü kesiyorlar ya işte vergi vereceksin, sen yurt dışından geliyorsun, insanlar inşaat yapacak, vergi topluyorlar insanlardan köylerde. Yani niceleri vardı böyle. Onun için hiçbir şekilde gelişemedi. Hep terör korkusu hep terör baskını. Yani terörden dolayı hiçbir şey yapılamadı” ifadelerini kullanmıştır. Özellikle son iki yıldır, terörle mücadele operasyonları ile birlikte ilçeye insanların daha rahat geldiklerini, özellikle gençlerin köylerde ve yaylalarda ziyaretlerde bulunduklarını, esnafılık yaptığını ve yazın, gelen kişilerle birlikte maddi olarak güzel kazanç sağladığını beyan etmiştir. Buna dayanarak *“Yani eskiden ekonomiyi de etkiliyordu insan gelmeyince. Çünkü insanlar korkudan gelemiyordu. Ekonomi zaten etkiliyor, beni etkiliyor, seni etkiliyor, diğerini etkiliyor”* ifadelerini kullanmıştır;

“Karakola erzak sevkiyatı yaparken terör mensupları tarafından yolum kesildi. Alıkonuldum. Bizzat yolda ekmek götürürken karakola evet yolumu kestiler. İşte komutan gelecek seninle bir şeyler konuşacak, seni bırakacağız. Beni anayoldan 5-6 km

götürdüler. Sonra aracımı aldılar ve aracı tekrar getirmişler, yola bırakmışlar. Ondan sonra zaten karanlık çöktü. Kimsenin gelip gittiği yok. 14 gün dağda kaldım. O dönemde çok rahatlıkla adamlar istediği gibi her şeyi yapabilirlerdi. Yol kesme, kimlik kontrolü. Düşmana hizmet ediyorsun, bize de hizmet edeceksin dediler. Sonuçta ekmek arabam vardı. 14 gün sonra bıraktılar sonra Tunceli merkeze yakın 5-6 km bir yere bıraktılar beni. Daha sonra 2017’de karakoldan dönerken önümü kestiler. Orada 4-5 saat alıkonuldum. Sonra aracımı yaktılar, beni bıraktılar. Yani o zaman çok rahatlıkla bunları yapabiliyorlardı. Yani şimdi bütün köylerde, her yerde rahat hareket edemiyorduk. Teknoloji bu kadar ileri değildi. Adamlar bu süreçte kendi destekçileri arkalarında, sen buradan adım attığın zaman direk adamlara bildiriyorlar, hareket edemiyorsun”.

Terörün eskiden birçok olumsuz etkisi olduğuna işaret den K9 katılımcısı, yol kesme, gasp, yağma, öldürme, tehdit, işkence gibi olayların terör tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Bu olaylar neticesinde insanların yaylalarına gidemediğini, hayvanlarını çıkaramadığını, yolculuk yapamadıklarını, bir baskı altında olduklarını beyan etmiştir. O zamanlar gündüz 5’ten sonra dışarı çıkamayan halk şimdi rahatça işlerini yapabildiğini, gezebildiğini, özgürce yaşayabildiğini ifade etmiştir.

İlkokulu burada okuduğunu ifade eden K10 katılımcısı sözlerini şöyle aktarmıştır;

“İlkokula kadar buralardaydık. İlkokuldan sonra Ankara’ya gittik. Ancak biz bağlarımızı hiç koparmadık, yaz tatillerinde gene geliyorduk. Şimdi o dönemlerden hatırlıyorum o dönemler biz Tunceli’den Nazımiye’ye gelirken bile yolculuk esnasında tedirgin oluyorduk. Başımıza herhangi bir şey gelecek, terörist yol kesecek bilmem vs. gibi tedirginlikler yaşıyorduk. Ben 38 yaşında biri olarak Tunceli’nin doğal güzelliklerini daha yeni yeni ziyaret edebiliyorum. Eskiden de benim ziyaret edemeyen çok insan vardı. Terörden dolayı gitmeye, görmeye çekinirlerdi. Bunun dışında memuriyetimi de yapmakta zorlanıyordum. Bugün ise, bana göre doğru terör politikaları ile biz artık daha özgürce yaşayabiliyoruz, işlerimizi yapabiliyoruz. Özellikle devletin teknolojisi, İHA’lar ile terörün daha hızlı bittiğini söyleyebilirim”.

Sözlerinin devamında, ailesinin teröre her zaman mesafeli olduğunu ifade eden K10 katılımcısı, babasının devlet görevi esnasında teröristler tarafından görev şehidi olduğunu ifade etmiştir. Kendisinin o dönemlerde ilkokula gittiğini, bu olaydan sonra Ankara'ya taşındıklarını, bu olayla birlikte terörün içyüzünü daha iyi idrak ettiğini ifade etmiştir.

2000'lerde terörün tırmandığını söyleyen K11 katılımcısı ise, yol kapama, bomba, mayınlı tuzak gibi eylemler gerçekleştirdiklerini, bundan dolayı kendilerinin yolculuk yapmakta korktuklarını ifade etmiştir. Kendisinin o dönem sosyal aktivite kapsamında festival ve şenliklere dahi katılamadığını, terör eylemlerinin olabileceği endişesi taşıdıkları için buna izin verilmediğini belirten katılımcı, günümüzde bu sorunların terörle mücadele operasyonları ile çözüme kavuşturulduğunu ifade etmiştir.

İlkokulda okurken okullarının teröristler tarafından yakıldığını aktaran K12 katılımcısı, devlete zarar vermek için eğitim haklarının engellendiğini, okula devam edemediğini beyan etmiştir. Sonraki yıllarda ilçede yatılı okul açıldığını ve oraya bir yıl devam ettiğini ifade etmiştir.

Devamında, Tunceli ili Ovacık ilçesinde aynı dönemlerde yaşadığı bir olayı da aktaran K12 katılımcısı olayla birlikte dönemin terör durumunu şöyle ifade etmiştir;

“93-94'te ben çatışma içinde kaldım. O zamanlar çocuktum. Hiç aklımdan gitmiyor. Teröristler yolu kapatmışlar. Belirli yerlere pusu atılmış. Karakolu basmaya gelmişlerdi. Çatışma çıktı. Biz ineklerle birlikte çatışmanın ortasında kaldık. Çadırlarımız delik deşik oldu. Ölen ineklerimiz oldu. Kendimizi zor kurtardık.”

İnsanların terörle mücadele operasyonları öncesinde terörün baskısı altında olduğunu ifade eden K12 katılımcısı, bazı kişilerin ise iki taraflı çalışıklarına da şahit olduklarını beyan etmiştir. Babasının o dönemlerde köyün değirmeninden sorumlu olduğunu ifade eden katılımcı, değirmenin kapatılması için terör örgütünden sık sık tehditler aldığını ifade etmiş, çatışmalar dolayısıyla da mecburi olarak kapatmıştır. Terörle mücadele operasyonları ile birlikte insanların bu baskıcı ve tehditkâr ortamdan kurtulduğunu beyan etmiştir.

K13 katılımcısı ise bölgede 1990’larda yaşanan huzursuzluğu ve terör ortamını bir olay ile dile getirmiştir. Bitlis’te, 1993 senesinde amcasının terör örgütü mensuplarınca, devletle birlikte çalıştığı için asılarak öldürüldüğünü dile getiren katılımcı, amcasının evine iki el bombasının atılmasıyla yengesinin ve yeğeninin yaralanmasına, görme engelli olmasına neden olduklarını ifade etmiştir. 1995’te babasının ve diğer akrabalarının güvenlik korucusu olduğu dile getiren katılımcı, bu hadisenin yaşanmasından sonra ailede güvenlik korucularının sayıca arttığını beyan etmiştir. Köylerine valilik tarafından güvenlik korucusu başvuruları için liste gönderildiğini ifade eden katılımcı, bu listenin terör mensuplarınca ortadan kaldırılmasıyla köylerinde neredeyse kimsenin korucu olmaya yanaşmadığını ifade eden katılımcı, özellikle terör yandaşlarının vatandaşların içinden ayıklanmasıyla terörün yok olacağını beyan etmiştir.

5.4. TERÖRÜN TIRMANDIĞI DÖNEMLERDE SOSYAL HAYATTA KISITLAMALARLA İLGİLİ BULGULAR

Tablo 5’te Katılımcıların terörün tırmandığı dönemlerde sosyal hayatta kısıtlamalara dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Terörün Tırmandığı Dönemlerde Sosyal Hayatta Kısıtlamalara Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	<i>f</i>
Maddi	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Psikolojik	K1, K2, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K15	10
Sosyal	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Siyasi	K3, K4, K11, K12	4

Tablo 5.’e göre terörün tırmandığı dönemlerde sosyal hayatta daha çok maddi ve sosyal kısıtlamalara maruz kalındığı söylenebilir. Buna göre H1c hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

Terör tarafından infaz edilen vatandaşların halk üzerinde bir korku psikolojisi oluşturduğunu ifade eden K1 katılımcısı bu yüzden halkın devletle birlikte olamadığını,

güçsüz düştüğünü beyan etmiştir. O bölgede teröre karşı gelecek, vatandaşı koruyacak aşiret oluşumları da olmadığından vatandaşın yalnızlaştığını ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları ile birlikte değişen koşullar konusunda K2 katılımcısı ise şu ifadeleri aktarmıştır;

“Şartlar daha güzel oldu. Daha rahatladık, artık bir işe girdiğimiz zaman. Dağa gittiğimiz zaman içimiz kararıyordu bir şey olacak mı, bir şey yaşayacak mıyız? İnsanlar rahat rahat artık yaylalara, pikniğe gezmeye, sosyal yönden aktivitelerini rahat rahat yapabiliyorlar. Hiçbir sıkıntımız yok. Allah'a şükür”.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde, özellikle geceleyin insanların bir yere gitme noktasında çekinceler yaşadıklarını dile getiren K2, devletin bu konudaki çabasını dile getirerek;

“Ben devletimiz var olsun diyorum. Allah razı olsun o SİHA'ları yapanlardan Allah razı olsun. Bakıyorum şu an halkın çoğu terörle mücadeleye ortak beraber katıldılar. Bu devletimizin başarısıdır. Anneler, onların elinden çocuklarını kurtarmaya çalıştı. Bunun sonucu elbette terörle mücadele operasyonları başarılı oldu, olmaya da devam edecek. Herkes tarafını belli etti. Bizim safımız da belli” ifadelerini desteklemiştir. Daha önce örgütün sözde kontrolünde olan bölgelere artık insanların, terörle mücadele operasyonları ile birlikte rahatça gidip gezebildiklerini ifade eden K3 katılımcısı;

“Sosyal hayatını, günlük hayatını yaşayabiliyorlar. Evet şu anda Amanosların her yerine gece saat 12'de bile gidebilirim. Bunu o dönemde kimse diyemezdi. Bırak gece saat 12, gündüz bile gitmeye korkuyordu insanlar...” ifadelerini kullanmıştır.

Terör korkusuyla insanların yayla turizmi yapamadıklarını dile getiren K4 katılımcısı ise;

“Çok güzel doğasıyla çok güzel memba sularıyla, endemik bitkileriyle çok güzel bir yer var. Ama insan diyordu ailemle gideyim, bir kamp yapayım, bilmem ne yapayım

bunu maalesef yapamıyorduk...” ifadelerini kullanmıştır. Bunun yanı sıra sosyal hayatta da aksamalar olduğunu dile getiren K4, bu konularda insanların konuşamadıklarını, muhbir damgası yemekten korktuklarını beyan etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde babasının muhtarlık yaptığını dile getiren K5 katılımcısı ise babasının kamyonu ile köyde gece kalmak istemeyen kişilerin şehre taşındıklarını şöyle ifade etmiştir;

“Gece köy boşalırdı korkudan dolayı. Gündüzleri sabah erkenden köye getirir. Herkes bağına bahçesine giderdi. Bunu yaparken de insanlar hep tedirgindi, acaba başıma bir şey gelir mi, acaba bize de saldırırlar mı diye insanlar hep diken üstündeydi. Yani bir korku endişesi hakimdi. İnsanlar günlük işlerini yapamaz hale geldi. Akşamları zaten kimse kimseye gidemiyordu. Kimse evinden dışarı çıkamıyordu. Yani köyde kalanların yarısı köyde kalıyordu. Can güvenliğinden dolayı çocuklar ve kadınlarımız aşağı indiriliyordu. Kasabaya indiriliyordu, akrabaları yanında kalıyordu. Sadece köyün erkekleri evlerde kalıyordu. Onlar da birbirlerine gidemez haldeydi.”

Günümüzde bu durumun daha iyi olduğunu ifade eden K6 katılımcısı ise terörle mücadele operasyonları bakımından herhangi bir sıkıntının olmadığını, buna karşın iç ve dış operasyonlarla birlikte örgüt mensuplarının tedirginlik yaşadıklarını beyan etmiştir.

Bölgede işyeri açmak gibi işlerde de terör örgütünün sorun yaşattığını ifade eden K7 katılımcısı, işyeri açtırmak için ücret istemek gibi faaliyetlerde bulunduklarını dile getirmiştir. Benzer durumları dile getiren K8 katılımcısı, terörle mücadele operasyonları öncesinde günlük yaşamda yaşadıkları sorunları ve operasyonlar sonrasındaki değişimi şöyle aktarmıştır;

“Günlük yaşamda ben saat 6-7’den sonra iş bittikten sonra beni eşimi alıp da mesela piknik alanlarına gidip oturamıyorduk rahatça. Yolda bile korkuyla yürüyorduk. Benim eşim yanımda benim çocuğum yanımda ama ben çalışıyorum, ekmek veriyorum karakollara. Şuraya buraya gidiyorum acaba bomba patlatacaklar mı? Benim çocuklarım arabanın içinde ben o korkuyla yaşadım. Şimdiye bakıyorum gerçekten çok

güzel. Ben geçen gün aldım eşimi çocukları gittik gece 12'de eve geldim ya şu yolda. Başka zaman olsa hayatta hiçbir zaman bu saatte gitmemiştim”.

K8 katılımcısını destekler nitelikte K9 katılımcısı da “*Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte çevrede bir güven ve huzur ortamı oluştu*”. İfadelerini kullanmıştır. K9 katılımcısı, devamında, o dönemlerde teröristlerin yol kesmesinin, insanlardan bir şeyler istemesinin, mallarına, maddi varlıklarına el koymak istemesinin oluşturduğu tedirginliğin insanları göçe zorladığı ifade etmiştir. İnsanların bu tedirginlikle arazilerini işleyemediğini, özellikle bu bölgede yaygın olan keçi tarımının dahi aksadığını, bunun da ekonomik zarara neden olduğunu beyan etmiştir. Barış süreci döneminde terör örgütü mensuplarının, şahsi araziye zimmetlerine geçirip sözde örgüte ait mezarlık yeri yapmak istediklerini, bu konuda girişimleri olduğunu ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonlar ile birlikte insanların bölgeyi sık sık ziyarete gelebildiklerini ifade eden K11 katılımcısı, bölgenin de buna bağlı olarak olumlu imaj çizdiğini ifade etmiştir. Artık insanların özgüveni tam bir şekilde yazın ve kışın köylerine gidebildiklerini ifade etmiştir.

Terör mensuplarının kendilerini rahatsız etme korkusundan akşam erken saatte uyuduklarını ifade eden K12 katılımcısı, bazen uykuda olduklarında dahi kapılarını çalıp bir şeyler istediklerini ifade etmiştir. *Gece uykuda olduğumuz zamanda kapı çalıyorlardı. Geliyor, güm güm kapıya vururlardı. Kapıyı açın ekmek almaya geldik. Erzak zaten olan da onlar. Köylü umurlarında değil, aç mıdır susuz mudur? Bizim bir torba unumuz vardı. Mesela abim kalktı dedi ki siz bizim sırtımızdan mı geçirmek istiyorsunuz, nedir dedi. Bir torba unumuz var, onu da sizi alıp götürüyorsunuz dedi. Devrim diyorsunuz dedi, milleti soyuyorsunuz”.*

Ağabeyinin terör örgütü tarafından yakalanarak dağa kaçırıldığını ifade eden katılımcı, babasının girişimiyle ağabeyinin serbest bırakıldığını beyan etmiştir. Bazı kişilerin o dönemde kendi isteğiyle, çoğunun ise örgütün kandırmaları ve zor kullanmaları ile dağa çıkarıldığını ifade eden katılımcı, örgüt için çalışan kişilerin bu koordinasyonu sağladıklarını, özellikle psikolojik sorun yaşayan kişilerin seçildiğini, bunların, kin, öfke, intikam gibi kavramlar üzerinden telkin edilmeye çalışıldığını ifade

etmiştir. Kız kardeşinin o dönemde eşinden boşandığını ve psikolojik sorunlar yaşadığını ifade eden katılımcı, bir tanıdıkları tarafından gizlice kız kardeşinin de dağa çıkmak için ikna edilmeye çalışıldığını ifade etmiştir. Kız kardeşinin şikâyeti üzerine müdahale ettiklerini belirten katılımcı, en yakın aileler üzerinden bile bu telkinleri yapabildiklerini beyan etmiştir.

İfadelerinin devamında, terörün eğitim yaşamlarını kısıtladığını dile getiren katılımcı, köyde özgürlüklerinin kısıtlandığını, hayvancılık yapamadıklarını, çatışmalar yüzünden yasaklanan bölgelere gidemedikleri için de ayrıca bir kısıtlanma yaşadıklarını ifade etmiştir.

Köyde üç korucu olarak kişilerle rahat temas edemediklerini dile getiren K13 katılımcısı ise, arama olaylarında ya da herhangi bir asayiş olaylarında evlere gidemediklerini, tehdit edildiklerini, köylerindeki terör yandaşları tarafından kendilerine iyi gözle bakılmadığını ifade etmiştir.

5.5. TERÖRLE MÜCADELE OPERASYONLARININ SOSYAL HAYATA YANSIMALARIYLA İLGİLİ BULGULAR

Tablo 6’da katılımcıların terörle mücadele operasyonlarının sosyal hayata yansımalarına dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Terörle Mücadele Operasyonlarının Sosyal Hayata Yansımalarına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	<i>f</i>
Seyahat	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K14, K15	14
Eğitim	K1, K2, K5, K9, K12, K14, K15	7
Askeri	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
İş	K1, K2, K7, K8, K12, K13	6

Tablo 6’ya göre; terörle mücadele operasyonları ile birlikte en fazla sosyal hayatta seyahat engellerinin ve güvenlik sorunlarının çözüldüğünü dile getirdikleri söylenebilir. Buna göre H1d hipotezi desteklenmiştir.

Bu durumu dile getiren K1 katılımcısı;

“Terörle mücadele operasyonları öncesinde köylüler erkenden evlerine çekildiğinde hangi örgüt mensubunun kapısını çalıp bir şeyler isteyeceğinden endişe duyuyordu. Şimdi istediği gibi arazisini ekip biçiyor, arısını çıkarıyor, huzurlu bir şekilde ekmeğinin peşinde koşabiliyor”.

İfadelerini kullanmıştır. Terörle mücadele operasyonları ile insanların sosyal açıdan serbestçe işlerini yapabildiklerini dile getiren K4 katılımcısı ise;

“Yani insanlar şunu yapıyor, ben bakıyorum yani bir pazara gidiyorsun, efendim şu yaylada yetiştiriyorum. Fasulye getiriyor, eskiden bunu getirmiyordu. Şimdi artık daha rahat üretebiliyor. Daha rahat gidebiliyor. Arkadaşları ile doğa yürüyüşleri yapabiliyor. İnsanlar bir etkileşim içine giremiyordu o zaman. Kimin dost kimin düşman olduğu belli değildi” ifadeleri ile değişimi özetlemiştir.

Bugün, terörle mücadele operasyonları ile insanların gidecekleri bölgelere daha rahat gidebildiklerini ifade eden K4 katılımcısı bu durumu şöyle aktarmıştır;

“Amanoslara ben de rahat gidiyorum. SİHA’lar birebir takip ettiği için elbette ilgili kolluk kuvvetlerine bilgi veriyorsunuz, şu noktaya geliyoruz diye ezbere gitmiyoruz. SİHA’lar olmadan insanlar ihbar yapamıyordu, korkuyorlardı. Ama şimdi daha çok ihbar yapıyor. Mesela bir tanesi erzak çaldığı zaman bilgi verildiği zaman farklı bölgelerde askeri noktaları oldu. Erzak için gönderiyor. SİHA’lar, İHA’lar oraya gidiyor onları tespit ediyor. Yani 3-4 saat sonra diyorum ki artık imha olacaklar ve imha oluyordu”.

Aynı şekilde evlerinde artık güven ve huzur ortamı olduğunu ifade eden K5 katılımcısı ise bu hususu şöyle dile getirmiştir;

“Yani insanlar artık bir yere giderken güvenli gidebiliyor, huzurla gidebiliyor. Yani artık devletimiz çok kararlı bir şekilde bunların üzerine gittiği için bana bir şey olmaz şeklinde gidip gelebiliyor vatandaşlar. Yani eskiye nazaran bir korku atmosferi

hâkim değil artık. Yani eskiden yapamadığımız günlük işlerinin çoğunu şu an yapabiliyoruz. Yaylaya da gidiyoruz, mangalımızı da yapabiliyoruz, günlük işlerimizi de gönül rahatlığıyla yapıyoruz. Artık terör tehdidi terör korkusu kalmadı çok şükür”.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde insanların güvenli ortam bulamadıkları için iş kurmakta zorluk çektiklerini dile getiren K6 katılımcısı; *“Fabrika kurabilirler mesela büyük iş adamları gelip yani daha tam güvenli ortam sağlanmadığı için gelemiyorlar”* ifadelerini kullanarak, terörle mücadele operasyonları ile birlikte tam emin olmaları halinde yatırım yapabileceklerini beyan etmiştir. Katılımcı, beyanatının devamında şunları dile getirmiştir;

“Dışarı çıkmak istersen mesela gece köyde, karanlık çöktü mü evden çıkamıyorsun yani o yönden sıkıntılı yani mesela insanlar iletişim kuramıyor, çok zor oluyor. Mesela şimdi bu terör yanlıları için bir sıkıntı yok tabi mesela. Bu devlet yanlıları için büyük bir sıkıntıdır yani”. Sabah korku içerisinde uyandıklarını dile getiren K7 katılımcısı geziye ya da festivallere terör korkusundan katılamadıklarını ifade etmiştir. İnsanların muhbirlik korkusundan birbirleriyle konuşmaktan dahi çekindiklerini, terörün psikolojik ve sosyal açıdan büyük baskılar oluşturduğunu beyan etmiştir. Terörle mücadele operasyonları ile birlikte bu durumun yok olduğunu, insanların artık devletin şemsiyesi altında, devletin gücünü hissettiklerini ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde çevrenin çatışma durumunu dile getiren K8 katılımcısı bu durumu şöyle aktarmıştır;

“Bence insanlar, helikopter ve uçaklar şu oldu, bu oldu insanlar korkuyla yaşadı. Acaba ne olacak ne oldu yani köyün yakınlarında bu terörist orada benim arkamda onlara mı bir şey oldu. Ama şimdi insanlar korku yaşamıyor. O zaman dere boyları Pülümür vadisi olsun, gidip geldiğim için insanlar orada suyun kenarında, hepsi piknikte. Ailece olsun işte arkadaşlar gelen olsun, rahatlattı insanlar piknik yapmakta”.

Bugün terörün tamamen hayatlarından çıkmasa dahi önemli ölçüde azaldığına işaret eden K9 katılımcı, köylülerden teröristlerin yiyecek ve giysi aldıklarını, bazılarının gönüllü olarak vermesine rağmen köylünün bunlara karşı direndiğini ifade

etmiştir. Günümüzde bu olayların artık yaşanmadığını ifade eden katılımcı, köylünün huzurlu bir yaşam sürdürdüğünü ifade etmiştir.

1997-2000’li yıllara kadar insanların çok tedirgin olduklarını, istedikleri gibi gezmek, piknik yapmak gibi faaliyetlerden mahrum olduğunu ifade etmiştir. Bunun iki nedeni olduğunu ifade eden katılımcı, teröristlerin bölgede olmasının tedirginliğinin, herhangi bir tehdit unsuru olarak algılanması dolayısıyla insanların hareket etmeye çekindiklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte güvenlik güçlerinin, tespit ettikleri terör unsurunu etkisiz hale getirmesi esnasında iki ateş arasında kalacakları korkusu da bu çekincelerini arttırmıştır.

Bu durumu farklı bir açıdan dile getiren K10 katılımcısı ifadelerinin devamında şunları aktarmıştır;

“Olumlu anlamda birçok gelişme var. Yani dediğim gibi hem sosyal hem ekonomik yani sadece şahsım adına söyleyeyim. Hani küçük bir yer olduğu için herkesi tanıyoruz, herkesi biliyoruz. Mesela bu askeri asayiş sağlandıktan sonra insanlar köyüne tarlasına gidebiliyor. Köyünde çok rahatlıkla gezebiliyor. İşte dediğim gibi sosyal anlamda eşini, dostunu, akrabasını alıp piknik yerine gidebiliyor, şelaleye gidebiliyor. Hani sosyal anlamda da çok büyük katkısı var. Bizim onu da söylemekte fayda var. Biraz tembel bir toplumuz aslında, bu köylerdeki tarım alanlarımız falan da tembel olmasak şayet mesela değerlendirilir tarımsal anlamda. Hani ekonomide bir katkı olabilir. Aynı zamanda dışarıdan bu inanç turizmi kapsamında buradaki Alevi inancı açısından önemi var. Onun haricinde işte merkezden, diğer ilçelerden, turizm de hareketlendi. Yaz sezonunda işte Düzgün Baba diye bir türbemiz var. Mesela oraya yaz sezonunda bir gün içerisinde yüzlerce kişi geliyor. Bunun dışında Nazımiye’den işte kurbanlık alıp gidenler var, Pülümür den vs. turizm ekonomisi açısından önemli bunlar”.

Çözüm sürecinde terör açısından büyük sorunlar yaşadıklarını dile getiren K13 katılımcısı, o dönemlerde Bitlis’te köy koruculuğu yaptıkları için tehdit edildiklerini, evden çıkmakta, çarşıya gidip gelmekte sorun yaşadıklarını, tek kişi halinde gezemediklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte çözüm süreci sonrasında devletin güçlü

bir şekilde yapmış olduğu terörle mücadele operasyonların, yaşadıkları terör sorunlarını çözdüğünü beyan eden katılımcı, artık böyle bir tehlikenin kalmadığını, herhangi bir yere gitmede ve herhangi bir toplu iştiraklere katılmada terör riski ile karşılaşmadıklarını ifade etmiştir.

5.6. DEVLETİN UYGULADIĞI TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ ÇEVREDE YAPTIĞI DEĞİŞİMLERLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 7’de katılımcıların devletin uyguladığı terörle mücadele politikasının çevrede yaptığı değişimlere dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Devletin Uyguladığı Terörle Mücadele Politikasının Çevrede Yaptığı Değişimlere Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Sosyal	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K14, K15	15
Psikolojik	K1, K2, K3, K6, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K15	11
Siyasi	K4, K10, K12, K13, K14	5

Tablo 7’ye göre katılımcıların ağırlıklı olarak sosyal değişimleri gözlemledikleri sonucuna varılabilir. Buna göre H1e hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

K1 katılımcısı; milletin şimdi “Allah devletimize zeval vermesin, biz bugüne kadar ne çile çekmişiz, devlet devletliğini gösterdi” dediğini ifade etmiştir. Vatandaşların terörle mücadele operasyonları öncesinde işletme açamadıklarını, hayatlarını rahat sürdüremediklerini, vatandaşların, jandarma ifadeye çağırdığında dahi, ajan damgası yememek için ifadeye gitmediğini beyan etmiştir. *O dönemlerde askere selam bile vermeye çekinirlerdi vatandaşlar. Onu öğrenen terör yandaşları o kişinin düğününe, cenazesine gitmeyip onu toplumdan dışlardı...*

Son 10 yılda terörle mücadele operasyonlarının devam ettiğini, günümüzde ise çok etkin olduğunu belirten K3 katılımcısı;

“Güvenlik güçlerinin bu işin peşini bırakmadan halk farkına varıyor artık yavaş yavaş, bu da halkı cesaretlendirdi. Bu bitecek diye sürekli bekleniyor. Halk güvenlik güçlerine güvenilir olarak bakıyor ve halk da yardımcı oluyor. Zaten bir şey gördüğünde duyduğunda bu işi devletin çözeceğinin farkında artık. Halk her türlü desteğini veriyor, artık güven tazelendi”. İfadeleri ile halkın artık devletin yanlarında olduğunu hissettiklerini, bu konuda devlet ve halk arasında güvenin oluştuğunu ifade etmiştir. Köylerdeki komşuluk ilişkilerinin terörle birlikte zayıfladığını dile getiren K5 katılımcısı terörle mücadele operasyonları ile birlikte artık birbirlerine rahatlıkla gidip gelebildiğini ifade etmiştir. Beyanatının devamında;

“Zeytin Dalı Harekâtı öncesinde Suriye’den terör geçişlerinin mağdurları bu harekâtta sonra herhalde biraz daha rahatladı, günlük işlerini yapar hale geldi... Yaylarımıza gidip gelebiliyoruz Amanosların her noktasına gidip gelebiliyoruz. Eskiden Amanosların eteğine bile çıkamazdık. Yani bize zarar verir ya da yanımızdaki insanlara zarar verir korkusuyla yaşıyorduk. Şimdi Allah'a çok şükür böyle bir korkumuz kalmadı. Yani doğal güzellikleri, oradaki güzellikleri, hepsini görür olduk, yaşar olduk. Bu çok önemli bir gelişme”... Sözlere ile terörle mücadele operasyonlarının turizm için önemli bir değer olduğuna işaret etmiştir. Terörle mücadele operasyonları öncesinde terörün çevre önemli ölçüde değişiklik yaptığını dair izlenimlerini paylaşmış, devletin ve askerin yanında olan halkın terörle mücadele operasyonları öncesinde yaşadıkları sıkıntıyı dile getirmiştir.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde, PKK terör örgütü mensupları ve yandaşlarının, seçim çalışmalarını sabote ettiğini, tehditle istedikleri kişinin seçilmesini sağlama gibi uygulamalar yaptıklarını, oy kullanma özgürlüğünün ellerinden alınmasının, halk için önemli bir sorun oluşturduğunu ifade eden K7 katılımcısı, buna bağlı yatırımların baltalanması ve terörün finanse edilmesi gibi sorunların da oluştuğuna işaret ederek terörle mücadele operasyonları ile birlikte bu tür eylemlere kalkışma risklerinin azaldığını ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları öncesinde halkın büyük çoğunluğunun terörün gerçek yüzünü göremediği veya korktuğu için terör yanlısı olduğunu dile getiren K8

katılımcısı ise, terörle mücadele operasyonları ile bu bakış açısının değiştiğini, artık onların büyük çoğunluğunun devletin yanında olduğunu ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları ile devletin arkalarında olduğunu hisseden halkın özgüveninin arttığını ifade eden K11 katılımcısı, artık düşüncelerini özgürce dile getirebildiklerini, teröre karşı birlik olup mağduriyetlerini savunabildiklerini, örgütün kaçırdığı çocukları için mücadele edebildiklerini beyan etmiştir.

Terörle mücadele operasyonları ile birlikte insanların kendilerini daha iyi ifade edebildiğini beyan eden K12 katılımcısı, halkın devletle birlikte daha sağlıklı ilişki içerisinde olabildiğini ifade etmiştir. Özellikle terörle mücadele operasyonlarından önce karakol ile herhangi bir bağı olan kişilerin ajan ilan edildiğini ifade eden katılımcı, artık bu bakış açısının, terörün azalması ile birlikte yıkıldığını beyan etmiştir.

Çözüm sürecinde terör örgütünün tehdidi, psikolojik baskısı ve telkini ile örgütün yanında olan vatandaşların şimdi bu pişmanlıklarını dile getirdiklerini ifade eden K13 katılımcısı, devletin artık güçlü olduğunu, terör örgütü mensuplarının topluma karşı yaptığı bu eylemleri artık gerçekleştiremediklerini beyan etmiştir. Çözüm sürecinde ve önceki dönemlerde terör örgütünün vatandaşları, devletle herhangi bir ilişkilerinin olmaması konusunda tehdit ve telkin ettiğini ifade eden K13 katılımcısı, herhangi bir sorunları olduklarında, mahkeme, karakol gibi devletin kapısına gitmemelerini, bu sorunlarını örgütle paylaşmaları gerektiğini söylediklerini ancak terörle mücadele operasyonları sayesinde bu sorunların ortadan kalktığını dile getirmiştir.

5.7. ÇEVRENİN GÜVENLİK GÜÇLERİNE BAKIŞI İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 8’de katılımcıların çevrenin güvenlik güçlerine bakışına dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Çevrenin Güvenlik Güçlerine Bakışına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Halkla iç içe	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10, K12, K13, K14, K15	14
Korumacı	K1, K2, K6, K7, K8, K11, K12, K13, K14	9
Manevi açıdan güçlü	K1, K2, K5, K7, K8, K10, K13	7

Tablo 8.'e göre; katılımcılar ağırlıklı olarak güvenlik güçlerinin halkla iç içe bir tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir. Buna göre H1f hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

1990'larda yaşanan süreçteki politikalar yüzünden devletine küsen, özellikle o dönemin insanı için terörle mücadele operasyonlar ile birlikte devletiyle barışık olmasının biraz zaman alacağını ifade eden K1 katılımcısı, özellikle gençlerin terörle mücadele operasyonlar ile birlikte güvenlik güçleriyle iç içe kaynaşmaları, birlikte sosyal faaliyetlerde bulunmaları gibi güzel gelişmelerin yaşandığına dikkat çekmiştir.

Güvenlik güçlerine bakış açısıyla ilgili düşüncelerini dile getiren K4 katılımcısı, onların sayesinde suç olaylarının azaldığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda sözlerine şöyle devam etmiştir;

“Güvenlik güçlerine bakış her zaman için iyi, çünkü niye dersin 2008’de günlük bir operasyon oldu. Hacılar bölgesinde 16 gün boyunca tabldot yedirmediler askere. Halk yemek yaptı, köylüler yaptı sırayla. İkinci hususta en önemli şey Zeytin Dalında Türkiye bütün Hassa’ya akın etti. Yoksa bir baktığımız zaman doğuda öyle bulamıyorsun, ya askeri görüyor, askerden başka kimseyi göremiyor. Her gün işte yoğun ilgi falan diye Hassa bir nevi Hassa”. Buna göre bölge halkının iç ve dış terörle mücadele operasyonlarını yüksek oranda desteklediğini ifade eden K4, buna bağlı olarak güvenlik güçleri ile halkın arasında da manevi bir birliktelik hasıl olduğunu dile getirmiştir.

Aynı şekilde K5 katılımcısı da ilçenin her daim devletinin ve güvenlik güçlerinin yanında olduklarını ifade etmiştir. Devamında ise sözlerine şöyle devam etmiştir;

“...Yani tarihten beridir vatanını, bayrağını, askerini, polisini seven bir memleket, yani sevgide hiçbir zaman eksilme olmamıştır. Tam tersi zaten bölgemizde yaşanan Zeytin Dalı Harekâtı vardı. Orada Hassalılar ne kadar vatansever olduğunu tüm Türkiye görmüş oldu.

Bu durumu destekler nitelikte ifadeler kullanan K7 katılımcısı;

“Şu anda güvenlik güçlerine anne baba gözüyle bakıyorum. Şöyle deyim artık büyükler den mi kaynaklanıyor? Böyle mi yaptın diye onu bilmiyorum. Bugün millete karşı çok şefkatli davranıyor. Çok sorunun yıla göre bakıyorsun artık her yerde operasyon yapıp halkı rahatsız edeni alıyorlar, ediyorlar. Bu terörle mücadele operasyonları güvenlik güçlerine bakışı etkiledi mi? Nasıl etkiler? Bence %80 etkiledi. Yani gidip derdini anlatabiliyor. Sana korkma. Çekinmedi. Eskiden konuşmıyordum, bizi karakola gir çık gören oluyordu. Ya bu adam karakola girdi. Bunu akşam getirelim. Kim diyor bunu götürelim PKK yanlısı. Bilgi veriyordu. Filan kez karakoldan çıktı. O karakoldan çıktı. Bu ajan. Götürelim. Şu anda öyle yok, köye gidiyor, çayını içiyor, sohbetini ediyor, diyalog içindeler. Askerle kolluk güçlerinin komutanı. Milletle iç içe sağlık çok güzel. İnşallah devam eder”. İfadeleri ile terörle mücadele operasyonlarının bölge insanının devletle irtibatını daha sıkı sağladığı söylenebilir.

Terörle mücadele operasyonlarından önce askeri personelle köylünün irtibatının olmadığını dile getiren K8 katılımcısı;

“Bundan beş yıl önce komutan köye gelse, köy muhtarı ve üç beş kişi dışında komutanın yanında kimse bulunmazdı. Şimdi ise köyün insanları çok ilgi gösteriyorlar askerle...” ifadeleri ile Tunceli insanının teröre hiçbir zaman destek vermediğini beyan eden katılımcı, destek verenlerin de korkudan verdiğini ifade etmiştir.

Bu doğrultuda, güvenlik güçlerine karşı eskiye göre daha olumlu bir bakış olduğunu ifade eden K9 katılımcısı, yine de bu bakışın daha olumlu olabileceğini beyan etmiştir. Bazı kesimlerin çatışma yerine masaya oturup bu işi masada çözmek gerektiğini savunurken bazılarının terörle mücadele operasyonlarının olumlu olduğunu, desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Terörle mücadele operasyonlarına toplumun güvenlik güçlerine bakışı ile ilgili durumu dile getiren K11 katılımcısı şöyle aktarmıştır;

“Terörle mücadele operasyonlarının öncesinde insanların, özellikle terör korkusundan askeri personellerine bakışı farklıydı. Onların yanında durmaktan, onlarla konuşmaktan korkarlardı. Şimdi ise benim oturduğum mahallede birçok uzman personel

oturmakta. İnsanlarla iç içe yaşamaktalar. İnsanların bakışları artık eskisi gibi olumsuz değil onlara karşı. Çünkü terör korkusu ortadan kalktı. Artık insanlar onlara rahatça ilgi gösterebilmekteler”.

Eski yıllara göre güvenlik güçlerine bakışın olumlu yönde değiştiğini dile getiren K13 katılımcısı, bu durumun iki şekilde olduğunu ifade etmiştir. Terör örgütü sempatanlarının bu süreçte devlete bakışının çok değişmediğini dile getiren katılımcı bir şekilde politik bakış olarak ya da telkinle devlet

5.8. TERÖR KORKUSUNUN DEĞİŞİMİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 9’da katılımcıların terör korkusunun değişimine dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Terör Korkusunun Değişimine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Kısmen var	K7, K9, K10	3
Var	K3, K12	2
Yok	K1, K2, K4, K5, K6, K8, K11, K13, K14, K15	10

Tablo 9.’a göre katılımcıların büyük oranda, halkın terör korkusunun olmadığını ifade ettiği söylenebilir. Buna göre H1g hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

K1 katılımcısı; *“Artık insanların çok azının terör korkusu var. Onların da bir kısmı geçmişten gelen korku psikolojisiyle, yine bizi kaçırlar, yine tehdit ederler, ailemize zarar verirler düşüncesiyle çekimser davranmaktadırlar”.* İfadeleri ile terör korkusunun terörle mücadele operasyonları ile birlikte bitme noktasına geldiğini beyan etmiştir.

Çevrede insanların terör korkusunun önceki yıllara göre şu anda kalmadığını ifade eden K3 katılımcısı ise, sözlerinin devamında;

“Önceden vardı ve mesela İHA’lar, SİHA’lar çıkmadan önce yani halk şunu diyebiliyor ya isterse buraya bile gelir terör diyebiliyordu ama şu anda diyemiyor. Halk artık bunu biliyor. Diyor ki artık olduğu yerden çıkıyor. Buraya nasıl gelecek. Önceden yani bu çözüm süreci veya doksanlı yılların işte bu köy baskınlarına göre bakarsak, o zaman şu dönemde terör korkusu kalmadı”. İfadeleri ile terör korkusunun artık kalmadığı beyan etmiştir.

K5 katılımcısı ise; *“Yani gönül rahatlığıyla hani korku endişe ortamı kalktı ortadan Allah’a çok şükür”* ifadeleri ile terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte terör korkusunun kalmadığını beyan etmiştir. Geçmişin izlerini silmenin kolay olmadığını dile getiren katılımcı, insanların yine yalnız kaldıklarında tedirginliklerinin devam ettiğini dile getirerek terör korkusunun da neredeyse bittiğini ifade etmiştir.

2014-2015 dönemlerinde terör korkusunun toplum nezdinde büyük ölçüde hissedildiğini dile getiren K6 katılımcısı gündüzleri da halkın terör mensuplarınca rahatsız edildiğini ifade etmiştir. Bu süreçte bu terör örgütü mensuplarının sahaya inerek güç gösterisinde bulunduğunu beyan eden K6 katılımcısı sözlerine şöyle devam etmiştir;

“Doğu ve Güneydoğu’da her köyde mesela kendi güvendiği adamlarının adına köy komisyonları kuruldu. Bu köy komisyonları ile bunların başkanları seçildi ve gıyabında mesela sözde devletin mahkemelerine şuyuna buyuna kimse gitmeyecek. Yani bir vatandaşın sorunu olursa bize geleceksiniz. Tabii şikayetini oraya bildiren bizim köydeki temsilcilerimiz bunlardı. Bunlara geleceksin. Köyde seçtiği adamları yani. Haber salıyorlar bunlara tabi ki bunların haberleşmede özel görüşme kanalları var. O dönemde bunlara giden vatandaş çok oldu. Mesela bir adam suçlu onlara göre tabi suçlu bulundun mu, para veriyor yani diyor sen ceza alırsın bu kadar para vereceksin. Paranın bir miktarı orada komisyon üyelerine gidiyor, diğeri örgüte gidiyordu. Köyde seçilen komisyon üyeleri, ondan sonra örgüt mensuplarına aktarılıyordu. Bunlar dışında işkence, dövme gibi cezalar da oluyordu. Bazen bize bir eleman vereceksiniz, bizde cezayı indireceğiz. Veya para cezası vereceksin ya da oğlunu vereceksin denilebiliyordu”. Buna göre K6 katılımcısı terörle mücadele operasyonları öncesinde terör örgütünün halk üzerinde illegal bir yapılanma oluşturarak kendi kurallarına göre

halkı mahkeme ettiğini, cezalandırdığını, infaz ettiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda, halkın bu durum karşısında çaresiz kaldığı, terörle mücadele operasyonları ile birlikte devletin kollarına sığındıkları ve terör korkusunun ortadan kalktığı söylenebilir.

Bu durumu farklı açıdan dile getiren K7 katılımcısı ise terör korkusunun kısmen de olsa var olduğunu, bu korkunun temelinde terörün, terörle mücadele operasyonları öncesindeki gibi güçleneceği endişenden kaynaklandığını dile getirerek sözlerini şöyle devam ettirmiştir;

“Önceden öyle bir korku var. Şu anda bakarsan yani terör korkusu yok böyle yok da bana sorsan ben şunu derim acaba güçlenir mi yine yoksa biter mi? Bitse biz rahata kavuşur muyuz, biter mi yani her şey biter mi? Bir rüya gibi geldi eskiye kıyasla eskiden çok muydu korku hocam evde oturamıyorum gelir seni evinden çıkarıp götürüyor ve çok da örnekleri var evinden çıkarıp götürdüğü. İnfaz ettikleri çok vatandaş var. O zaman korkup biraz şu anda yok. Şu anda alo evimin de bir şahıs var. Ardından devlet güçleri orada”.

Dedesinin terör korkusu yüzünden 400 hayvanını satarak ilçeye yerleştiğini beyan eden K8 katılımcısı ise, günümüzde bu korkunun terörün bitme noktasına gelmesiyle birlikte neredeyse yok olduğunu ifade etmiştir. Artık eskiye göre terör korkusunun azaldığını ifade eden K9 katılımcısı da, operasyonların durmasıyla ileriye doğru yine dağa çıkışın olabileceğini ifade etmiştir. Devletin teknolojik harp uygulamalarının büyük başarıya sağladığını ifade eden katılımcı, bu şekilde terörle daha sağlıklı mücadele edilebileceğini ifade etmiştir. Özellikle 90’lı yıllarda ve 2000’lerin başlarında çeşitli nedenlerle terör sempatzanı olan kişilerin çok olduğunu, bunların yanında mağdur olanların da çok olduğunu ifade eden K10 katılımcı günümüzde artık terör sempatzanlarının çok az olduğunu, özellikle terörden mağdur olan insanların terörle mücadele operasyonları ile birlikte devletle daha yakın durduklarını, devletin yanlarında olduklarını düşündüklerini ifade etmiştir. İnsanların terörden korkmalarının gayet normal olduğunu ifade eden K10 katılımcı, bu durumun artık büyük oranda kırıldığını fakat tam olarak da bitmediğini beyan etmiştir.

K12 katılımcısı ise, terörle mücadele operasyonlarından önce, terör örgütünün, halkın devletin yanında olmasını, ajanlıkla damgaladıklarını ifade etmiştir. Baskı ve korkunun artık halk tarafından da son raddeye geldiğini ifade eden katılımcı, halkın terör örgütünden kurtulmanın çaresizliği içinde olduğunu, terörle mücadele operasyonları ile birlikte ise devletten bu gücü alarak örgütle tüm bağlarını kestiklerini ifade etmiştir. *Ben bir korucu olarak terörle mücadele operasyonları öncesinde köyde kalamazdım. Şimdi ise rahatça kalabiliyorum. Yine de bazı kişiler var. Terörle mücadele operasyonlarına tepkili bakan, onlar da safını belli ediyor zaten. Artık devletin kararlı politikası insanları terör belasından uzaklaştırdı. Terörle mücadele operasyonları öncesinde terör tarafından, henüz genç yaşta dağa kaçırılan, örgüte katılan gençler dolayısıyla da halkın çok zor günler yaşadığını belirten katılımcı, bunların üzerinden insanlara siyasi baskı da kurulduğunu, oy kullanma haklarının gasp edildiğini, rahatça istedikleri siyasi partiye oylarını kullanamadıklarını beyan etmiştir. Terörle mücadele operasyonları ile birlikte artık insanların bu duruma tepki gösterebildiklerini, kendilerini özgürce ifade edebildiklerini söylemiştir.*

K13 katılımcısı, özellikle 93-94 dönemlerinde etkisini gösteren terör örgütünün 2010'lardan sonra da bu etkisinin devam ettiğini, günümüzde ise devletin gücünü göstermesi ve terörle mücadelede kararlılığı dolayısıyla terör örgütünün etkisinin neredeyse kalmadığını ifade etmiştir.

5.9. GÜVENLİK GÜÇLERİNİN SURİYE'DE VE IRAK'TA YAPTIĞI OPERASYONLARIN YANSIMALARIYLA İLGİLİ BULGULAR

Tablo 10'da katılımcıların güvenlik güçlerinin Suriye'de ve Irak'ta yaptığı operasyonların yansımalarına dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Suriye'de ve Irak'ta Yaptığı Operasyonların Yansımalarına Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	f
Geç kalınmış	K4, K5, K6, K8, K15	6
Olmalıydı	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K11, K14, K15	12
Güçlendirilmeli	K1, K6, K8, K14, K15	5
Olmamalıydı	K10, K13	2

Tablo 10.'a göre katılımcıların ağırlıklı olarak Suriye ve Irak'a yapılan terörle mücadele operasyonlarının olması gerektiğini savundukları söylenebilir. Buna göre H1h hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

Yurdun dışında yapılan operasyonların da toplum nezdinde olumlu etkilerinin olduğuna işaret eden K1 katılımcısı, en önemlisi devletin gücünün vatandaş tarafından görüldüğüne dikkat çekmiştir.

Benzer görüşlere sahip K2 katılımcısı, operasyonlara destek verdiklerini ifade ederek bu hususu şöyle dile getirmiştir;

“Şimdi benim çevremde de bu operasyonlara biz destek veriyoruz. Allah devletimize zarar vermesin. Sınır ötesinde olanlara özellikle sınır ötesinde bugüne kadar bizim ülkemizdeki polisimizi, askerimizi şehit edip geri sınırın ötesine kaçıyorlardı, gidiyorlardı. Kimse bir şey yapamıyordu ama şimdi devletimiz sağ olsun. Gittiği yerin inine kadara giriyor ve onları ininde yok ediyor”. Halkın; “Devlet isterse başarır, Suriye bizden güçlü değil, Irak bizden güçlü değil, Amerika bizden güçlü değil, biz mücadele edersek oluyormuş, bunu başarmışız” diye terörle mücadele operasyonlarına inandıklarını dile getiren K3 katılımcısı, operasyonların daha önceden başlaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu düşüncenin devamında ise, terör korkusunun devletin etki mekanizmasının çalışması ile yok olacağını dile getiren katılımcı, sözlerine şöyle devam etmiştir;

“Şimdi biz dünyada Ortadoğu da çok önemli kritik bir bölgeye sahibiz. Türkiye kritik bir bölgede Ortadoğu zaten karışık bir yer terörün en çok nemalandığı yer Ortadoğu. Bizim biraz geç kalınmış. 20 yıl önce bizim orada olmamız lazımdı. Şimdi bakıyorsun, biz burada ülkemizin içerisinde Amanoslar 'da veya Çukurca, Hakkâri ve Şırnak'ta operasyonlar yapıyor, teröristleri etkisiz hale getiriyor ama yurtdışından takmıyor yine takviye geliyor yerlerine. Bataklığı kökünde kurutmazsan olmuyor, bu iş tükenmiyor”.

Bu çerçevede K3, yurt içinde terörün azalmadığı takdirde Kandil üzerinden Amanoslara, oradan da Türkiye'ye geçen terör örgütü mensuplarının 2018 Zeytin Dalı

Harekâtı başlayana kadar bu durumun devam ettiğini dile getirmiştir. *Devamında* ise şunları aktarmıştır;

“Amanoslara Afrin'de sürekli örgüt tahliyesi geçişi oluyor. Geçiş vardı, sürekli vardı. Orada azaldıkça buraya adamlar geçiyordu. Hatta yakalayan arkadaşın bir tanesi de bu paramotorla geçen biri. Burada zaten paramotorla geçtikleri için kendi aralarında sorun yaşayıp işte kaçmaya çalışırken yakaladı arkadaşlar. Zaten gelmek istediklerinde de artık sınırda kontrolümüz altında, her türlü önlemi alabiliyoruz”.

Suriye ve Irak'ta Türkiye'nin kontrolünün çok daha öncesinde olması gerektiğini savunan K3 katılımcısı;

Biz terörle mücadele ederken, işgalci değiliz de örgüt geçişini engellemek için biz sınır hattındaki bölgeleri kontrol altına alsaydık şimdi bu terör bitmişti. Bu hareketler Libya, Irak, Suriye hareketlerini halk olumlu değerlendiriyor. Yani burada olmamız gerektiğini düşünüyor. Ondan dolayı burada olmamız devletin artık gücünü gösterdiğini ifade etmektedir. Şuan bakıyorsun kıtalar ötesinden, ancak Amerika gelir başka bir ülkeye operasyon yapardı veya Rusya'ya büyük devletler bunlar yapabilir diye düşünüürken şuan bakıyorsun, Türkiye bugün Afrika ya da Ortadoğu ülkeleri Suriye, İran, Irak oralara bile Libya'ya bile, savaşın seyrini değiştiren bir konuma geldi. Biz devletimiz için bir süper güç olacak bu bölgeye hâkim olacak Amerika, milyonlarca kilometre öteden gelip de bizim sağımıza solumuza hükmedemez. Biz varken buraya biz hükmedeceğiz”. İfadeleri ile bunun önemine vurgu yapmıştır. Aynı çerçevede, devletin, bu işin üstesinden geleceğine inançlarının tam olduğunu belirten K4 katılımcısı; “Şimdi bir söz var, olmadığın yerde yoksun.” İfadesiyle, her ne kadar Türkiye'de içeride terörü bitirsin de kaynağı dışarıda olduğu için zamanla filizlendiğini ifade etmiştir. Yerinde gidilip operasyon yapılarak bataklığın kurutulduğunu ifade etmiştir. Güvenlik güçlerinin halkın içinde görev yaptıklarını dile getiren K4, bunu neticesinde yapılan operasyonların da anlam kazandığını ifade etmiştir. Sözlerinin devamında ise yurtdışı operasyonları için şu ifadeleri kullanmıştır;

“Mesela Zeytin Dalına bir bayan geldi dedi ki ilk gün 6 gün yağmur yağıyordu. Dedi ki, Allah'a dua ediyorum, keşke yağmur yağmasın size. Askerlerimiz daha çok

zafere ulaşsın, biz gerekirse dedi toprak yalayıp karnımızı doyuralım dedi, ürünümüzü olmasın dedi. O beni çok duygulandırmıştı”.

Benzer görüşte yurtdışı operasyonlarını destekleyen K5 katılımcısı, vatandaşların da bu durumdan memnun olduklarını dile getirerek devletin buradaki taktığının eskisi gibi olmadığını ifade etmiştir. Sözlerinin devamında ise bu hususu şöyle dile getirmiştir;

“Bu taktik bekle gör taktiği değil, gidip ininde bulup terörü yok etmek, en mantıklısı. Tabi ki sınırlarımızın güvenliği her şeyden önemlidir. Çünkü sınır namustur. Sınırlarımızı askeri içinde alıp yani yurt dışında yaşayan insanlarımızın ya da oradaki Müslüman kardeşlerimizin can ve mal güvenliğini sağlamak bizim her şeyden önce insani görevimizdir. Bunu çok güzel bir şekilde yerine getirdiğimiz için hepimiz son derece mutluyuz. Bu anlamda eskiden bir Amerika kıtalar ötesinden gelir, bir ülkeye müdahale eder veya Rusya müdahale eder. Şimdi bakıyorsun Türkiye sahada bende varım diyor. Her ülkeye adım atar hale geldik”. İfadeleri ile “Zeytinalı harekâtının olması ile Suriye’den terör geçişlerinin durduğu” ifadesinde vurguladığı beyanını desteklemiştir.

K8 katılımcısı ise, eskiden devletin terörle mücadele operasyonları maksadıyla ülke dışına kısa süreli giriş çıkışlarının olduğunu, uzun süreli operasyonların olmadığını ifade etmiştir. Bugün ise artık uzun süreli operasyonlar yapıldığını ve bunun olumlu yansımalarının olduğunu belirterek uzun süreli operasyonların yapılabilmesi için devletin güçlü olması gerektiğini, bugün ise o gücün devlette mevcut olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ülke dışındaki operasyonların ülke dışından ülkeye geçiş yapan terör odaklarının geçiş yapmadan önce etkisiz hale getirilmesi açısından önemli olacağını vurgulamıştır.

K9 katılımcısı, köylülerden kimisi yurtdışı operasyonlarının olumlu, yerinde, örgütle baş etmek için gerekli olduğunu düşünürken kimisi, iç meselelerin hallolmadan dış meselelerle uğraşılması gerektiğini ifade etmiştir.

Güvenlik güçlerinin ülke dışındaki operasyonlarının devletin büyüklüğü açısından gurur verici olmasını dile getiren K10 katılımcısı, bunun yanında askerin orada

yaşayacağı sıkıntıları ve şehit olma riskini düşünerek çok doğru olmadığını ifade etmiştir. Toplumsal huzurun sağlanmasında, terörle mücadele operasyonlarının daha çok ülke içerisinde yapılan operasyonların etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Özellikle insanların oralarda özgürce yaşamalarına olanak sağlaması açısından olumlu olduğunu ifade eden K11 katılımcısı, yurtdışı operasyonlarının devletçe olumlu etkiler gösterdiğini beyan etmiştir.

Terörle mücadele operasyonlarının ülke dışında da yapılmasını destekleyen K12 katılımcısı, terörün ülke dışında kökünün temizlenmesi ile daha kalıcı bir mücadele olabileceğini ifade etmiştir. Güvenlik güçlerinin yurtdışındaki operasyonlarının toplum üzerinden büyük etki yapmayacağını ifade eden K13 katılımcısı, bunun yerine yurtiçindeki terörle mücadele operasyonlarına ağırlık vermesinin daha olumlu olacağını dile getirmiştir.

5.10. GÜVENLİK GÜÇLERİNİN ASKER VE SİVİL HALKIN BİRLİKTELİĞİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 11’de katılımcıların güvenlik güçlerinin asker ve sivil halkın birlikteliğine dair elde edilen kodlar ve değişkenler verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Asker ve Sivil Halkın Birlikteliğine Dair Elde Edilen Kodlar ve Değişkenler

Değişkenler	Kodlar	<i>f</i>
Düşük	K1, K9	2
Orta	K4, K8, K13	3
Yüksek	K2, K3, K5, K6, K7, K10, K11, K12, K14, K15	10

Tablo 11. incelendiğinde; katılımcıların büyük oranda güvenlik güçlerinin asker ve sivil halkın birlikteliğinin güçlü olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre H11 hipotezi desteklenmiştir. Bu durum katılımcılar nezdinde değerlendirildiğinde;

K1 katılımcısı, terörle mücadele operasyonları ile birlikte artık iyi bir sivil asker birlikteliğinin sağlandığını ifade etmiştir. Bu durumu şöyle dile getirmiştir;

“Şimdi eskiye göre çok iyi durumdayız. Yine %40 diyebileceğim bazı kesimler güvenlik güçleri ile çok barışık değil ama bu sürecin böyle devam etmesiyle onların da devletin yanında olacağından şüphem yok”.

Benzer düşünce ile güvenlik güçlerine bakışın çok iyi durumda olduğunu ifade eden K2 katılımcısı ise;

“Ben devletimi, askerimi, polisimi, korucularımızı seven birisiyim. Son yıllarda olumlu bakış açısı arttı. Daha önce biz bu bölgede yaşadığımız için bazı şeyler görüyorduk. Biz askerden de korkuyorduk o dönem. Ama şimdi Allah razı olsun gelenlerden bir sıkıntımız olduğunda bile telefon açtığımızda bile ilk önce onlar koşuyorlar”. İfadeleri doğrultusunda, terörle mücadele operasyonları ile birlikte güvenlik güçlerinin köylünün yardımına koştukları, onlarla sağlıklı diyalog içinde bulunduklarını dile getirmiştir. Bu hususta başından geçen bir olayı aktaran K2 katılımcısı;

“Bundan 3 veya 4 sene önce tahmin ediyorum. Askerinin konuşlandığı, gözetleme yaptığı yerde bombaya denk geldik. Komutanımıza giderek bunun yerini gösterdik. Onlarda bomba uzmanlarını alarak bu bölgeye gidip onu imha ettiler. Rus yapımı patlayıcıydı ve komutan boynumuza sarıldı siz dedi 7-8 askerin hayatını kurtardınız. Keşke her vatandaşımız sizin gibi duyarlı olsa...” İfadeleri ile minnetlerini dile getirmiştir.

Beyanatının devamında, terörle mücadele operasyonları sayesinde insanların işlerini yapar hale geldiğini dile getiren K2 katılımcısı, sivil asker birlikteliği hakkında sözlerine şöyle devam etmiştir;

“Bunlar bizim askerimizin, polisimizin elbette sayesinde askerle olan birliktelik, güven arttı. Asker ile sivil toplum daha kaynaştı. Bana dese ki ben şimdi operasyona gidiyorum, sen yöreyi biliyorsun, şu bölgeyi biliyorsun gelir misin, hiç sıkıntı etmeden evet derim, hemen geliyorum hazırım. Eski dönemde biraz tereddüt ederdim. Çünkü kimin ne olduğunu bilmiyordum. Bu yapılan terörle mücadele operasyonları insanlarla olan birlikteliği bütünleşmeyi arttırdı”.

Aynı şekilde 2015'ten sonra devletin terör örgütlerine karşı büyük değişim geçirdiğini kaydeden K3 katılımcısı, halkın artık terörle mücadele operasyonları ile birlikte güvenlik güçlerine destek verdiğini ifade etmiştir. Sözlerinin devamında ise;

“Devletimizin doğru bir karar aldığıın, işte askerimizin halkın bütünlüğünü korumak adına can verdiğini, şehit olduğunun farkında. Bu terörle mücadele operasyonları böyle devam etmeli. Bunlar devam ederse insanların sosyal hayatında değişimler olur. Mesela halk her zaman güvende olduğunu hissetmek ister. Orada işte Türk askerinin olduğunu, oranın güvenli olduğunu, oraya rahatça gidip gelebileceğini bilir”. İfadeleri ile terörle mücadele operasyonlarının sekteye uğramaması gerektiğini savunmuştur. Beyanatının devamında devlete güvendiklerini dile getiren K3 bu doğrultuda güvenlik güçlerinin de yanında olduğunu, dernek olarak da bu konuda devletin desteğini aldıklarını dile getirerek sözlerini şöyle sürdürmüştür;

“Biz dernek olarak da aileler bize geldiklerinde bir sıkıntıları olduğunda biz çözebiliyorsak çözüyoruz zaten kendimiz çözebiliyoruz, çözemiyorsak da kaymakamlara, jandarma bölgesinde olanlara, jandarma karakollarına, komutanlarımızla irtibata geçiyoruz. Bu işle uğraşmak, gönüllülük işi biraz, yani tamamen bu senin için böyle şehit gazi aileleri ile ilgilenmek gurur kaynağı. Ben severek yapıyorum. Bu işi maddiyatla yapılacak bir iş değil. Yani manevi olarak daha öne ön planda, yani içimizden gelerek bugün her sağlam kişi bir engelli adaydır. Evet doğru bir gün Allah göstermesin şehit olsak, bu şekilde bana da kendime de böyle yardımcı olunmasını isterdim. Ben bildiğim kadar hâkim olduğum kadar elimden gelen her şeyi yapıyorum. Gerekirse bakana bile giderim. Bu işi severek isteyerek yapıyorum. Yeter ki yani ben onun iyi bir niyette olduğunu ona yardıma muhtaç olduğunu, o işe ihtiyacı olduğunu yeter ki bileyim onu. Yani menfaati çıkarı değil de gerçekten ihtiyacı varsa elimizden gelen her şeyi yapıyoruz”.

Halkın, genci, yaşlısı, okumuşu, okumamış ile daha bilinçli olduğunu dile getiren K4 katılımcısı devamında;

“Yani yaşlı insan da biliyor, okumamış insan da olabiliyor. Bunun farkında yani başarılı. Ya şimdi eskiden biraz şimdi bazı jandarma falan şeye bağlandığı içişleri

bakanına bağlandı. Daha çok halkın içerisinde eskiden biraz daha soyut. Herkes acaba diyordu hala şunu diyor, yeşil kepli görürsen kaç falan insanlar korkuyordu ya da ağlayan çocuğuna dahi oğlum asker geliyor diye anneler avutuyordu. Şimdi bunlar yok. Bir çocuk empati ile sevimli bir şeyle bakıyor, asker amca diyor falan artık sevimli. Eskiden ağlayan çocuğu korkutarak avuturken şimdi sevinerek avutuyor. Şimdi elbette ülkede huzur olursa ekonomi de olur, istikrar olursa önemli olan o". İfadeleri ile artık terörle mücadele operasyonları ile birlikte asker ve toplum birlikteliğinin daha sıkı sağlandığını beyan etmiştir. Halkın ise bu durumdan son derece memnun olduğunu ifade eden K5 katılımcısı;

"Dün olduğu gibi bugün ve yarın biz güvenlik güçlerimizle etle tırnak gibiyiz. Hiçbir zaman böyle bir ayrılık ya da farklı bir görüş kesinlikle söz konusu olmadı, olamaz. Çünkü hepimizin evladı benim yeğenim, öbürünün kardeşi, öbürünün komşusu, kimisi polis, kimisi asker. O yüzden bizim güvenlik güçlerimiz, canımız, ciğerimizdir. Sonuna kadar onlara inanıyor, güveniyor ve arkasındayız".

Sözleriyle güvenlik güçlerine her daim halkın destek vereceğini dile getirmiştir. Terörle mücadele operasyonlarının, maneviyatı güçlü bir ilçe olarak göğüslerini kabarttığını belirten K5 katılımcısı;

"Zeytin Dalı Harekatındaki başarımızı, bütün yerleri vatandaş bayraklarla donatarak, askeri karşılayarak yaşadılar. Yani bizde sadece TV'de görünen bir tane Yörük Ana var ama on binlerce yüz binlerce Yörük Ana var burada. Askerini, güvenlik güçlerini, polisini seven. O yüzden bu operasyonlar hepimizin gurur kaynağı oldu. Her şeyden önce bölgeye huzur geldi. Yani artık terör elini kolunu sallayarak geçer, endişesi, "geçemez kardeşim, burada askerimiz var, polisimiz vara dönüştü. Biz huzur içinde gönül rahatlığıyla uyur hale geldik. Bundan daha önemli bir unsur olamaz. Allah devletimize güç versin, askerimize, polisimize güç versin. Şu anda huzur ortamı hâkim, Allah'a binlerce şükürler olsun. Allah devletimize güç kuvvet versin". İfadeleri ile terörle mücadele operasyonları ile birlikte bölgede yaşanan huzuru dile getirmiştir. Halkın devletini sevdiğini dile getiren K7 katılımcısı, bu sürecin zamanla oturacağını, böyle ilerlerse de birkaç yıl içinde terörün bölgedeki kökünün kazanacağını dile getirmiştir. Aynı şekilde K8 katılımcısı;

“Güvenlik güçleriyle halk şimdi iç içe. Artık askerden, polisten halk korkmuyor. Onları masasına, dükkânına, evine davet ediyor. Eskiden onlarla konuşan kişiler muhbir damgası yerd. Bunların olmaması terörle mücadele operasyonlarının olumlu yansımalarıdır”.

Güvenlik güçleri halk birlikteliği tam olarak sağlanamasa da kısmen sağlanmış durumda olduğunu ifade eden K9 katılımcı, özellikle muhbirlerin azaldığını beyan etmiştir. Muhbirlerin azalmasına devletin güçlü ve kararlı olmasının, dağlardaki teröristin neredeyse sıfıra yakın olmasının sayılabileceğine işaret etmiştir.

Toplum içinde, terörün, yoğunluklu bulunduğu bölgeler ile diğer bölgeler arasındaki insan ilişkilerinde zedelenme oluşturduğunu ifade eden K10 katılımcı, farklı şehirlerden bölgeye asker olarak gelip, gazi olan, şehit olan askerlerin ailelerinin ister istemez güneydoğu bölgesinin insanına, terör üzerinden kin duyabildiğini ifade etmiştir. Bu durumun uzun vadede ayrıma yol açtığına işaret eden katılımcı, terörün bitmesi, şehit haberlerinin azalması ile birlikte bu kinin de azaldığını, kısa vadede bitmeyecekse dahi son 20 yılda terörün etkisinin azalmasıyla bu durumun daha iyi bir noktaya geldiğini ifade etmiştir. Bölge insanı açısından insanların hep bu bölgeden kaçmak istediklerini, zorunlu göç etmek istediklerini beyan eden katılımcı, terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte bu durumun da çok azaldığını ifade etmiştir. Toplum ve güvenlik güçleri arasındaki birlikteliğin de aynı ölçüde askeri operasyonlarla arttığını dile getiren katılımcı, terörle mücadele operasyonlarından önce askerlere karşı sempati duyan, onlarla bir arada olma, çay içme istediğinde olan kişilerin dahi terör korkusu yüzünden onlarla aynı karede olmaya çekindiklerini belirten katılımcı, günümüzde güvenlik güçleri ile toplum kaynaşmasının daha iyi sağlandığını ifade etmiştir.

K12 katılımcısı, terörle mücadele operasyonlarından önce köylülerin güvenlik güçlerine bakışlarının olumlu olmadığını ifade etmiştir. Bunun nedenleri olarak; köylülerin bir kısmının terör örgütü mensuplarınca psikolojik olarak telkin edilmesi, bir kısmının ise korkutulması olduğunu beyan etmiştir. Terör örgütlerinin halkı kışkırttığı, devlet ile birbirine düşürmek için psikolojik taktik uyguladıkları, devlet kurumlarında çalışmamaları için halkı tehdit ve telkin ettiklerini ifade etmiştir. *“En önemlisi devlet halkı kazandı”* ifadesi ile terörle mücadele operasyonları ile birlikte suçlu ile suçsuzun

da daha sağlıklı ayırt edildiğini dile getiren katılımcı, suçun bireysel olduğunu, bir suç işlendiğinde birçok kişinin onunla birlikte zorda kalmasının devlet-toplum birlikteliğini zedelediğini, günümüzde artık bu ayrımın daha iyi yapılabilmesinin terörle mücadelenin topyekûn olmasının sonucu olduğunu ifade etmiştir. Çünkü suç bireyseldir.

Terörle mücadele operasyonları ile birlikte asker ile sivil birlikteliğinin çok güzel bir şekilde sağlandığını ifade eden K12 katılımcısı, halkın dışındaki terörün temizlenmesinin yanında halkın içinde, halkı kışkırtan, galeyana getiren, psikolojik olarak etkileyen, cehaleti kullanan bölücü terör örgütü mensuplarıyla da sıkı bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Konuşmasının devamında şu hususları aktarmıştır;

“Biz bu ülkenin vatandaşıyız. Biz ülkemizin zarar görmesini istemiyoruz. Huzurlu bir şekilde yaşamak istiyoruz. Çünkü dünya olduğu yerdedir. Dünyayı bozan insanoğludur. Yani bizim tek istediğimiz şey huzur olsun, güzellik olsun, barış olsun her konuda. Tunceli halkı devletini seven bir halktır. Bu halkta etnik ayrımcılık yok, fakat terör mensupları halka bunu bulaştırdı. İnsanları ayrımcılığa sürüklemeye çalıştı. Bazı kişileri para ile kendilerine çekmeye çalıştılar. Devletin bunların üzerine giderek gelecekte halkı daha çok bilinçlendirebilir. Gençlere sosyal imkanlar, iş imkanları sunulabilir”. İfadeleri ile devletin terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte çok boyutlu sosyal bir dönüşüm de getirmesi gerektiğini savunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Terör, içinde bulunduğu toplumu, psikolojik, sosyal, siyasi yönlerden tehdit edebilmekte, toplumsal kaosa neden olabilmekte, devlet ile halkın iletişim noktalarını zedeleyebilmekte, devletin toplumla diyalogunu ve toplumsal hakimiyeti sekteye uğratabilmektedir. Türkiye’de özellikle 90’lı yıllardan bu yana yaşanan terörün, doğu ve güneydoğu bölgelerindeki halkın üzerindeki etkisinin araştırıldığı, terörle mücadele operasyonları ile birlikte bu etkilerdeki değişimin ölçüldüğü bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Katılımcıların ağırlıklı olarak kendileri, yakınları ya da komşularından birinin köy korucusu olduğu, bunların içerisinde en fazla, akrabası olan kişilerin köy koruculuğu yaptığı sonucuna varılmıştır. Katılımcıların beyanatlari doğrultusunda şu sonuçlara varmak mümkündür;

- Terörle mücadele operasyonlarının günümüzde yaygınlaşması ile birlikte köy korucuları görevlerini daha iyi yapabilmışlerdir,
- Terörün tırmandığı dönemlerde köy koruculuğu yapmak zordu. Bu yüzden gönüllü kişiler köy koruculuğu yapabilmışlerdir.
- Köy koruculuğunun daha kolay yapılabilir olması, terörün etkisini kaybettiğinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların tamamı, devletin terörle mücadele politikasında başarı gösterdiğini ifade etmiştir. Buna bağlı olarak;

- Devletin Terörle mücadele operasyonlarındaki başarısının terörün azalması noktasında etkili olduğu,
- Kullanılan askeri teknolojilerin, terörle mücadelede önemli olduğu,
- Terörle mücadele operasyonları kapsamında halkın teröre karşı bilinçlendiğı,
- Devletin daha güçlü bir şekilde halkın arkasında olduğu,
- Terörün kökten temizlenmesi noktasındaki politikaların başarı gösterdiğı,
- Terör sempatizanları için ileriye dönük stratejilerin geliştirilmeye devam edilmesi ve halkın içinden ayıklanması gerektiğı,

- Terörün kırsal ve şehir yapılanmalarının ayrı ayrı ele alınarak mücadele stratejilerinin geliştirilmesiyle sağlıklı sonuçlar alındığı,

Sonuçlarına varılmıştır.

Katılımcıların terörden ağırlıklı olarak maddi ve sosyal zarar gördüklerini beyan etmişlerdir. Buna bağlı olarak;

- Terörle mücadele operasyonları öncesinde bölge insanının maddi (iş makinaları, tarlalardaki ürünler, erzaklar, para vs.) açıdan zarar gördükleri,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde sosyal (eğitim sorunu, ulaşım sorunu, iletişim sorunu, göç sorunu vs.) açıdan zarar gördükleri,
- Çözüm sürecinde terör örgütünün güç kazandığı,
- Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte bölgenin turizm açısından canlandığı,
- Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte halkın zararlarını tanzim edebildiği,
- Terörle mücadele operasyonlarıyla operasyonlarla birlikte yol kesme, yağma, gasp gibi terör sorunlarının ortadan kalktığı,

Sonuçlarına varılmıştır.

Katılımcıların terörün tırmandığı dönemlerde sosyal hayatta daha çok maddi ve sosyal kısıtlamalara maruz kaldığını beyan etmişlerdir. Buna bağlı olarak;

- Terörle mücadele operasyonları öncesinde halk üzerinde korku psikolojisinin var olduğu,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde bölgede terör örgütüne karşı gelecek aşiret oluşumlarının çok olmadığı,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde insanların terör tarafından, öfke, intikam gibi telkinlerle kandırıldıkları,
- Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte örgütün tedirginlik yaşadığı,
- Terörle mücadele operasyonları neticesinde halkın devletin desteğini hissettikleri,

Sonuçlarına varılmıştır.

Katılımcılar, terörle mücadele operasyonları ile birlikte en fazla sosyal hayatta seyahat engellerinin ve güvenlik sorunlarının çözüldüğünü dile getirmişlerdir. Buna bağlı olarak;

- Terörle mücadele operasyonları öncesinde insanların güvenli ortam bulamadıkları için iş kurmakta zorluk çektikleri, yatırımcıların iş konusunda çekindikleri,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde insanların birbirleriyle iletişiminin terör örgütüne muhbirlikle ifade edildiği,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde halkın teröre karşı cephe oluşturmaya çalıştığı ve operasyonlarla birlikte teröre karşı halkın daha dik durabildiği,
- Çözüm süreci sonrasında devletin güçlü bir şekilde yapmış olduğu askeri operasyonların, yaşanan terör sorunlarını çözdüğü, artık terör riskinin azaldığı,
- Terörle mücadele operasyonlarıyla birlikte herhangi bir yere gitmede ve herhangi bir toplu iştiraklere katılmada terör riski ile karşılaşmadığı,

Sonuçlarına varılmıştır.

Katılımcıların devletin uyguladığı terörle mücadele politikasının çevrede yaptığı değişimlere dair elde edilen bulgular neticesinde, katılımcılar ağırlıklı olarak sosyal değişimleri gözlemlemişlerdir. Buna bağlı olarak;

- Terörle mücadele operasyonları öncesinde halkın özgürce oy kullanamadığı,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde halkın büyük çoğunluğunun terörün gerçek yüzünü göremediği veya korktuğu, terörle mücadele operasyonları ile birlikte bu bakış açısının değiştiği, artık onların büyük çoğunluğunun devletin yanında olduğu,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde karakol ile herhangi bir bağı olan kişilerin ajan ilan edildiği, operasyonlar neticesinde terörün azalması ile birlikte bu durumun yıkıldığı,

- Çözüm sürecinde terör örgütünün tehdidi, psikolojik baskısı ve telkini ile örgütün yanında olan vatandaşların, terörle mücadele operasyonları ile birlikte bu pişmanlıklarını dile getirdikleri,
- Çözüm sürecinde ve önceki dönemlerde terör örgütünün vatandaşları, devletle herhangi bir ilişkilerinin olmaması konusunda tehdit ve telkin ettiği, terörle mücadele operasyonları neticesinde bu tehditlerin ortadan kalktığı,

Sonucuna varılmıştır.

Katılımcılar ağırlıklı olarak güvenlik güçlerinin halkla iç içe bir tutum sergilediklerini ve devletin halkı kazandığını ifade etmişlerdir. Buna bağlı olarak;

- 90'larda yaşanan süreçteki politikalar yüzünden devletine küsen, özellikle o dönemin insanı için terörle mücadele operasyonları ile birlikte vatandaşların ve gençlerin güvenlik güçleriyle iç içe kaynaşmaları, birlikte sosyal faaliyetlerde bulunmaları gibi güzel gelişmelerin yaşandığı,
- 12 Eylül döneminden bu yana bölgede meydana gelen kaçakçılık olaylarının terörle mücadele operasyonları ile birlikte azaldığı,
- Güvenlik güçleri ile halkın arasında manevi bir birlikteliğin oluştuğu,
- Terörle mücadele operasyonları ile birlikte halkı şekillerde telkin edilen halkın devletin yanında olduğu, terör sempatanlarının kazanılmasında uzun vadede adımların gerektiği,

Sonuçlarına varılmıştır.

Katılımcılar ağırlıklı olarak Suriye ve Irak'a yapılan terörle mücadele operasyonlarının olması gerektiğini savunmuşlardır. Buna bağlı olarak;

- Terörle mücadele operasyonları ile birlikte devletin gücünün vatandaş tarafından görüldüğü,
- Operasyonların daha önceden başlaması gerektiği,
- Terör korkusunun devletin etki mekanizmasının çalışması ile yok olacağı,
- Yerinde gidilip operasyon yapılarak bataklığın kurutulduğu,

- Vatandaşların yurtdışı operasyonlardan memnun oldukları, devletin buradaki taktığının eskisi gibi değil, modern stratejiler ve teknolojilerle olduğu,
- Terörle mücadele operasyonları öncesinde devletin ülke dışına kısa süreli giriş çıkışlarının olduğu, uzun süreli operasyonların olmadığı, bugün ise artık uzun süreli operasyonlar yapıldığı ve bunların yapılabilmesi için devletin güçlü olması gerektiği, bugün ise o gücün devlette mevcut olduğu,
- Yurtdışındaki terörle mücadele operasyonlarına olumsuz yaklaşanların ise, toplumsal huzurun sağlanmasında, terörle mücadele operasyonlarının daha çok ülke içerisinde yapılan operasyonların etkisinin olduğu,

Sonuçlarına varılmıştır.

Terörle mücadele operasyonları ile güvenlik güçleri ile toplum yardımlaşmasının arttığı, buna bağlı olarak diyalogun güçlendiği sonucuna varılabilir. Terörle mücadele operasyonları sayesinde insanların gündelik işlerini daha sağlıklı yapar ve sosyal yaşamlarının daha yaşanır hale geldiği yorumu yapılabilir. 2015'ten sonra terör güçlerine karşı, terörle mücadele politikasında dönüşüm yaşanmış ve halk artık terörle mücadele operasyonları ile birlikte güvenlik güçlerine destek vermiştir. Bununla birlikte terörle mücadele operasyonlarının sekteye uğramaması gerekmektedir. Terörle mücadele operasyonları ile birlikte bölgede huzur hâkim olmuştur. Halkın genelinin devletin yanında olduğu, sürecin zamanla bölgedeki hakimiyeti sağlayacağı söylenebilir. Güvenlik güçleriyle halk birlikteliği tam olarak sağlanamasa da kısmen sağlanmış durumda olmakla birlikte özellikle muhbirlerin ve terör yandaşlarının azalması ile bu durumun daha sağlıklı yürütüleceği neticesine ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışma bölge itibarıyla Tunceli, Bitlis ve Hatay illeri ile terör örgütü olarak PKK ve uzantıları üzerine yapılmış bir çalışmadır. Araştırmanın farklı bölgelerde, farklı örneklemeler ile farklı terör grupları üzerinde yapılarak sosyal yansımaları tespit edilebilir,
- Çalışmanın örnekleme, bölgede yaşayan vatandaşlardır. Farklı bir çalışmada örneklem olarak bölge hakkında bilgi sahibi akademisyenler ve farklı dönemlerde bölgede görev yapmış askeri personellerle çalışma genişletilebilir,

- Her ne kadar çalışmanın sınırı olarak 1990'dan günümüze alınmış olsa da 90'larda terörün bölgedeki yüzü konusunda fazla veri elde edilememiştir. Bu konuda daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir,
- Yurt dışına yapılan operasyonlarının topluma yansıması hakkında daha detaylı bilgiler edinmek adına yalnızca bu operasyonlara özel bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ü. (2012). *A'dan Z'ye Terörizm*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Adams, A., (2008). Collateral damage: How the war on terror hurts charities, foundations, and the people they serve. *Int'l J. Civ. Soc'y L.*, 6, 78.
- Akbulut, F. ve Beren, F. (2012). Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması: Suruç İlçesi örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(2), 257-283.
- Akdemir, E., (2007). "Avrupa'da Ayırıcılık Yayılıyor", *Cumhuriyet*, 12 Mart
- Akmaral, K. (2004). *Anti Teröristin El Kitabı*, Bilge Karınca, İstanbul.
- Aktaş F. (2006). Türkiye'nin Terörle Mücadele Konsepti Bağlamında PKK Terörünün İncelenmesi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Akyol, T., (2007). "Türkler, Kürtler ve Kalkınma", *Milliyet*, 21 Mart, s.3.
- Alkan, N. (2002). *El-Kaide'den Işid'e Din, Şiddet ve Terörizm*, Karınca Yayınevi, İstanbul.
- Alkan, N. (2013). *Gençlik ve Radikalizm Terör Örgütlerinde Kimlik İnşa Süreçleri*. 1. Baskı. Ankara: Karakutu Yayınları.
- Alan, E. (2016). *40 Yıllık İhanet*, Ankara, Bilgi Yayınevi
- Alptekin, H. (2018). *Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri* (1.Baskı). Ankara: Seta Yayınları.
- Altay, H. vd. (2013). Ortadoğu'da Terörün Ekonomik Etkileri: Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan Üzerine Bir İnceleme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 267.
- Altındağ, N. (2020). Türkiye'nin PKK Bölücü Terör Örgütü ile Mücadelesine Dair Bir Analiz. *Anadolu Strateji Dergisi*, 2.1, 33-48.
- Altıntaş, C. (2019). *11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Türkiye ve ABD'nin Terörizmle Mücadele Stratejileri*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Altıntop, Ö. (2011). *PKK Gerçeği ve Kürt Sorunu*, İstanbul: MY Kitap Yayınları.
- Altuğ, Y., (1994). *Terörizm: Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: İçişleri Bakanlığı.
- Arı, T. (2013). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, (Onuncu Baskı). Bursa: MKM, 521.
- Atak, B. (2010). Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansında İdarenin Sorumluluğu. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, T., E. (2007). "Dini Motifli Terör Kavramı". 38. (ICANAS)Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ed. Zeki Dilek vd. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. 163-172
- Aydın, Ş., (2002). Türkiye'de Sosyal Politikalar ve Terör, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, A. (1992). *Kürtler, PKK ve Öcalan*. Ankara: Kitap Yayınları.
- Aylin D., (2011). Terörizm Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 4.
- Aytaç, Ö. & Sarı, M. (2018). Terör Nedeniyle Yaşanan Göç Olgusu ve Yarattığı Sorunlar: Mardin Örneği . *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 31 (2) , 1017-1028 . DOI: 10.18069/firatsbed.744107

- Awla, H., (2016). *Ortadoğu'da Sosyal Medyanın Terör Propagandası Olarak Kullanımı: İşid Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- Baharççek, A. (2000). "Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10 (1): 11-27
- Baharççek, A. VE Tuncel, G., (2016). Terörle Mücadelenin Zorlukları ve Bu Zorlukları Aşmada Farklı Bir Yaklaşım: Demokratik Mücadele Yöntemi (online). *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, s. 1-15.
- Bahar, H. İ., (2014). "Göç Teröre Yarıyor", *Cumhuriyet*, 27 Kasım, s.65
- Bahar, H. I., (2013). *Çözüm Süreci*, Ankara Strateji Enstitüsü, Rapor No:2013-2, Ankara
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başbuğ, İ. (2014). *Terör Örgütlerinin Sonu*. 5. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Başeren, S. H, (2002). *Uluslararası Hukuk Açısından Terörizm*, Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Birinci Baskı.
- Başeren, S. H. (2003). Terörizm ve Uluslararası İlişkiler. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*.
- BBC (2016, 15 Mart). *Diyarbakır Bağlar'da yasak genişletildi*. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160315_diyarbakir_sirnak, Erişim Tarihi: 25.05.2022.
- Beren, F. (2012). The Action Profile of PKK / KCK Terrorist Organization. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*. 8.29, 87-107.
- Bergesen, A. L. ve Lizardo, O. (2004). "International Terrorism and The WorldSystem". *Sociological Theory* 22 (1): 38-52
- Berkowitz, L. (1962). *Aggression: A Social Psychological Analysis*. New York: Mcgraw Hill.
- Beşe, E. (2004). Terörizm Literatürü Üzerine. *Polis Dergisi*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Beyribey, T. (2020). Medico-political metaphors of counter-terrorism: The case of Turkey. *Critical Studies on Terrorism*. 13. 1-23. 10.1080/17539153.2020.1791388.
- Biçer, R. S. S. (2019). Uluslararası Çatışmaların Değişen Yapısında Terörün Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 18 (36), 109-133. DOI: 10.17134/khosbd.642144
- Bilgiç, M. S. (2014). *Terör ve Terörle Mücadele*. Ankara: Bilge, Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM).
- Bock, A. (2009). *Terrorismus*. Paderbon: Wilhelm Fink Verlag.
- Buckley, P. ve Meese, M.J. (2004). "The Financial Front in the Global War on Terrorism", R.D. HOWARD ve R.L. SAWYER (ed.), *Defeating Terrorism Shaping The New Security*, Connecticut: McGraw Hill.
- Byman, D. (1998). "The Logic Of Ethnic Terrorism". *Studies in Conflict & Terrorism* 21 (2): 149-169
- Can A., V (2010). "Muhasebe Ekonomik Terörün Bir Aracı Olabilir mi?" *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 19, Ocak-Şubat-Mart, s. 1.
- Cantenar, Ö. F. ve Tümlü, F., (2016). "PKK terör örgütünün eylemlerini güvenlik güçleri zayıfatı açısından analizi", *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26 (1).

- Clutterbuck, D. (2004). *Everyone Needs a Mentor – fostering talent in your organisations* (4th Ed), London: CIPD.
- Crenshaw, M. (1991). How terrorism declines, *Terrorism and Political Violence*, 3:1, 69-87, DOI: 10.1080/09546559108427093
- Crenshaw, M. (2001). The Causes of Terrorism. *Comparative Politics*, 13, 379-399. <http://dx.doi.org/10.2307/421717>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Crenshaw, M. (2011). *Explaining Terrorism: Causes, Processes and Consequences*, Oxford: Routledge
- Chomsky, N. ve Achcar, G. (2007). *Tehlikeli Güç ABD'nin Dış Siyaseti ve Ortadoğu, Terör, Demokrasi, Savaş ve Adalet Üzerine Diyaloglar*, (Çev.: Y. Alogan). İstanbul: İthaki. (Eserin orijinali 2007'de yayımlandı).
- CNN. (2022). <https://www.cnnturk.com/turkiye/suriye-sinirinda-koridor-operasyonu> 25 Mayıs 2022
- Cronin, A.K.; (2002). “Behind the Curve: Globalization and International Terrorism”; *International Security*, Volume 27; No.3; 30-58.
- Cronin, A.K. (2009). *How Terrorism Ends*, Princeton: Princeton University Press.
- Cronin, A. K., ve Ludes, J. M., & Georgetown University. (2004). *Attacking terrorism: Elements of a grand strategy*. Washington, D.C: Georgetown University Press.
- Çağlar, A. (1997). Terör ve Örgütlenme. *TODAİE Amme İdaresi Dergisi*. 30.3.
- Çakmak, H. (2008). “*Kavramsal Olarak Terör*”. *Terörizm*. Ed. Haydar Çakmak. Ankara: Platin yayınları. 29- 41
- Çapar, E. (2013). *Türkiye’de İç Güvenlik Yönetimi ve Terörle Mücadele*. (Birinci Baskı). Ankara: Adalet, 54.
- Çavuşoğlu, B. (2019). *Türkiye’de Terörle Mücadeledeki Parçacı Yaklaşımın Değerlendirilmesi ve Bir Model Önerisi*. Ankara: Polis Akademisi / Güvenlik Bilimleri Enstitüsü / Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Ana Bilim Dalı / Kamu Yönetimi Bilim Dalı. Doktora Tezi.
- Çayır C. ve Çetin Ö.(2011). Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 1,
- Çelik, N., ve Karaçuka, M. (2017). Terör Saldırılarının Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneğinde Ampirik Bir Analiz. Cilt 17 · Sayı 3 · Temmuz 2017 SS. 313 / 322 Doi: 10.21121/eab.2017328399
- Çeşme, A. (2005). ‘*Kansız Mücadelenin Kanlı Yüzü, Psikolojik Harekât ve PKK*’, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Çetin, Y., (2009). “Terör Olaylarından Kaynaklanan Tazminat Davaları ve İdari Kolluk Hizmetlerinden Uğranılan Zararların Tazmini”. Danıştay Onuncu Daire Tetkik Hâkimi.
- Çetinkaya, İ. (2010). *Ekonomik ve Politik Faktörlerin Uluslararası Terörizm Üzerine Olası Etkileri*, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Çitlioğlu, E. (2005). *Gri Tehdit Terörizm*. Ankara: Ümit Yayıncılık
- Çora, A. N. (2008). *Uluslararası Terörizm ve Failleri*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Dağ, N.G (2021). *Ortadoğu’daki Terör Faaliyetleri Kapsamında Oyun Teorisi Simülasyonu ile Türkiye’nin PKK’ya Yönelik Mücadele Politikalarının Analizi*.

- Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi
- Dashora, K. (2011). "Cyber Crime in The Society: Problems and Preventions". *Journal Of Alternative Perspectives in The Social Sciences* 3 (1): 240-259
- Dede, Ö., ve Tansü, Y. E. (2020). IŞİD Terör Örgütü' nün Türkiye' deki Dijital Propagandası: *Konstantiniyye Dergisi. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi.* 7.16.
- Demir, C. K. (2017). *Sebeplerinden Mücadeleye Etnik Ayrılıkçı Terörizm: PURA, ETA, PKK*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, H. (2018). *Radikal Selefi Hareketler ve Terör Örgütleri Kavram ve Teorik Çerçeve*. Değerlendirme Notu, TEPAV, Ankara, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, s. 65.
- Demirel, E. (2002). *Terör*. İstanbul: IQ Yayıncılık
- Demirel, E. (2005). "Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar" (2'nci baskı), İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Demirli, A., (2011). "Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri" *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35),66-78.
- Deniz Ü. A. (2005). *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna, Nefretten Teröre*, Ankara, Ümit Yayıncılık, ITU A| Z. s. 124-130.
- Dikbaş, A., (2006). "ETP: European Technology Platforms-A challenge for Turkey's strategic innovation agenda". s. 53-70.
- Erdem, G. (2018). *Uluslararası Bir Terör Örgütü Olarak PKK ve Türkiye'nin Mücadele Politikaları Üzerinden Bir İnceleme*. Düzce: Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplam Kalite Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Erdoğan, İ. (2013). Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında Müzakere: Türkiye Örneği, *Akademik İncelemeler Dergisi*, C. 8, S. 2.
- Erol, M. (2019). *Batı Basınında Barış Pınarı Harekâtı*, SETA Analiz, Sayı 297
- Ergil, D. (2014). Uluslararası Terörizm, Ankara Üniversitesi *SBF Dergisi*, C. 47, S. 03
- Hacıtahiroğlu, K. (2012). *Türkiye'deki Terörizmin İşsizlik Üzerine Etkileri*, Buhara Yayınları, İstanbul 2012, s. 269
- Ganor, B.(2005). *The Counter-Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers*, New Brunswick: Transaction Publishers.
- Göce, Z. (2019). *Türkiye'de Terör ve Terör Örgütlerinin Sürekliliğine Sebep Olan Faktörler: Pkk Örneği*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Gurr, T.R. (2003). "Terrorism in Democracies: When It Occurs, Why It Fails", .Kegley (der.), *The New Global Terrorism*, New Jersey: Pearson, 202-215.
- Güçlü, İ. (2014), *Terörle Mücadele Stratejileri*, Harmancı, F. M; Gözübenli, M. ve Zengin, C. (Ed.), "*Güvenlik Sektöründe Temel Stratejiler*" içinde (s.99-120). Nobel Yayınevi, ISBN:978-605-133-960-3
- Gül, T. (2012). *Terör ve Terörizm*. İstanbul: Ark Kitapları
- Güler. D. (2022). *PKK Terör Örgütünün 2010 Sonrası Dönemdeki İdeolojik Ve Taktiksel Dönüşümü*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Güller, M. A. (2015). *Hükümet PKK Görüşmeleri*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Gürkaynak, M. ve Adem A. (2011). "Reel Dünyada Sanal Açmaz: Siber Alanında Uluslararası İlişkiler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 16 (2): 263 -279.

- Hekimoğlu, M., (2007). “Terörle Mücadele Nasıl Olmalı”, <http://www.liberal-dt.org.tr/index.php>, 06 Mart 2007
- İçli, T. G., (2002). Terörün Sosyal Yapı Üzerindeki Etkileri, Dünya’da ve Türkiye’de Terör, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Ankara, s.175.
- Jackson, R. (2008). “The Ghost Of State Terror Knowledge, Politics and Terrorism”. *Studies Critical Studies On Terrorism* 1 (3): 377-392.
- Jandarma. (2022). <https://www.jandarma.gov.tr/>. Erişim Tarihi:30.01.2022.
- Jenkins, B. M. (2003). "International Terrorism: The Other World War", içinde *The New Global Terrorism: Characteristics, Causes, Controls* (Editör: Charles W. Kegley), New Jersey: PrenticeHall, ss. 15-26.
- Post, J. M. (1990). Terrorist psycho-logic: Terrorist behavior as a product of psychological forces. In W. Reich (Ed.), *Origins of terrorism: Psychologies, ideologies, theologies, states of mind* (pp. 25–40). Cambridge University Press; Woodrow Wilson International Center for Scholars.
- Jones, S. G. ve Martin C. L., (2008). *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qaeda*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Kalay, G. (2014). *Terör ve Terörizm. Politika Dergisi. s. 14*. McCormick, Gordon. “Terrorist Decision Making”. *Annual Review of Political Science. c. 6*.
- Kaplan, G. (2021). *2010 Yılı Sonrası Türkiye’ De Terörle Mücadele*. İstanbul: Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kastanidou, E. S., (2004). Defining terrorism. *European Journal of Crime Criminal Law and Criminal Justice*, 12, 14-35.
- Kaya, O. (2013). “*Türkiye’de Etnik Terör*”, Binyıl Yayınevi, Ankara, s.158
- Kaya, S. (2017). Uluslararası Terörizmin Gelişimi ve Dini Motivasyonlu Terör Olgusu, U.Ü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.10, s. 1.
- Kazan H. (2015). *Türkiye’ de 1980 Sonrası Bölücü Terör Faaliyetleri ve Yazılı Basında Yer Alış Biçimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmış Doktora Tezi.
- Kazan, H. (2016). “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”. *Güvenlik Stratejileri* 12 (24): 109- 146.
- Kedikli, U. (2006). Avrupa Birliği’nin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 2, No. 7, s.17.
- Ketenci, S. T. (2020). *Terörizmin Ekonomik, Siyasal ve Sosyal Göstergelerle İlişkisi: Türkiye Örneği*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı. Doktora Tezi.
- Kekevi, S. ve Kılıçoğlu, G. (2019). 15 Temmuz Sonrası Türkiye’nin Kuzey Irak Politikası. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (Ekonomi ve Siyaset Özel Sayısı), 73-102.
- Keleş, R. ve Ünsal, A., *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.
- Kegley, C. W. (2003), "The Characteristics, Causes, and Controls of the New Global Terrorism: An Introduction", içinde Charles W. Kegley (editör), *The New Global Terrorism: Characteristics, Causes, Controls*, New Jersey: PrenticeHall, ss. 1-14.
- Keskin. B., (2017). *PKK’nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD/YPG*, Ankara: SETA Rapor, s.s. 9-48

- Kıncak, H. (2022). *Terör Saldırılarının Bireylerin Gündelik Hayatına Etkilerinin İncelemesi*: 10 Aralık 2016 Beşiktaş Saldırısı Örnekleme. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıbaroğlu, M. (2006). “Kitle İmha Silahları ile Terör: Kıyametin Yeni Eşiği mi?”. *Avrasya dosyası* 12 (3): 119-137
- Kiremitçi, İ. (2014). “Küresel Boyutta Biyolojik Terör Tehdidi”. *Savunma Bilimleri Dergisi* 13 (2): 27-58.
- Kristoper K. R. vd., (2006). “Ideologies of Violence”, *Social Forces*, Cilt 84, No 4, s. 2009.
- Erol, K. (2004). *Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye*, Cilt:1, Nobel Yayınları, Ankara.
- Krueger, A. B. ve Malečková, J. (2003). Education, poverty and terrorism: Is there a causal connection?. *Journal of Economic Perspectives*, 17(4), 119-144
- Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi. (1973). Milliyet Yayınları. Cilt 12.
- Krueger, A. B. ve Laitin, D. D. (2007). Kto kogo?: A cross-country study of the origins and targets of terrorism. <https://pdfs.semanticscholar.org/5190/95d72f1656ea72ed3fe8f1f72eee4d102358.pdf> ,Erişim tarihi: 21.5.2021
- Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi (1973) s.83.
- Laqueur, W. (2002). *A History of Terrorism*. New York: Transaction Publishers.
- Manaz, A. (2006), “*Türkiye’ye Yönelik Terör Odakları*”, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1. Baskı.
- Millî Savunma Bakanlığı. (2020). <https://www.msb.gov.tr/tr-TR/ZeytinDaliHarekati> Erişim: 24 Nisan 2022
- Muş, E., Can, A., Güçlü, İ. (2015). Makale Terörün Toplum ve Sosyal Hayata Etkileri, *Türkiye Klinikleri*, C. 1, S. 5
- Mutlu, A. H. (2011). “*Terör, Güncel Olaylara Hukuksal, Sosyolojik ve Tarihsel Yaklaşım*”, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Newman, E., (2006). “Exploring The “Root Causes” Of Terrorism, *Studies On Conflict & Terrorism* : ss.749-772.
- IEP (Institute for Economics and Peace) (2018). *Global Terrorism Index 2018*. <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018.pdf>, Erişim tarihi: 22.06.2019
- İmset, İ. (1993). *PKK: Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992)*, Ankara: Turkish Daily News.
- İnanç, Ü. ve Polat, C. (1999). “*Apo, PKK ve Saklanan Gerçekler*”, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği. Ankara.
- Olca, Y. (2014). *Anayasal Hak ve Özgürlükler Bağlamında Terörle Mücadele ve Terör Örgütleri*. Gaziantep: Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Onay, Y. (2009). *Etki Odaklı Hareket Terör*. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.
- Onat, H. (2004). “Küresel Şiddet ve Terör: İnsan Olma Onuruna Vurulan Darbe”. *Dini Araştırmalar* 7 (20): 19-30.
- Onat, G. S. (2015). Yakınsama Kültürü ve Online Çevreci Katılım: Greenpeace, TEMA Vakfı, Karadeniz İsyandadır Platformu Üzerinde Bir Araştırma. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 8(15), 276-304. Retrieved from: http://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/14_semra_geckin_onat.pdf

- Öcalan, A. (2004). *Bir Halkı Savunmak*. Azadi Matbaası.
- Ödemiş, R. G. (2014). *Terörle Mücadelede İnsan İstihbaratları ve Teknik İstihbarat İlişkisi*. İstanbul: Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Öktem, E. (2011). *Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Örgün, F. (2001). *Küresel Terör*. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları.
- Özet, İ. (2014). *Kent Araştırmaları ve Nitel Yöntem*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, H. (2014). "Resmî İdeoloji" Sahneye Çıkmış, Salonda "Makbul Vatandaş" Yoklaması Yapıyor. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 10(40),213-218.Retrievedfrom <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muhafazakar/issue/52821/697933>
- Pape, R. A. (2003). The strategic logic of suicide terrorism. *American Political Science Review*, 97(3), 343-361
- Paret, P. (1964). *French revolutionary warfare from Indochina to Algeria*. London: Pall Mall Press.
- Pehlivan, B. U. (2022), 'Etnik Terör Örgütlerinin Karşılaştırmalı Analizi: PKK ve ETA Örneği'. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Programı. Yüksek Lisans Tezi.
- Pıllar, P.R. (2003). *Terrorism and U.S Foreign Policy*, Washington: Brookings Institution Press.
- Post, J.M. (1998). "Terrorist Psycho-logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces", Washington: The Woodrow Wilson Center Press, 25-40.
- Polat, D. Ş. (2020). "Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(33),<https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjt.719968>
- PKK Kuruluş Bildirisi, 1978.
- Rapoport, D. (2003). "The Four Waves of Rebel Terror and September 11", C.KEGLEY (ed.), *The New Global Terrorism*, New Jersey: Pearson, 36-52
- Robinson, P. (2016). Learning from the Chilcot Report: Propaganda, Deception and the 'War on Terror'. *International Journal of Contemporary Iraqi Studies*, 11 (1-2). pp. 47-73. ISSN 1751-2867
- Ross, J.I. ve Gurr, T.R. (1989). "Why Terrorism Subsides: A Comparative Study of Canada and the United States", *Comparative Politics*, 21(4), 405-426.
- Sarı, G. ve Demir, C. K., (2018). "Teoriden Uygulamaya "Güvenlik" Üzerine". Gazi Kitabevi. s.159-199.
- Seyyar, A., (2007), "Yaşlılığa Bağlı Bakım Sorunlarına Çözüm Olarak Sosyal Siyaset", http://sosyalsiyaset.com/documents/yaslilik_bagli_bakim_s.htm.
- Schmid, A. (2005). "Prevention of Terrorism: Towards a Multi-Pronged Approach", T.Bjorgo (ed.), *Root Causes of Terrorism: Myths, Reality and Ways Forward*, Londra: Routledge.
- Serinken, M. ve Kutlu, S. S. (2009). "Biyoterörizm ve Şarbon". *Türkiye Acil Tıp Dergisi* 9 (4): 185-190
- Sosis, R. ve Alcorta, C. (2008). Militants and martyrs: Evolutionary perspectives on religion and terrorism. *Natural security: A Darwinian approach to a dangerous World*, 105-124.

- Sönmez, G (2017). “Sibel Alanda Yükselen Terör Tehdidi ve Siber Güvenlik”. *Ortadoğu Analiz 9 (78)*: 69-71.
- Simpson, J. A., ve Weiner, E. S. C., & Oxford University Press. (2018). The Oxford English Dictionary. Oxford: Clarendon Press.
- Şahin, S. (2017). *Terörizm ve Terör Örgütleri ile Mücadele: Türkiye’nin Daesh (İşid) Terör Örgütüyle Mücadele Politikası*. İstanbul: Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler. Anabilim Dalı. Güvenlik Çalışmaları Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin, E. (2019). *Türkiye’de Terörün Toplumsal Hayata Psikolojik ve Sosyal Yönden Etkisi: PKK Örneği*. İstanbul: Gelişim Üniversitesi. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Güvenlik Çalışmaları Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Şehirli, Y. A. (2004). Bölücülük ve Bölücülüğün Panzehiri Olarak Atatürkçü Düşünce Sistemi. *Ankara Polis Dergisi*.
- Şimşek, M. (2016). Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*. 54, 319-335.
- Tağma, K., (2008). *Etnik Kürt Milliyetçiliğine Dayalı Terörizmin Nedenleri ve Çözüm Önerileri*, Kitap Neşriyat Dağıtım, Ankara.
- Tamer, V. (2005). *İllegal Paralel Güç Terör*. 1. Baskı. İstanbul: Erciyaş Yayınları.
- Taş, D. (2014). *Türkiye’de Terörle Mücadelede Türk Kamu Yönetiminin İşlevleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme: PKK Örneği*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Taşdemir, F. (2006). *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları.
- TBB (Türkiye Barolar Birliği) (2006). *Türkiye ve Terörizm*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları
- Tekel, S., (2015). Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Terörizm, ayk. Gov.tr. Erişim Tarihi: 28.07.2018
- Tekin, H. H., (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Tektaş, T. (2019). *Terörizm ve PKK Terör Örgütü (1980-2012 Yılları Arası)*. İstanbul: Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Thayer, C. W. (1965). *Guerrilla*, New York: Signet Books.
- Thorton, T. P. (1964). *Terror as a Weapon of Political Agitation, Internal War: Problems and Approaches*. ed. Harry Eckstein. New York: Free Press, s. 73.
- Törel, T., (2002). *PKK Terör Örgütü: Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 37-39. Yüksek Lisans Tezi,
- TRT Haber (2022), <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyeden-sinir-otesi-harekat-sinyali-683362.html>. Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2022
- Türk Hukuku, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu. (1991, 12 Nisan) Resmi Gazete (Sayı : 20843) 1. Maddesi 1.Fıkrası.
- Türk Dil Kurumu (2018). *Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*.
- Udum, Ş. (2017). “Sınırışan Terörizm ve Nükleer Maddeler :Güncel Bir Tehdit Olarak Nükleer Terörizm”. 3. *Uluslararası Politik Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi 9- 11 Kasım*. Ed. Hakkı Bağcı- Furkan Beşel ve Fatih Yardımcıoğlu Ankara: PESA Yayınları. 77-84

- Özdağ Ü. (2000). *Terörizmin İncelemeleri*, Ankara, ASAM Yayınları, s.19-20.
- Waciorski, J. (1939). *Le Terrorisme Politique*, Paris: A. Pedone.
- Walter R. (1990). *Origins of Terrorism*, Cambridge, Cambridge University Press, s. 25-26.
- Weimann, G. (2005). "Cyberterrorism: The Sum Of All Fears ?". *Studies in Conflict & Terrorism* 28: 129-149.
- Wilkinson, P. (1974). *Political Terrorism*, Londra: The Macmillan Press.
- Wilkinson, P. (2006). *Terrorism versus Democracy: The Liberal State Response*, 2'nci Baskı, Londra; Routledge.
- Yalçın, C. (2002). *Din Terörü Lanetler*. Ankara: Ortadoğu Yayın
- Yalçın, H., B. (2018). Terörle Mücadeleye Stratejik Yaklaşım. (Editörler: F. Altun ve H.Basri Yalçın). *Terörün Kökenleri ve Terörle Mücadele Stratejisi*. İstanbul: Seta Yayınları, 19-53.
- Yemenici, A. (2016). *Terör ve Devletleşme Amacı: PKK Üzerinden Bir İnceleme*, Düzce: Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplam Kalite Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek, H. (2022). *Türkiye'de Değişen Terör Algısı: PKK Terör Örgütü, 1984-2009, 2009-2015 ve 2015-2022 Yıllarının Karşılaştırmalı İncelemesi*. Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi.
- Zengin, S., ve Demir, İ. (2011). Terörle Mücadelede Paradigma Değişimi. *EKEV Akademi Dergisi*, 15-16.

EK 2. “Türkiye’de Terörle Mücadelede Yürütülen Askeri Operasyonlarının Sosyal Yansımaları” Başlıklı Tez Çalışmasına Ait Görüşme Soruları

1.Yakınlarınızdan köy koruculuğu yapanlar var mı?

1.1.Arkadaşınız, akrabanız, kendiniz ya da koruculuk görevi sırasında kendisiyle görüştüğünüz birileri olmuş mudur?

2.Devletin terörle mücadele politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.1.Önceki yıllarda uyguladığı birtakım terörle mücadele uygulamaları, teröre yaklaşımı ve günümüzdeki uygulamaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

2.2.Yalnızca PKK, DAESH gibi terör örgütleri değil, dini, siyasi bütün terör oluşumları üzerinden bu soruyu cevaplayınız?

3.Terörün bulunduğu çevreye verdiği zararları değerlendirir misiniz?

3.1.Mesela yağmalama, ölüme sebebiyet verme, kundaklama, çocuk kaçırma, istismar, yol kesme gibi olaylar üzerinden değerlendirebilirsiniz?

4.Terörün tırmandığı dönemlerde sosyal hayatta sizi kısıtlayan/yapamadığınız şeyler hakkında bilgi verir misiniz?

4.1.Örneğin araziye çıkamadığınız, yolculuk yapamadığınız, tehlike altında bulunduğunuzu düşündüğünüz durumlar olmuş mudur?

5.Güvenlik operasyonlarıyla birlikte sosyal hayatınızda, daha önce yapamayıp da, artık yapabildiğiniz şeyler hakkında bilgi verir misiniz?

5.1.Örneğin terör korkusuyla gidemeyip şimdi gidebildiğiniz yerler, daha önce çocukların okula gidemeyip şimdi daha rahat gidebilmesi gibi...?

6.Devletin uyguladığı terörle mücadele politikasının çevrenizde yaptığı değişimler konusunda neler söylemek istersiniz?

6.1.Örneğin kendinizi şimdi daha çok güvende hissediyor musunuz?

7.Çevrenizde güvenlik güçlerine bakış nasıldır? Son on yılda bu konuda bir değişim olmuş mudur?

7.1.Jandarma, emniyet güçleri ve köy korucularının katıldıkları uygulamalara nasıl bakılmaktadır?

7.2.Geçmiş yıllarda devletin farklı uygulamaları bu bakışı değiştirmiş midir?

8.Çevrenizde insanların terör korkusu var mıdır? Önceki yıllara göre değerlendirir misiniz?

8.1.Teröristlerin zaman zaman sivil halkı hedef aldığı, can, mal kaybına neden olduğu, korku psikolojisi oluşturduğu bilindiğine göre çevrenizin bunlar konusunda neler düşündüğünü değerlendirir misiniz?

8.2.Özellikle bunu bizzat yaşamış birilerini örnek gösterebilirsiniz.

9.Güvenlik güçlerinin Suriye’de ve Irak’ta yaptığı operasyonları nasıl değerlendiriyorsunuz? Çevrenizde bu operasyonların yansımaları nasıl olmuştur?

9.1.Özellikle sınır yerleşimlerine yapılan havan ve roket saldırıları ile insanların canlarına ve mallarına kastedilmesi, sokağa çıkamamaları gibi haberler sizi nasıl etkilemiştir?

10.Güvenlik güçlerini asker ve sivil halkın birlikteliği çerçevesinde değerlendirir misiniz?

10.1.Örneğin halkın güvenlik güçleri ile birlikte hareket etmesinin terörü engellemesi açısından nasıl değerlendirirsiniz? Bu konuda toplumun güvenlik güçlerine bakışı nasıldır?